

WORKSHOPY

S MULTIKULTURNÍ TEMATIKOU

příručka pro učitele a učitelky základních a středních škol

MULTIKULTURA ?
TO NENÍ MŮJ PROBLÉM!
TO JE VAŠ PROBLÉM!

obsah

úvod	3
Proč lidská práva?	4
Nejdůležitější informace k workshopu Proč lidská práva	10
materiály ke kopírování	14
Svět v pohybu: úvod do fenoménu migrace.	18
Nejdůležitější informace k workshopu Svět v pohybu	25
materiály ke kopírování	31
Jaké je to být uprchlíkem	36
Nejdůležitější informace k workshopu Jaké je to být uprchlíkem	41
materiály ke kopírování	44
Od předsudků k rasismu	46
Nejdůležitější informace k workshopu Od předsudků k rasismu	54
materiály ke kopírování	57
Multikulturní společnost: utopie nebo realita?	62
Nejdůležitější informace k workshopu Multikulturní společnost: utopie nebo realita?	70
materiály ke kopírování	72
Téma: islám	74
Nejdůležitější informace k workshopu Téma: islám.	81
materiály ke kopírování	85

WORKSHOPY

S MULTIKULTURNÍ TEMATIKOU

příručka pro učitele a učitelky základních a středních škol

Workshopy s multikulturní tematikou

příručka pro učitele a učitelky základních a středních škol

autorky publikace

Mgr. Lenka Šafránková Pavlíčková

Mgr. Radka Vejrychová

Mgr. Klára Dobiášová

Mgr. Radka Krylová

korektura textů

Mgr. Radka Vejrychová

Zuzana Ticháčková

Hana Burdíková

Martina Reichmanová

ilustrace Mgr. Marta Holbová

vydalo

NESEHNUTÍ Brno,

kpt. Jaroše 18, 602 00 Brno

www.nesehnuti.cz

www.spolecnekrozmanitosti.cz

v rámci projektu Multikulti Challenge: Accepted, díky podpoře MŠMT a ESF

grafická úprava a sazba Radim Šašinka, www.larvagrafik.com

1. vydání 2012

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

úvod

Tato ucelená metodická publikace je souborem workshopů s multikulturní a lidskoprávní tematikou. Vznikla v rámci projektu Multikulti Challenge: Accepted, který realizuje o. s. NESEHNUTÍ (NEzávislé Sociálně Ekologické HNUTÍ), díky podpoře MŠMT a ESF. Zaměřuje se primárně na začleňování multikulturních témat do výuky, popřípadě i do ŠVP.

Publikace vznikla s cílem iniciovat diskusi s mladými lidmi o aktuálních tématech multikulturního soužití, lidských práv, migrace, jejích dopadů. Šest tematicky laděných workshopů klade důraz na interaktivnost, diskusi a pochopení problematiky skrze prožitkové aktivity. Jsou určené pro 2. stupeň základních škol, ale také pro střední školy.

Jak pracovat s touto publikací?

Publikace se skládá z popisu šesti workshopů, které dohromady tvoří smysluplný celek. Vždy jsou popsány **klíčová slova**, cíle i **používané metody**, následuje popis jednotlivých aktivit s jejich časovou dotací. Aktivity v každém workshopu jsou pro základní i střední školu odlišné a v textech jsou vyznačeny.

Ke každému workshopu náleží **Nejdůležitější informace k tématu** a jsou určené k teoretickému a faktickému ukotvení workshopu.

P R O Č

L I D S K Á

P R Á V A

MŮŽU SI DĚLAT
CO CHCI, KDY CHCI
A JAK CHCI !

Proč lidská práva?

Chcete se dozvědět více o lidských právech a o Všeobecné deklaraci lidských práv a svobod? Zaujímá vás porušování lidských práv u nás i ve světě? Tento workshop se snaží zábavnou formou seznámit žáky a žákyňe právě s těmito tématy. První část tvoří interaktivní hra, během níž budete přemýšlet a diskutovat o lidských právech z hlediska etického i z hlediska konfliktu práv jednotlivce a skupiny. Na tuto část navazuje představení Všeobecné deklarace lidských práv a svobod a zamyšlení žáků a žákyň nad tím, jaká práva z Listiny jsou porušována a kde. Workshop uzavírá diskuse o diskriminaci z hlediska rasy, právu na život a právech dětí a žen.

Čas: 90 min

Cílová skupina: 2. stupeň ZŠ a SŠ

Počet žáků: 15–25

Klíčová slova: lidská práva, porušování lidských práv, diskriminace, Všeobecná deklarace lidských práv a svobod, jednotlivci versus skupina, rozhodovací proces

Cíle:

- » prostřednictvím zážitkové hry odhalit názory studentů na problematiku lidských práv, konkrétně na problém konfliktu zájmů a práv jednotlivce a skupiny
- » umožnit studentům zažít na vlastní kůži těžkosti veřejné debaty a rozhodovacího procesu
- » sdělit studentům základní informace o mezinárodní ochraně lidských práv a představit jim zdroje dalších informací

Metody:

- » hra
- » diskuse a tvorby vlastní listiny

HRA

Čas: 45 min

Cíl: nabídnout různá řešení problémů souvisejících s právy jednotlivce a skupiny. Zamyslí se tak nad vlastním názorem na problematiku a vyzkouší si proces rozhodování v praxi.

Pomůcky: hrací deska, karty s problémy, pravidla hry a otázky k zamyšlení (jedna sada pro skupinu)

Postup:

Přečtěte následující příběh: Píše se rok 2112. Úřad pro vyšší bezpečnost zavádí monitorování a kontrolu všech občanů. Dříve monitorovali jen podezřelé, ale i přesto se to týkalo každého druhého... Nyní mají být očipováni všichni. Vláda a bezpečnostní složky můžou kdykoli zjistit vaši polohu a nejen to – čip dokáže zaznamenat vaši tělesnou aktivitu i nežádoucí látky v krvi... Mnoho lidí se již necítí svobodně. Myslí si, že je to zásah do jejich práv.

- Ptejte se žáků: *Jak byste se cítili v jejich situaci? Souhlasíte s nimi? Co by vám na dané situaci vadilo, pokud by vám něco vadilo?*
- **Následuje škála názorů (možno vynechat)** – žáci si mají představit pomyslnou osu napříč učebnou na jejíž jedné (určené) straně je místo pro ty, jež by se v podobné situaci cítili nesvobodně a na její druhé straně svobodně. Mohou se postavit v celé délce osy, podle toho jak moc svobodně či nesvobodně byste se cítili. Střed osy tedy znamená neutrální pocity.
- Vyzvěte žáky, aby se postavili a svou polohou na ose vyjádřili svůj názor, můžeme se zeptat na motivy jednotlivých žáků.
- (Je možné přeskočit aktivitu Škálu názorů nebo bez prodlení přejít k následující aktivitě.)
- Pokračujte ve čtení příběhu:

Již dlouho se mluví o bájně planetě ve vzdáleném vesmíru a o tom, že její existence není tak nereálná, jak se dříve myslelo. Je na ní podobná atmosféra a klima jako na Zemi. Dává tedy šanci pro nový život. Technologie jsou již na takové úrovni, že je možné na tuto planetu doletět. Skupina lidí, situací nejvíce znepokojených, se rozhodla letět. Nyní je vám nabídnuto, že můžete letět s nimi. Poletme se tedy společně podívat na onu vzdálenou a tajemnou planetu.
- Na cestu je třeba vytvořit skupiny (3–5 členů). Vyzvěte žáky, aby vytvořili čtyři nebo pět týmů o vyváženém počtu členů. A ať si členové jednotlivých týmů sesednou a vytvoří si pro sebe prostor tak, aby mohli společně v týmu bezproblémově komunikovat a spolupracovat. Žáci si posedají a vy přečtete poslední část příběhu:

Přistání na planetě se nedá rozhodně považovat za bezproblémové. Při průletu atmosférou planety vypověděly veškeré navigační přístroje funkci, ale podařilo se přistát, nebo spíše ztroskotat, na povrchu planety tak, že se nikomu nic vážného nestalo. Podle odhadu odborníků naši výpravy jsme se ovšem ocitli na nesprávné polokouli planety – tato je totiž pravidelně sužována smrtícími bouřemi. Je proto nutné sestavit týmy a vypravit se urychleně na cestu ke správné polokouli, kde je o moc lepší vyhlídka udržitelnosti života.
- Následuje hra cesty po planetě s tím rozdílem, že cíl není signální věž, ale druhá polokoule planety. Každá skupina dostane kopii hrací desky a karty s problémy. Každý problém musí být na samostatném papíru.
- Každá skupina dostane kopii hrací desky a karty s problémy. Každý problém musí být na samostatném papíru.

Objasněte následující pravidla hry (jednu kopii pravidel pro každou skupinu):

Pravidla hry:

- Zamíchejte karty s problémy a rozdělte je na stůl textem dolů.
- Vyberte jeden problém a přečtete ho. Každý problém má dvě řešení: „a“ nebo „b“. Skupina si MUSÍ jedno z nich vybrat.
- Každé rozhodnutí, které učiníte, zaznamenejte na hrací desku tak, že vyplníte příslušné políčko. Začněte dole a postupujte směrem nahoru k signální věži. Pokud se rozhodnete pro „a“, vybarvěte pouze jedno políčko. Pokud pro „b“, vybarvěte dvě políčka.
- Pokračujte pouze tehdy, pokud jste vyřešili předcházející problém.
- Pokud se vám nelíbí možnost „a“ ani „b“, vymyslete si vlastní řešení problému „c“. Toto řešení si zapište na papír. V rámci hry se ovšem musíte rozhodnout, zda si vyberete možnost „a“ nebo „b“, vylosovaný problém nesmíte odložit stranou. (Možnost „c“ slouží k hlubšímu zamyšlení nad problémem a prohlubuje myšlení žáků.)
- Ačkoliv volby „b“ umožňují rychlejší postup, Nesmíte si vybírat pouze „b“ jen proto, že dojdete k cíli rychleji. Dělejte to, co si ve skupině myslíte, že je správné, i když hrajete pomaleji.
- Když vaše skupina dorazí k záchranné signální věži, spočítejte, kolik tahů jste udělali. Zaznamenejte počet tahů s „a“ i s „b“ a zapište je do tabulky na hrací desce.

- K dokončení hry není stanoven žádný přesný počet políček.
- Nyní žáci budou hrát. Upřesněte si, zda všichni rozumějí pravidlům hry, ale nezasahujte do ní, pokud to není nutné.
- Následuje vyhodnocení herní strategie a společná debata nad těžkostmi rozhodování ve skupině (prozatím žákům ponechte pomůcky ke hře, budou je potřebovat v poslední části workshopu). Vhodnými otázkami navedte studenty ke shrnutí jejich herní strategie:

Jaký byl rozdíl mezi možnostmi a/b? Které dávaly přednost skupině a které potřebám jednotlivce? Jaký vliv na rychlost cesty vaše volby měly? Jak vaše volby působily na jednotlivce a jak na celou skupinu? Zvolili si některé skupiny své vlastní řešení problému, tedy možnost „c“? (Jestliže ano, ať žáci svá vlastní řešení přečtou a seznámí s ním zbytek třídy.) Proč jste zvolili možnost „c“? Tyto otázky lze položit až při závěrečné reflexi k této hře.
- Na základě těchto otázek hry vyhodnoťte – tj. shrňte strategii skupin a její důsledky. Sečtěte tahy a podle počtu tahů lze skupiny rozdělit do tří kategorií:

8–10 tahů (při dokončení hry, jinak převaha odpovědí b)

Vaše rozhodnutí pomohla celé skupině dosáhnout rychle cíle, ale zřejmě byste po cestě ztratili některé lidi.

11–13 tahů (při dokončení hry, jinak podobný poměr odpovědí a i b)

Pokusili jste se dostat vaši skupinu k cíli co nejrychleji a přitom jste brali ohled na potřeby určitých členů skupiny.

14–16 tahů (při dokončení hry, jinak převaha odpovědí a)

Dali jste přednost přání jednotlivce před potřebami celé skupiny. To znamená, že cesta trvala déle.

Otázky k reflexi:

- Bylo těžké udělat ve skupině některá rozhodnutí? Která? Proč?
- Byla některá rozhodnutí jednodušší než ostatní? Proč?
- Vyskytla se některá rozhodnutí, se kterými většina žáků ve třídě souhlasila, a nebo naopak, o nichž se nemohla dohodnout?
- Rozhodli jste se někdy při řešení problému pro hlasování? Prosazovali někteří členové vaší skupiny své názory důrazněji? Měl každý šanci říci svůj názor?
- Připomínal vám způsob vašeho rozhodování něco podobného ve světě? Zde můžete lehce připomenout pojmy demokracie a totalita, rozdíly v režimech, dodržování a porušování lidských práv v těchto režimech, dejte prostor pro dotazy a připomínky ze strany žáků (uvést příklady z minulosti, ze současnosti) – **touto diskuzí je zakončena první část workshopu a zároveň blíže nastolena problematika lidských práv a jejich dodržování a fungování**

Tvorba vlastní listiny a přednáška

Čas: 20 min

Cíl: přimět žáky k hlubšímu zamyšlení nad lidskými právy při tvorbě vlastního dokumentu obsahujícího nejzákladnější práva, sestaví vlastní listinu

Pomůcky: sada otázek pro každou skupinu, základní informace o tématu

Postup:

Převyprávějte další část příběhu:

Rychlost, s jakou jste postupovali k cíli, je nakonec zcela nepodstatná. Protože když po dlouhých útrapách dorazíte k signální věži, zjistíte, že z ní již zbyly jen trosky a že veškeré zařízení bylo již před

lety zničené. Po prvním příválu smutku a paniky se rozhodujete, že nezbývá, než na planetě zůstat a společnými silami se pokusit přežít tak dlouho, dokud na planetu nedorazí další kosmická loď. Během měsíců putování jste získali nejen základní poznatky k tomu, abyste na planetě mohli začít pěstovat plodiny pro svou obživu a lovit zvěř, ale také jste se naučili, že není tak snadné mezi sebou vycházet a rozhodovat se jako skupina. Jak si nyní poradíte?

Dejte žákům sadu otázek a čas k tomu, aby diskutovali o odpovědích.

Otázky:

- Bude vaše skupina potřebovat dohodu o základních právech eventuelně povinnostech jednotlivců?
- Pokud ne, jak jinak zajistíte ochranu chudých, nemocných, starých nebo dětí?
- Jak by se pravidla dala schválit a dodržovat? Budou existovat tresty za jejich porušování?
- Jaké nejdůležitější body bude dohoda obsahovat? Sepište jich 3–5.
- Existuje podobná dohoda také na Zemi?
- Všechny skupiny postupně představí svoji listinu, svá pravidla, o kterých se dále může diskutovat.
- Následuje otázka: *Existuje již takový nebo podobný dokument?*, která by měla sloužit jako zahájení pro přednášku (základní informace o tématu – *kdy vznikla Všeobecná deklarace, z jakého důvodu, jaké další dokumenty ohledně LP má ČR*).

Všeobecná deklarace lidských práv a svobod

Čas: 15 min

Cíl: představení Všeobecné deklarace lidských práv a svobod (dále jenVDLPS) a zamyšlení se nad propojením situací ze hry s reálným životem

Pomůcky: kopie zjednodušené verze VDLPS pro každého (s odkazem na plnou verzi)

Postup:

- Rozdejte žákům kopie zjednodušené verze Všeobecné deklarace základních práv a svobod (VDLPS)
- V několika větách shrňte základní informace, které jsou v Deklaraci obsaženy – stačí jen několik vět při rozdávání materiálů. Výklad případně prokládejte otázkami směrem z žákům
- Nechte žákům chvíli čas na pročtení VDLPS a poté se jich ptejte na jednotlivá práva a svobody, které je zajímají, o kterých něco ví. Proberte s nimi jejich dodržování a porušování (více v základních informacích k workshopu). Žáky toto většinou velmi zajímá a uvědomí si, jak důležitá lidská práva jsou – nejčastěji se diskutuje a stojí za připomenutí právo na život (trest smrti), práva dětí, práva žen, problematiky Číny, KLDR, Kuby, právo nebýt diskriminován, právo na odpočinek a volný čas.
- Některé z problémů se vztahují k námětům jako potrat, zdravotní postižení, síla – moc, celkové rozdělování bohatství. Vyberte si některý problém uvedený na kartičkách a najděte podobný příklad z reálného života – může to být konkrétní případ z novin nebo vašeho okolí.
- Požádejte skupiny, aby představily své výsledky srovnání. Napište na tabuli body, které skupiny vybraly jako nejdůležitější, porovnejte, do jaké míry se shodují.

Batoh

Čas: 10 minut

Cíl: zpětná vazba na workshop

Pomůcky: papíry

Postup:

- Žáci na konci workshopu dostanou dva papíry. Na jeden nakreslí batoh, kam budou zaznamenávat všechno, co by si z workshopu chtěli odnést domů, resp. co se jim líbilo. Na druhý papír pak napíší všechno, co se jim nelíbilo. To nechají na hromadě ve třídě.
- To, co je v batohu, se přečte, můžou si to vzít domů, aby si něco fyzického odnesli.
- Tato aktivita je vhodná pro mladší žáky.

Zdroj

První kroky. Příručka pro úvod do výchovy k lidským právům. Nakladatelství Fortuna, Praha 1998. Aktivita „Co teď“, str. 101–106. Příručka dostupná na www.amnesty.cz/vychov

Nejdůležitější informace k workshopu

Proč lidská práva

Co jsou lidská práva?

Lidská práva mohou být definována jako základní standardy umožňující všem lidem uplatnění lidské důstojnosti. Lidská práva obsahují nárok na svobodu, právo a mír. Lidská práva nelze koupit nebo zdědit, náleží lidem jednoduše proto, že jsou lidmi. Jsou tedy přirozenými právy každého jednotlivce.

Charakter lidských práv (LP)

LP jsou univerzální, nezcizitelná, nedělitelná, vzájemně závislá a provázaná. Nedělitelnost znamená, že pro respektování lidské důstojnosti jsou důležitá všechna, ne pouze některá LP. Princip vzájemné závislosti a provázanosti říká, že všechna LP jsou součástí vzájemně se doplňující a podporující sítě. Nezcizitelnost znamená, že LP platí stále a univerzalita odkazuje k tomu, že LP jsou společná všem lidem bez rozdílu rasy, pohlaví, náboženství, národnostního původu apod. O univerzalitu LP se někdy vedou spory – názory vycházející z kulturního relativismu koncept LP označují jako západní ideologii, kterou nelze aplikovat celosvětově. Samotný princip univerzality ale nevylučuje regionální nebo národní odlišnosti nebo zvláštnosti. Skutečným předmětem sporu bývají spíše hranice a limity jednotlivých práv.

Několik bodů z historie

Pojem lidská práva začíná být ve větší míře používán až v období po druhé světové válce. Myšlenka lidských práv však sahá až ke kořenům civilizace, systematicky docházelo k formulaci těch základních práv od konce 18. století, v této době zejména na národní úrovni. Teprve po druhé světové válce vzniká systém mezinárodní. Ochrana LP se stává jedním z pilířů OSN. Prvním uceleným katalogem LP na mezinárodní úrovni a zároveň dnes nejrozšířenějším dokumentem je Všeobecná deklarace lidských práv, která byla přijata 10. 12. 1948 Valným shromážděním OSN. Je výsledkem práce skupiny expertů složených ze zástupců z celého světa a obsahuje seznam práv každého člověka kdekoli na světě, bez ohledu na jeho rasu, barvu pleti, pohlaví, jazyk, náboženství, politické nebo jiné přesvědčení, národnost, sociální nebo rodinný původ či majetek. Deklarace stanovuje, že vlády se zavazují zajišťovat určitá práva nejen pro své občany, ale také pro lidi z jiných států. Světová konference LP v roce 1993 znovu potvrdila její platnost, samotná smlouva však není závazným dokumentem. Jako závazné dokumenty slouží další smlouvy, na jejichž dodržování dohlíží řada úřadů.

Mechanismy na ochranu LP: Smlouvy a úřady

V rámci OSN existují politické a smluvní mechanismy na ochranu LP. Politickým mechanismem je především Rada pro lidská práva zřízená v roce 2006. Smluvní mechanismy jsou založeny na závazných mezinárodních smlouvách – nejvýznamnější jsou Mezinárodní pakt o občanských a politických právech a Mezinárodní pakt o hospodářských, sociálních a kulturních právech. Alespoň jeden z nich ratifikovala už více než polovina států světa. Každá smlouva zároveň zřizuje nezávislý kontrolní orgán, který dohlíží na její dodržování (např. Výbor pro lidská práva nebo Výbor proti mučení). Mezi dalšími významnými smlouvami jmenujme např. Úmluvu o právech dítěte, která je hlavním nástrojem na ochranu práv dětí.

Nejefektivnější systémy ochrany LP najdeme na regionální úrovni. V rámci Rady Evropy je to Evropský soud pro lidská práva, který dohlíží na dodržování práv obsažených v Evropské úmluvě o lidských právech.

vech. Dalšími nástroji na ochranu LP v Evropě jsou např. Evropská sociální charta z r. 1961 nebo Evropská úmluva o zabránění mučení a nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání. Na americkém kontinentě existují Meziamerická komise pro lidská práva a Meziamerický soud pro lidská práva, na africkém Africká komise pro lidská práva a Africký soud pro lidská práva.

Diskriminace

Jedním ze základních práv je také právo nebýt diskriminován, které vychází z principu spravedlivého posuzování lidské bytosti podle jejích vlastních schopností a kvalit, nikoli podle její příslušnosti k určité skupině lidí. Ne každé odlišné zacházení je však diskriminací, pouze takové, které nemá objektivní a rozumné ospravedlnění. Zákaz diskriminace vychází z rovnosti lidí v důstojnosti a právech. Nejčastější diskriminační důvody jsou rasa, etnický původ (barva pleti, příslušnost k etnické menšině), pohlaví, věk, sexuální orientace, náboženství, národnost či politická příslušnost. Na mezinárodní úrovni je dnes velká pozornost věnovaná diskriminaci na základě pohlaví a rasy, které se věnují také smlouvy Úmluva o odstranění všech forem rasové diskriminace a Úmluva o odstranění všech forem diskriminace žen.

Možnosti pro jednotlivce

V České republice je zřízen úřad veřejného ochránce lidských práv neboli ombudsmana, u kterého si lze stěžovat na porušení práv ze strany státních orgánů. Jedinec se do aktivit na podporu lidských práv může zapojit mnoha způsoby, např. podpisem petice či otevřeného dopisu, účastí na protestním shromáždění, může zorganizovat projekci dokumentu nebo veřejnou debatu nebo dokonce založit nevládní organizaci. K nevládním organizacím je také možné obrátit se pro radu v případě porušení práv. V České republice se lidskými právy zabývají např. Člověk v tísni, Liga lidských práv, česká pobočka Amnesty International, atd. Mezinárodní organizace jsou např. Amnesty International, Human Rights Watch, Reporters Without Borders nebo nadnárodní síť organizací Mezinárodní federace lidských práv.

Porušování lidských práv

Právo nebýt diskriminován:

- Segregace černochů
- Apartheid – rasová segregace
  - Jih Afriky, zejména JAR (1948–1990 – oficiální politika)
  - Černoši – neměli přístup do restaurací, kin, parků, škol, pláží, nemocnic určených pro bělochy
- Rwanda – diskriminace dle příslušnosti k určitému kmeni

Právo na život:

Především problematika *trestu smrti* – uplatňován za některé trestné činy – Čína, Irák, Írán, Thajsko, Indie, Egypt, Kongo, Súdán, Etiopie, Somálsko, USA (jen některé státy – např. Texas) – v USA za rok 2009 bylo provedeno 52 poprav.

Srovnání pro rok 2011:

- Ze 198 zemí světa – pouze 20 jich v roce 2011 provedlo (vykonalo) trest smrti. Nejvíce poprav (vykonaných trestů smrti) zaznamenala Čína, dále Írán, Saudská Arábie, Irák, USA. Zajímavost – Evropa – jediné Bělorusko má stále uzákoněn trest smrti.

Popravy v roce 2011:

- 18 750 lidí, kteří čekají v celách na výkon trestu smrti
- 676 lidí bylo celkově popraveno
- Tato čísla ale neobsahují údaje z ČÍNY!!! – ta stále popravuje mnohem více lidí než zbytek světa.

Je zde ale určitý pokrok – např. v roce 2011 nebyla v Japonsku poprvé za posledních 19 let vykonána žádná poprava. Pokles poprav zaznamenám také v USA, Libanonu, Tunisku a Palestině (zásluhu má především světová organizace Amnesty International, která dlouhodobě bojuje za zrušení trestu smrti po celém světě).

Otázka k diskusi: *Lze trest smrti považovat za porušení práva na život?*

Práva dětí: zejména probírat právo na vzdělání a nucené práce dětí

Zajímavá data UNICEF – v současnosti více než 75 miliónům dětí je odpíráno právo na základní vzdělání, více než 200 miliónů dětí je nuceno do dětských prací (dětská prostituce, nebezpečná práce v dolech apod.)

Problém dětských vojáků – UNICEF jich odhaduje přibližně na 300 000. Aktuální především v zemích a oblastech, kde probíhal nebo pokračuje ozbrojený konflikt. Většina jich pochází především ze střední Afriky, jihovýchodní Asie a Blízkého východu. Využívání dětí v ozbrojených konfliktech porušuje mimo jiné jejich právo na osobní svobodu, na svobodu pohybu a pobytu, právo na vzdělání, na vyrůstání v rodině a na všeobecný rozvoj. Kromě těch, kteří se stanou vojáky zdánlivě dobrovolně (např. z materiálních důvodů, ztráty rodiny), je vysoké procento verbováno proti vlastní vůli za použití fyzického násilí. Děti bývají hromadně unášeny ze svých domovů a své rodiny už často nikdy nespátrí. Po naverbování následuje tvrdý fyzický výcvik, který často končí smrtí těch nejslabších. Nerozlišují mezi chlapci a dívkami.

Práva žen:

Ačkoliv se to na první pohled nezdá, porušování práv žen je jedním ze zásadních problémů současné společnosti. Diskriminace postihuje ženy různých kultur, národností i barev pleti. Rozdíly oproti mužům ve finančním ohodnocení, v přístupu ke vzdělání, zaměstnání.

Statistiky: 7 z 10 lidí na světě, kteří trpí hladem, jsou ženy, ¾ všech negramotných dospělých jsou ženy

Současnost: státy, kde jsou lidská práva porušována – příklady:

- **Čína** – politika jednoho dítěte, vraždění novorozenců holčiček v čínských vesnicích
- **Kuba** – podepsala Všeobecnou deklaraci lidských práv, avšak i přesto je porušování lidských práv na Kubě celkem běžné
  - pronásledování odpůrců politického režimu, není svoboda projevu, omezen přístup k informacím na internetu
  - v 60. až 90. letech 20. století – pronásledování a zavírání homosexuálů; dodnes jsou veřejné projevy homosexuality na Kubě trestným činem
- **Severní Korea (KDR)** – světově velmi kritizována za porušování lidských práv a standardů, všechna média jsou přísně cenzurována, není svoboda projevu, omezeno právo opustit svobodně zemi, zákaz mluvení s turisty, diskuze o tom, zda nadále existují v KDR koncentrační tábory pro politické vězně? (mluví se o tom, avšak nejsou důkazy – přísná kontrola a cenzura)
- **Barma** – nikdo zde nemá automatické právo na vyšší vzdělání, ženy nemají vůbec právo na vzdělání
  - ženy jsou zde sexuálně zneužívané, posílány na nucené práce do tzv. „thajských bordelů“, pokud se pokusí o útěk, tak jsou trestány pěstí, bitím či až zavražděním (stejně tak jsou do těchto „bordelů“ posílány i děti)
  - 400 až 500 tisíc lidí dle WTO – HIV pozitivních
  - velmi silná politická cenzura – totálně omezována hnutí politických stran – přísný zákaz projevů a vydávání jejich novin a časopisů; v současnosti pokrok v Barmě – došlo k propuštění všech politických vězňů

Zdroje

- První kroky. Příručka pro úvod do výchovy k lidským právům. Nakladatelství Fortuna, Praha 1998. Příručka dostupná na www.amnesty.cz/vychova/
- Kratochvíl, J. (ed.): Bohouš a Dáša za lidská práva. Člověk v tísni, o.p.s., 2008. Příručka dostupná na www.varianty.cz/download/pdf/pdfs_73.pdf
- *Výchova k lidským právům*. Kompas. Manuál pro výchovu mládeže k lidským právům. Nakladatelství Argo, Praha 2006. Příručka dostupná na www.mladezvakci.cz/fileadmin/user_upload/publikace/Kompas_manual.pdf

Odkazy

Mezinárodní organizace:

- www.osn.cz – české stránky OSN
- www.amnesty.org – Amnesty International
- www.coe.int – mezinárodní stránky Rady Evropy
- www.mnadvocates.org – The Advocates for Human Rights
- www.fidh.org – Mezinárodní federace lidských práv
- www.helcom.cz – Helsinský výbor

Organizace v ČR:

- www.ochrance.cz – Veřejný ochránce lidských práv
- www.amnesty.cz – České stránky organizace Amnesty International
- www.llp.cz – Liga lidských práv
- www.clovekvtisni.cz – Člověk v tísni
- www.nesehnuti.cz – naše organizace

Diskriminace:

www.ochrance.cz/diskriminace/ – stránky ombudsmana, jak rozpoznat diskriminaci

Smlouvy a dokumenty:

www.osn.cz/dokumenty-osn/soubory/vseobecna-deklarace-lidskych-prav.pdf – Všeobecná deklarace lidských práv

www.psp.cz/docs/laws/listina.html – Listina základních práv a svobod

www.amnesty.cz/vychova/dokument.php?idPart=1 – Úmluva o právech dítěte s komentářem

Práva dětí a žen:

www.rozvojovka.cz/index.php?id=201 – dokumenty věnující se mimo jiné právům dětí a žen ke stažení

www.detskaprava.cz – stránky o dětských právech pro děti, náctileté i učitele

ww.stopdetskepraci.cz – stránky kampaně za odstranění dětské práce

www.fod.cz – Fond ohrožených dětí

Ochrana uprchlíků:

www.unhcr.cz – Úřad vysokého komisaře OSN pro uprchlíky

www.uprchlici.cz – Sdružení pro integraci a migraci, poradna pro uprchlíky

www.opu.cz – Organizace pro pomoc uprchlíkům

www.soze.cz – Sdružení občanů zabývajících se emigranty

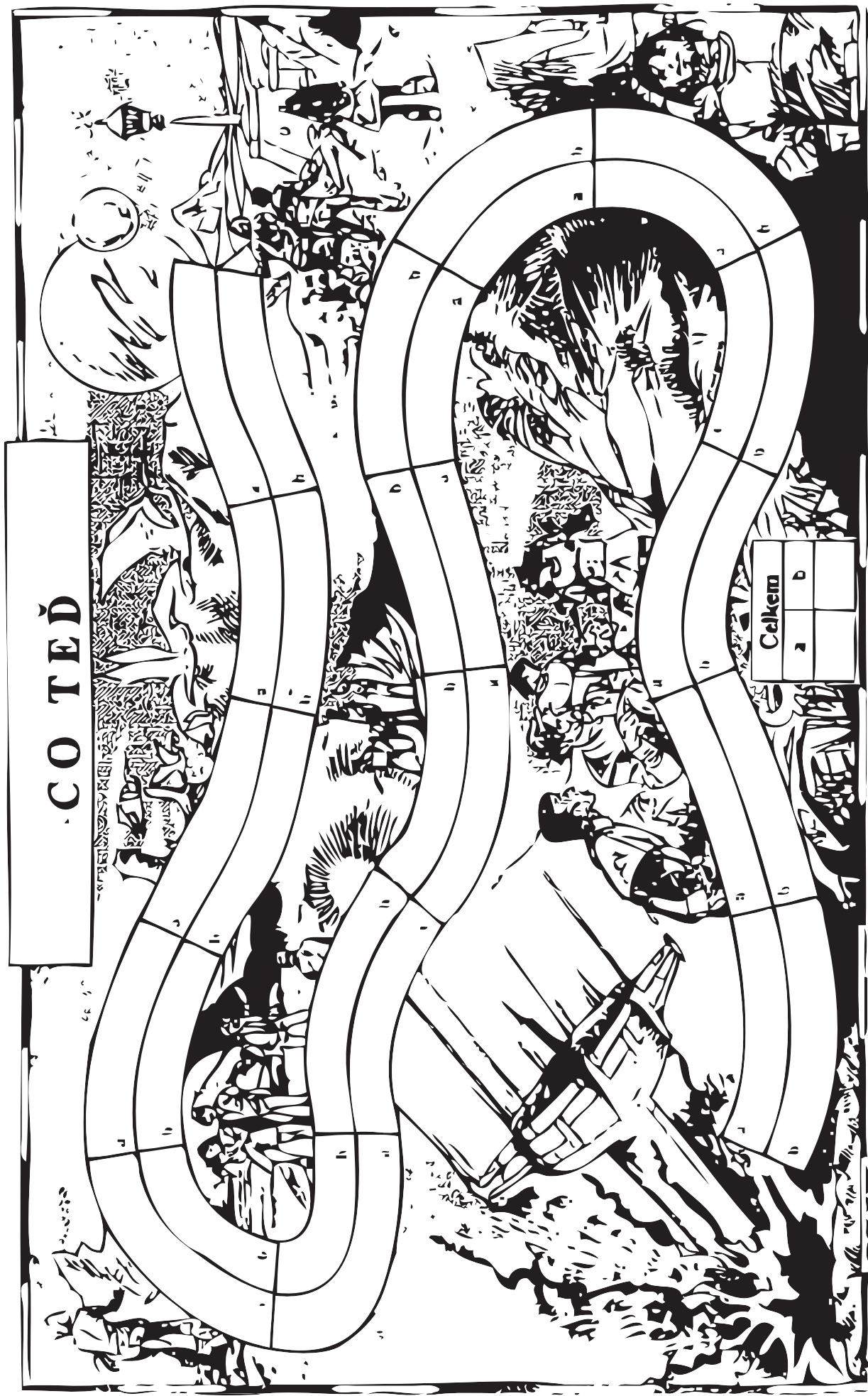
www.souziti21.unas.cz – sdružení pro pomoc uprchlíkům Soužití 21

Poradny:

www.lidskaprava.poradna-prava.cz – poradna pro občanství, občanská a lidská práva

www.ditekrize.cz – Dětské krizové centrum (další kontakty: Telefonická linka důvěry 24148 4149, e-mail: dkc@ditekrize.cz)

www.linkabezpeci.cz – sdružení Linka Bezpečí dětí a mládeže (další kontakty: Linka Bezpečí 800155555, Linka vzkaz domů 800111113, Rodičovská linka 283852222, Internetová linka lb@linkabezpeci.cz)

CO TĚĎ

Celkem	
a	b

listy možno použít ke kopírování

Proč lidská práva?

Pravidla hry:

- Zamíchejte karty s Problémy a rozdělte je na stůl textem dolů.
- Vyberte jeden problém a přečtěte ho. Každý problém má dvě řešení: „a“ nebo „b“. Skupina si MUSÍ jedno z nich vybrat.
- Každé rozhodnutí, které učiníte, zaznamenejte na hrací desku tak, že vyplníte příslušné políčko. Začněte dole a postupujte směrem nahoru k signální věži. Pokud se rozhodnete pro „a“, vybarvěte pouze jedno políčko. Pokud pro „b“, vybarvěte dvě políčka.
- Pokračujte pouze tehdy, pokud jste vyřešili předcházející problém.
- Pokud se vám nelíbí možnost „a“ ani „b“, vymyslete si vlastní řešení problému „c“. Toto řešení si zapište na papír. V rámci hry se ovšem musíte rozhodnout, zda si vyberete možnost „a“ nebo „b“, vylosovaný problém nesmíte odložit stranou. (Možnost „c“ slouží k hlubšímu zamyšlení nad problémem a prohlubuje myšlení žáků.)
- Ačkoliv volby „b“ umožňují rychlejší postup, nesmíte si vybírat pouze „b“ jen proto, že dojdete k cíli rychleji. Dělejte to, co si ve skupině myslíte, že je správné, i když hrajete pomaleji.
- Když vaše skupina dorazí k záchranné signální věži, spočítejte, kolik tahů jste udělali. Zaznamenejte počet tahů s „a“ i s „b“ a zapište je do tabulky na hrací desce.
- K dokončení hry není stanoven žádný přesný počet políček.
- Nyní žáci budou hrát. Upřesněte si, zda všichni rozumějí pravidlům hry, ale nezasahujte do ní, pokud to není nutné.
- Žáci pravděpodobně nebudou mít dostatek času na to, aby hru dohráli, ale přerušete je, až uplyne vymezený čas.

Pravidla hry:

- Zamíchejte karty s Problémy a rozdělte je na stůl textem dolů.
- Vyberte jeden problém a přečtěte ho. Každý problém má dvě řešení: „a“ nebo „b“. Skupina si MUSÍ jedno z nich vybrat.
- Každé rozhodnutí, které učiníte, zaznamenejte na hrací desku tak, že vyplníte příslušné políčko. Začněte dole a postupujte směrem nahoru k signální věži. Pokud se rozhodnete pro „a“, vybarvěte pouze jedno políčko. Pokud pro „b“, vybarvěte dvě políčka.
- Pokračujte pouze tehdy, pokud jste vyřešili předcházející problém.
- Pokud se vám nelíbí možnost „a“ ani „b“, vymyslete si vlastní řešení problému „c“. Toto řešení si zapište na papír. V rámci hry se ovšem musíte rozhodnout, zda si vyberete možnost „a“ nebo „b“, vylosovaný problém nesmíte odložit stranou. (Možnost „c“ slouží k hlubšímu zamyšlení nad problémem a prohlubuje myšlení žáků.)
- Ačkoliv volby „b“ umožňují rychlejší postup, nesmíte si vybírat pouze „b“ jen proto, že dojdete k cíli rychleji. Dělejte to, co si ve skupině myslíte, že je správné, i když hrajete pomaleji.
- Když vaše skupina dorazí k záchranné signální věži, spočítejte, kolik tahů jste udělali. Zaznamenejte počet tahů s „a“ i s „b“ a zapište je do tabulky na hrací desce.
- K dokončení hry není stanoven žádný přesný počet políček.
- Nyní žáci budou hrát. Upřesněte si, zda všichni rozumějí pravidlům hry, ale nezasahujte do ní, pokud to není nutné.
- Žáci pravděpodobně nebudou mít dostatek času na to, aby hru dohráli, ale přerušete je, až uplyne vymezený čas.

PROBLÉM Č. 1	PROBLÉM Č. 2	PROBLÉM Č. 3	PROBLÉM Č. 4
Jedna paní ze skupiny strašně ráda zpívá a zpívá celý den. Někteřím lidem to nevádí, ale pár jich říká, že se z toho zblázní.	Přítomnost několika lidí, kteří byli zraněni při nouzovém přistání, postup skupiny zpomaluje. Máte strach, že než dorazíte k signální věži, dojdou zásoby potravin.	Dochází k neshodám o tom, kdo by měl vést skupinu. Ztrácíte spoustu času tím, že každý dostává šanci říci svůj názor.	Členové jedné rodiny s těžce postiženým dítětem si stěžují, že se o něj nemohou dostatečně starat. Dítě strádá.
A) Neuděláte nic a necháte ji zpívat, jak se jí zlíbí?	A) Zpomalíte postup podle potřeb zraněných a budete riskovat životy celé skupiny?	A) Budete dále každému dávat šanci promluvit?	A) Pověříte dalšího člověka, aby jim pomohl?
B) Požádáte ji, aby přestala, když jsou ostatní blízko ní?	B) Opustíte je, i když víte, že pravděpodobně zemřou?	B) Budete hlasovat o takovém vedoucím skupiny, který se umí rychle rozhodovat?	B) Neuděláte nic, necháte je, aby si vyřešili svůj problém sami?
PROBLÉM Č. 5	PROBLÉM Č. 6	PROBLÉM Č. 7	PROBLÉM Č. 8
Cestou se narodilo dítě, které je velice slabé a pravděpodobně zemře, pokud se okamžitě vydáte na další pochod.	Jedna stará paní zemřela a vyšlo najevo, že s sebou měla hodně peněz. Její dcera tvrdí, že teď jsou peníze její.	Skupina objeví rybník plný světle zelené tekutiny. Po jejím vypití jsou lidé veselější a cítí se lépe, avšak ti, kteří se napili příliš mnoho, jsou líní a apatičtí.	14letý chlapec svým chováním zdržuje postup celé skupiny. Rodiče na něho nestačí, ale nepřejí si, aby to zkusil někdo jiný.
A) Zastavíte celou skupinu a budete pokračovat, až matka i dítě budou schopni cestovat?	A) Necháte dceři všechny peníze?	A) Necháte je pít tekutinu dál?	A) Budete respektovat přání rodičů?
B) Budete pokračovat a doufat, že dítě přežije?	B) Přimějete ji, aby peníze odevzdala a tak si nemohla koupovat nepřiměřené příděly ze společných zásob?	B) Zakážete všem pít tekutinu z rybníka?	B) Přičleníte dítě k jiné rodině?
PROBLÉM Č. 9	PROBLÉM Č. 10	PROBLÉM Č. 11	PROBLÉM Č. 12
Jeden z účastníků pochodu je nemocný a potřebuje krevní transfúzi. Několik lidí má stejnou krevní skupinu, ale nikdo nechce krev darovat ze strachu z infekce.	Jeden člověk neustále kritizuje způsob, jakým je skupina vedena. Jeho poznámky ovlivňují názory a postoje ostatních.	Jedna paní odmítne udělat to, co bylo jejím úkolem. Říká, že to nemá cenu, že stejně všichni zemřou. Je v hluboké depresi.	Starší manželé, kteří si myslí, že celou skupinu zdržují, se dobrovolně rozhodnou, že zůstanou vzadu.
A) Dovolíte lidem odmítnout pomoc, když se toho bojí?	A) Necháte ho pokračovat?	A) Necháte ji o samotě, ať si dělá, co chce?	A) Pomůžete jim překlenout nešnáze cestování?
B) Donutíte lidi krev darovat?	B) Řeknete mu, ať je zticha a odělíte ho od ostatních?	B) Pohrozíte jí potrestáním, pokud nebude spolupracovat?	B) Akceptujete jejich nabídku?
PROBLÉM Č. 13	PROBLÉM Č. 14	PROBLÉM Č. 15	PROBLÉM Č. 16
Zjistíte, že člověk, kterému jste dali na starost zásoby potravin, strávil 6 let ve vězení za krádeže. Doposud mu to šlo velice dobře a zodpovědně se o potraviny staral.	Mezi dvěma členy výpravy došlo k hádce. Chtějí si to večer spolu vyřídit. Co uděláte:	Podnebí na planetě je velmi chladné. Někteří lidé jsou nedostatečně oblečení, protože při ztroskotání vesmírné lodi přišli o své teplé oblečení.	Ve skupině se vyskytla krádež. Jedna žena byla přistižena při krádeži peněz ze zavazadla.
A) Věříte mu a necháte ho pokračovat v této činnosti?	A) Necháte je, aby se poprali?	A) Dovolíte těm, kdož mají teplé šaty, aby si všechny ponechali?	A) Potrestáte ji jen za to, při čem byla přistižena?
B) Nebudete riskovat a určíte někoho jiného, kdo se bude o jídlo starat?	B) Zastavíte rvačku v případě, že se k ní chtějí přidat další?	B) Přimějete lidi, aby se všichni vzájemně o teplé oblečení rovnoměrně podělili?	B) Potrestáte ji velmi přísně pro výstrahu ostatním.

VŠEOBECNÁ DEKLARACE LIDSKÝCH PRÁV A SVOBOD

(zjednodušená verze)

- první **mezinárodní dokument týkající se lidských práv**
- přijata **10.12. 1948** Valným shromážděním **Organizace spojených národů (OSN)**
- vznikla **v reakci na masové zločiny 2. Světové války**
- jde o deklaraci, tj. dokument politicky závazný, **bez faktické právní síly**
- je rozdělena do **30 článků**

-
1. Každý se rodí svobodný a s každým se má zacházet stejným způsobem.
  2. Všichni jsme si rovni bez ohledu na rozdíly v barvě pleti, pohlaví, náboženství či jazyku.
  3. Každý má právo na život, a to ve svobodě a bezpečí.
  4. Nikdo nemá právo zacházet s jiným jako s otrokem nebo přímo někoho učinit svým otrokem.
  5. Nikdo nemá právo jinému ublížit nebo s ním krutě zacházet.
  6. Každý člověk má právo na rovnoprávné postavení před zákonem.
  7. Zákony platí stejně pro všechny, musí být používány stejně vůči všem.
  8. Každý má právo na právní pomoc, pokud jeho práva nejsou respektována.
  9. Nikdo nemá právo nespravedlivě uvěznit jiného nebo ho vyhnat z jeho vlastní země.
  10. Každý má právo na spravedlivý a veřejný soudní proces.
  11. Každý musí být považován za nevinného, pokud jeho vina není prokázána.
  12. Každý má právo žádat o pomoc, jestliže ho někdo obtěžuje, avšak nikdo nesmí bezdůvodně vstupovat do cizího domova, otevírat druhému dopisy nebo obtěžovat jeho nebo jeho rodinu.
  13. Každý má právo cestovat, kam chce.
  14. Každý má právo odejít do jiné země a žádat tam o ochranu, pokud je ve vlastní zemi pronásledován nebo v nebezpečí, že bude pronásledován.
  15. Každý má právo na státní příslušnost. Nikdo nemá právo zabránit jinému, pokud si to přeje, změnit státní občanství.
  16. Každý má právo uzavřít sňatek a mít rodinu.
  17. Každý má právo na vlastní movitý i nemovitý majetek.
  18. Každý má právo na praktikování i zohledňování všech hledisek vlastního náboženství i na jeho změnu podle svého přání.
  19. Každý má právo říkat, co si myslí, podávat i dostávat informace.
  20. Každý má právo účastnit se jednání a pokojných shromáždění.
  21. Každý má právo volit vládu své země a účastnit se jí.
  22. Každý má právo na sociální zabezpečení a na možnosti rozvíjet své schopnosti.
  23. Každý má právo pracovat za spravedlivou mzdu v bezpečném prostředí a být členem odborové organizace.
  24. Každý má právo na odpočinek a volný čas.
  25. Každý má právo na přiměřenou životní úroveň a lékařskou péči v nemoci.
  26. Každý má právo chodit do školy.
  27. Každý má právo účastnit se kulturního života své komunity.
  28. Každý musí respektovat „sociální řád“ nezbytný pro dosažení uvedených práv.
  29. Každý musí respektovat práva druhých, společnost a veřejný majetek.
  30. Nikdo nemá právo zrušit jakékoliv právo uvedené v této Deklaraci.

S V Ě T

V P O H Y B U

Svět v pohybu: úvod do fenoménu migrace

Co je to migrace? Jak je tento fenomén starý – jedná se pouze o současný trend? Proč vlastně lidé migrují a kolik jich je? A jakým problémům při tom mohou čelit? Odpovědi na tyto otázky zprostředkuje tento workshop skrze příběhy migrantů a rollovou hru. Nejprve prostřednictvím příběhu Doreho, migranta z Afriky žijícího ve Francii, ukáže základní problémy, jimž mohou čelit lidé opouštějící zemi svého původu. Na jeho příkladě také vysvětlí základní pojmy související s tématem a přiblíží žákům situaci v ČR. Následně se žáci ocitnou v rolích migrantů a na vlastní kůži zažijí problémy, které tito lidé musí každodenně řešit. Rolová hra zprostředkuje problémy s porozuměním, úřady a komplikovanou legislativou. Mladší žáci si ve zjednodušené variantě workshopu vyzkouší práci novinářů a poznají příběhy dalších migrantů.

Čas: 90 min

Cílová skupina: 2. stupeň ZŠ a SŠ

Počet žáků: 15–25

Klíčová slova: migrace, imigrace a emigrace, každodenní život imigrantů, problémy migrantů, mezikulturní komunikace, migrant, cizinec

Cíle:

- » zprostředkovat žákům za pomoci zážitkové hry, videa a hraní rolí část každodenního života imigrantů a dát jim tak pocítit, že jejich život nemusí být jednoduchý
- » ztenčit hranici mezi žáky a „jimi“, tedy migranty, tím, že se ukáže, že v podobné situaci se může ocitnout každý
- » sdělit žákům základní informace o fenoménu migrace a upozornit je na zdroje dalších informací

Metody:

- » přednáška
- » promítání videa a reflexe
- » hra v rolích

Nemohu, protože nerozumím

Čas: 12 min

Cíl: zprostředkovat účastníkům pocit vlastní neúspěšnosti při snaze splnit úkol v situaci, kdy každý ve skupině chápe různě předem daná pravidla a přitom je nucen chápat pravidla stejně, jako úspěšní kolegové, aby splnil úkol, pomocí závěrečné reflexe odhalit hru jako metaforu k životu ve společnosti, kde každý může rozumět daným pravidlům různě

Pomůcky: volná třída se židlemi pro každého účastníka uspořádanými do kruhu

Postup:

- Uspořádejte židle uprostřed místnosti do kruhu (počet židlí odpovídá počtu účastníků včetně lektora). Sedněte si do kruhu spolu s účastníky a zadejte následující instrukci:

Cílem naší hry je dostat se z kruhu ven, tj. odsednutím si i se židlí mimo okruh našich židlí. Opustit uzavřený okruh lidí mohou účastníci pouze na přímý pokyn lektora „VEN“. Nikdo kromě lektora nesmí v průběhu celé hry mluvit s ostatními ani se s nimi domlouvat gestikulací.
- Zahajujte hru vyřčením jednoho slova. Ostatní účastníci ve směru vaší pravice jeden po druhém vyslovují libovolné slovo (pouze jedno) a čekají na vypuštění z kruhu povel „VEN“. Pouze vy znáte pravidlo, kterým se účastníci z kruhu „osvobodí“. První „osvobození“ se osvobodí náhodou, další se snaží přijít na pravidlo hry, které je osvobodí.
- Zahajte hru slovem MIGRACE a mlčky vyzvěte osobu po vaší pravici, aby pokračovala ve hře. Sledujte začáteční písmena každého slova. Zadejte pokyn „VEN“ tomu, kdo vysloví slovo libovolného slovního druhu začínající na další písmeno v abecedě po M, tedy N (háčky nad souhláskami vynechte). Další „osvobozený“ na řadě bude se slovem začínajícím na O, P, R, S, T, U, V,...
- Hra probíhá asi 10 minut. Po uplynutí času vyzvěte úspěšné hráče, aby prozradili pravidlo hry. Následuje reflexe hry:
  - Povídejte si s úspěšnými i neúspěšnými účastníky, jak se cítili v průběhu hry, zjm. když mohli opustit kruh a nebo naopak stále a stále nebyli úspěšní. Zeptejte se, zda je napadá situace z reálného života, kdy se cítili podobně – tedy že nemohli odhalit pravidlo, podle kterého se zachovat a to jim znemožnilo jednat, nebo kvůli tomu udělali chybu.
  - Pokud podobná historka nezazní, nabídněte svůj příběh (ideálně z vlastního života), kdy jste (v cizí zemi, kultuře, nebo jen okruhu známých...) nebyli schopni porozumět společenských pravidlům kolem vás a vyřadilo vás to z okolního dění. Nechte žáky přidat podobnou historku. Pak se zeptejte, zda je napadá situace, v níž by mohli mít podobný problém ti, co přijedou do ČR.
  - Uzavřete aktivitu tím, že v tomto workshopu se pokusíte zprostředkovat více podobných obtíží, kterým čelí ti, kdo migrují.

Dore (příběh imigranta)**Čas: 15 min**

Cíl: přiblížit dětem život migrantů prostřednictvím výpovědi jednoho z nich, ukázat tak, že se nejedná o vzdálený problém, ale o součást života každého z nás, prostřednictvím Doreho příběhu upozornit na problémy, kterým imigranti čelí v každodenním životě

Pomůcky: CD Nejen čísla (v části Profily video Dore), promítací technika

Postup:

- Pusťte žákům video o Dorem.
- Požádejte někoho ze žáků, aby ostatním shrnul Doreho příběh.
- Ptejte se žáků: *Jak na vás portrét působil? Co by si pomysleli, kdyby takového kluka potkali na ulici a jak se jim jevil podle videa? Působil šťastně? Je něco, co by Doremu mohlo chybět?*
- Pak se ptejte, jaké má Dore zkušenosti a také nepříjemné zážitky ve videu Dore zmiňuje (oddělení od matky, pravidelné docházení na úřady, rasismus, stereotypizace podle barvy pleti). *Myslíte si, že jsou to běžné obtíže, na něž imigranti narážejí? Jaké další byste přidali? Měli jste sami nějaký nepříjemný zážitek, když byli na dovolené v zahraničí? Jak se k vám v zahraničí lidé chovali?*

- Zeptejte se, kdo ze žáků má v rodině nebo mezi kamarády někoho kdo emigroval, pochází z jiné země, vyjel někam na studia nebo za prací. Může se jednat o citlivé téma, pokud máte sami vlastní příběh, můžete jím začít, abyste rozproudili diskusi. Zkuste se doptávat na osobní zkušenost, pocity, komplikace. Vyprávíte-li vlastní příběh, přidejte osobní rovinu také.

Krátké seznámení se základními pojmy

Čas: 12 min

Cíl: v krátkosti dětem přiblížit nejzákladnější informace o migraci, obtíže, s nimiž se migranti potýkají, přínosy migrace

Pomůcky: oddíl Nejdůležitější informace k tématu

Postup:

- Předneste studentům krátkou přednášku s nejdůležitějšími informacemi o migraci. Pro základní školy nejde o to zahrnout děti pojmy a čísla, ale ukázat kdo, kam a proč migruje, dát dětem obecný přehled o problematice. Možná osnova: *Co je to migrace? Jak stará je migrace? Proč lidé migrují? Kolik lidí migruje? Odkud přichází migranti do ČR? Co je nelegální migrace? Co je environmentální migrace?* Je důležité vyzdvihnout pojmy uprchlík a migrant, imigrace a emigrace a rozdíl mezi nimi a zaměřit se na důsledky migrace.
- Pro střední školy je vhodnější zaměřit dopady migrace přímo v ČR, což mohou být statistiky počtu cizinců v ČR, protože s obecnými pojmy jsou většinou seznámeni.
- Na závěr v několika větách shrňte obtíže, které mají cizinci, kteří přichází na naše území. Snažte se říkat jen nezbytné obecnosti, spíše vyprávět konkrétní příklady a příběhy.

Cizinci v České republice 2010 (data k 31. 12. 2009)

Cizinci v ČR celkem podle státního občanství (31. 12. 2009)

Celkem: 432 503, z toho z EU 137 017 (31,8 %)

Nejvíce z EU: Slovensko (73 446)

Polsko (19 273)

Německo (13 792)

Nejvíce mimo EU: Ukrajina (131 932)

Vietnam (61 115)

Rusko (30 297)

Moldavsko (10 042)

Nejvíce cizinců v ČR spadá do věkové kategorie 25–34 let

Hra na novináře (jednodušší verze pro základní školy)

Čas: 35 min

Cíl: oddělit různé důvody příchodu do cizí země – uprchlík/azylant, ekonomický migrant, student, turista, seznámit žáky interaktivní formou s migrací na příbězích jednotlivých lidí, kteří přišli do ČR z nejrůznějších důvodů

Pomůcky: příběhy migrantů a migrantek

Postup:

- Rozdělte třídu do dvojic – v každé z nich bude role migranta a novináře. Ten z dvojice, kdo je migrant, dostane příběh člověka, který přišel do ČR. Pozorně si ho přečte, aby byl schopný odpovídat na otázky. Druhý z dvojice bude mít za úkol během 10 minut sestavit sadu otázek (cca 10) tak, aby po rozhovoru, který bude následovat, vznikla minizpráva o migrantovi.
- Dvojice se dají dohromady a probíhá rozhovor. Během něho obcházejte skupinky, ale do jejich diskuse zasahujte jen minimálně, spíše je povzbuďte když bude rozhovor vážnout.
- Asi po deseti minutách rozhovoru vyzvěte dvojice, aby jedna po druhé prezentovala svůj příběh. Novinář čte svoji připravenou zprávu. Můžete vybrat jen zástupce každého ze čtyř příběhů a na nich vysvětlit různé důvody pro migraci z jedné země do jiné.
- Dále se ptejte se žáků: Jak jste spokojeni s vývojem rozhovoru? Připadal vám příběh realistický? Máte nějaké osobní zkušenosti s migranty?

Hra na úředníky (verze pro střední školy)**Doba trvání: 30 min****Cíl: upozornit na problematickou situaci cizinců/migrantů ve vztahu k úřadům hostující země, dát žákům pocítit, jak se mohou cítit imigranti v každodenním životě, nechat je zakusit nemožnost porozumět, dosáhnout cíle****Pomůcky: pytlík se složenými instruktážními papírky (na každém instrukce pro úředníka/cizince obecně a instrukce pro konkrétní „typ“ cizince/úředníka), hodinky pro úředníky**

- Za pomoci otázek studentům objasněte pojmy: **vízum, azyl, trvalý pobyt**, sociální odbor, cizinecká policie, úřad práce.

Cizinec/migrant – každá fyzická osoba, která nemá české státní občanství, a to včetně občana EU
Platný vnitrostátní právní řád rozlišuje následující kategorie cizinců:

- cizinec, jemuž byl udělen azyl v ČR (azylant),
- cizinec žádající o udělení azylu v ČR (žadatel o azyl)
- osoba s povoleným trvalým pobytem v ČR a
- osoba s povoleným přechodným pobytem v ČR.

Azyl je poskytován cizím státem a je právní formou ochrany uprchlíka. Uprchlíkem se člověk stává, jakmile naplní kritéria uvedená v Úmluvě. Postavení uprchlíka vylučuje jeho vrácení do země, kde mu hrozí nebezpečí (tzv. princip non-refoulement = nevydání). Azyl se poskytuje jen ve velice úzce vymezených případech. V České republice je to v případě pronásledování pro uplatňování politických práv a svobod (to vyplývá z Listiny základních práv a svobod a ze zákona o azylu) a v případě odůvodněného strachu z pronásledování z důvodu rasy, národnosti, náboženství, příslušnosti k určité sociální skupině nebo pro zastávání určitých politických názorů (což vyplývá z Úmluvy a opět ze zákona o azylu). Pokud jsou podmínky splněny, měly by odpovědné orgány státu takovému člověku azyl udělit. Azyl musí člověku zajišťovat ochranu, nediskriminaci a přístup k sociálním právům. V ČR uděluje azyl Odbor azylové a migrační politiky Ministerstva vnitra ČR

Azylant je cizinec, kterému byl podle zákona o azylu udělen azyl, a to po dobu platnosti rozhodnutí o azylu (§ 2 odst. 3 zákona č. 325/1999 Sb., o azylu).

Cizinec s trvalým pobytem – cizinec, kterému byl na základě jeho žádosti povolen trvalý pobyt v ČR. Pro toto povolení je nutné splnit řadu podmínek, z nichž základní je, že se cizinec musí alespoň pět let nepřetržitě legálně zdržovat na území ČR.

Cizinec s vízem: **cizinec, který se zdržuje v ČR na základě uděleného víza**, což je povolení, které opravňuje cizince ke vstupu a pobytu na území a k vycestování z území, a to po dobu jeho platnosti. **Na udělení víza není právní nárok**, jinými slovy udělení víza se nelze domáhat, stejně tak jako samotné vízum nezakládá automaticky právní nárok na vstup a pobyt. Existuje vízum krátkodobé (do 90 dnů) a dlouhodobé (nad 90 dnů), které je udělováno zejména za účelem převzetí povolení k trvalému pobytu, povolení k dlouhodobému pobytu za účelem společného soužití rodiny, studia nebo vědeckého výzkumu.

Cizinec s povoleným přechodným pobytem se může na území ČR legálně zdržovat i bez víza – to je typické pro občany EU.

- Odsuňte kruh židli na stranu a do třech rohů místnosti dejte lavici a židli pro úředníky (v případě většího počtu úředníků až šest lavic po obvodu třídy).
- Účastníci se na základě dobrovolného přihlášení nebo na základě losu z pytlíku rozdělí na úředníky a cizince. Rozhodněte v závislosti na ochotě, ale pro roli úředníka je lepší vybrat ty, kdo o takové práci něco ví a jsou dostatečně schopní herci. Můžete si takové studenty vytipovat na základě jejich předchozí aktivity. Úředníci se dále rozdělí na jednotlivé „typy“ – **úřad práce, cizinecká policie, sociální odbor**. Počet úředníků je 1–2 od každého „typu“ podle počtu studentů ve třídě, na 15 žáků připadají tři úředníci celkem, tedy na 30 žáků šest úředníků. Každý obdrží instrukci dle své role. Úředník – instrukce pro úředníky, koho a s jakým pobytem má odmítnout, koho a s jakým pobytem si naopak objednat na jindy (viz materiály ke kopírování).
- Cizinci se rozlosují na **cizince s různými druhy pobytu** (přibližně rovnoměrně zastoupeni). Každý obdrží instrukci dle své role. Cizinec – instrukce pro cizince, jaký má pobyt, jaký problém a kde a jak se ho snaží řešit (viz materiály ke kopírování).
- „Cizinci“ se budou řadit do front u daných pultů a když na ně přijde řada, budou prosazovat své zájmy. Než začne samotná hra, nechte žákům několik minut, aby si promysleli svou roli, svůj životní příběh, kým budou a jakou strategii zvolí. Tuto část mohou vzájemně konzultovat, cizinci a úředníci by však mezi sebou komunikovat neměli.
- Při samotné hře není na závalu určitá míra chaosu, zmatku, toho, že účastníci nerozumí svým rolím, pletou se mezi sebou, nudí se při čekání v řadě. Vše usměrňujte jen do nezbytně nutné míry, trpělivě znovu a znovu opakujte instrukce, ale neprozrazujte nic víc.
- Asi po dvaceti minutách hru ukončete. Hra skončí v okamžiku, kdy každý cizinec absolvuje alespoň dvě fronty (v závislosti na času a délce dohadování mezi „cizinci“ a „úředníky“). Následuje reflexe hry a otázky:
  - Komu z cizinců se podařilo naplnit zadání? Proč jej nebyli schopni splnit? Měnili během hry strategii? Jak jim podle nich pomohl nebo uškodil konkrétní životní osud, který své postavě vybrali?*
  - Jak se cítili „úředníci“, jak „cizinci“? Co bylo nepříjemné, co příjemné? Bylo to pro ně něčím známé nebo naopak?*
  - Myslíte si, že to takhle funguje běžně? Mají s tím vlastní nebo zprostředkovanou zkušenost?*
- Objasněte studentům, s jakými problémy se cizinci při cestách na úřady potýkají, jaká mají práva (více v základních informacích).

Co se vám líbilo?

Čas: 10 minut

Cíl: zpětná vazba na workshop

Pomůcky: papíry

Postup:

- Žáci na konci workshopu dostanou lístek, který rozdělí na dvě části. Do jedné napíší, co se jim ve workshopu nejvíce líbilo, co si z workshopu zapamatují nebo co je bavilo. Do druhé pak co se jim nelíbilo, na co by raději zapomněli nebo co je nebavilo. Je možné položit jim všechny tyto otázky, nebo pouze jednu z nich.
- Kdo chce, může říct, co na lístek napsal. Potom žáci hodí lístečky do připravené krabice nebo čepice.
- Tato aktivita je vhodná pro nekomunikativní třídy nebo naopak v případě, že se ve workshopu už dost diskutovalo. Poskytuje nejpodrobnější zpětnou vazbu, ale neumožňuje sdílení mezi žáky ve třídě.

Nejdůležitější informace k workshopu

Svět v pohybu

Co je to migrace?

Migrace je chápána jako změna trvalého pobytu. Z tohoto hlediska můžeme migraci dělit na **vnitřní** a **mezinárodní**. Vnitřní migrace je definována jako změna trvalého pobytu za hranice určité administrativní jednotky, zpravidla obce. Mezinárodní migrace je definována jako změna obvyklého pobytu za hranice státu, OSN stanovuje limitní hranici jednoho roku pobytu za hranicemi daného státu. Zatímco vnitřní migrace je z hlediska statistiky podchycena v Hlášení o stěhování, je sledování mezinárodní migrace značně problematické. Mezinárodní migrace má důležité politické, ekonomické, sociální, demografické, psychologické a kulturní dopady jak na emigrační, tak i na tranzitní a zejména imigrační země.

Jak stará je migrace?

Migrace je jev starý jako lidstvo samo. V pravěku byla migrace pro příslušníky mnoha společností přirozeným způsobem života. Stěhování národů ve 2. až 6. stol. přispělo k rozpadu starověkého světa a vzniku nového. Ve středověku byly osidlovány dosud neobydlené oblasti Evropy prostřednictvím kolonizací (u nás od doby Přemysla Otakara II.). V 17. a 18. století se mnoho lidí stěhovalo v důsledku reformace a náboženských válek (např. i J. A. Komenský). 19. století bylo dobou masové migrace do USA, zejména z Irska, Německa, Itálie, Polska a dalších zemí.

Až do první světové války mohl průměrný občan evropské země Evropou cestovat volně, teprve v meziválečném období dochází k zavádění pasů, vytváření vízových bariér a celních bariér, ochraňujících domácí trhy.

Proč lidé migrují?

Jednotlivé trendy světové mezinárodní migrace jsou ovlivňovány specifickými vlivy, které jsou obecně označovány jako „push“ a „pull“ faktory. Na jejich základě lze dělit mezinárodní migraci do dvou hlavních proudů na migraci politickou a ekonomickou.

Ekonomická nestabilita, změna životních standardů, rychlý demografický růst, válečné, náboženské a národnostní střety, zhoršování kvality životního prostředí jsou označovány jako „push“ faktory. Naopak „pull“ faktory přitahují migranty především do západních zemí. Jsou to např. politická stabilita, ekonomická prosperita, vysoká kvalita života, svoboda a možnost seberealizace. Jeden z nejvýznamnějších důvodů dnešní migrace je rozdíl mezi bohatými a chudými zeměmi, který stále roste.

Migrace může být dobrovolná nebo nedobrovolná.

Kolik lidí migruje?

Podle údajů OSN z roku 2006, z necelých 6,5 miliard obyvatel Země migrují necelá 3 %, tedy asi 170 milionů lidí, mezi kterými je 13,5 milionů uprchlíků. 72 % migrantů pochází z méně rozvinutých oblastí (např. Indie, Čína a Mexiko), 17 % z rozvinutých oblastí (např. USA, Německo a Japonsko) a 11 % z nejméně rozvinutých oblastí (např. Súdán, Barma a Haiti).

Odkud a kam se migruje?

Obecně jsou migrační trendy ve světě charakterizovány dvěma základními směry migračních pohybů: Jih–Sever a Východ–Západ. Rozmístění migrantů ve světě je velmi různé. Více než polovina z nich (okolo 60 %)

odchází do rozvinutých zemí, druhá polovina pak zůstává v zemích s rozvíjejícím se hospodářstvím. Sedm nejbohatších zemí světa (Německo, Francie, Velká Británie, Itálie, Japonsko, Kanada a USA) má na svých územích asi jednu třetinu světové populace migrantů. Přestože více jak polovina migrantů směřuje do vyspělých zemí Evropy a Spojených států, ze zprávy Evropské komise vyplývá, že počet uprchlíků v jednotlivých zemích Evropy je výrazně menší než v některých rozvojových zemích, sousedících s krizovými oblastmi. Např. Velká Británie přijímá ročně okolo 80 tisíc žadatelů, zatímco Pákistán jich v důsledku válečného konfliktu v Afghánistánu v roce 2002 přijal okolo dvou milionů.

Co je to pracovní migrace?

Pracovního migranta lze úzce definovat jako osobu, která vstupuje do země jako cizí pracovní síla na pozvání vlády nebo budoucího zaměstnavatele, dále to může být osoba, která vstoupila do země samostatně za účelem nalezení práce v zahraničí. Pracovní migraci lze dělit na různé typy dle trvání – dlouhodobější úvazky, sezónní práce, příhraniční pracovní aktivity atd. Lze sem zařadit i fenomén „brain drain“ (odliv mozků), který je pro střední a východní Evropu typický.

Nelegální migrace

Jedním z nejpálčivějších problémů spojených s migrací je migrace nelegální. Důsledkem „vysoké poptávky“ ze strany obyvatel méně vyspělých států po životě ve státech vyspělých jsou i stále restriktivnější opatření nebo přinejmenším opatření regulující vstup cizích státních příslušníků na území. Pokud se však některá, jinak vysoce atraktivní země, stane takto obtížně dostupnou (např. přísné vízové podmínky, finanční náročnost, restriktivní legislativa), narůstá velmi rychle počet nelegálních migrantů, tzn. lidí, kteří se chtějí do dané země dostat anebo pobývat na jejím území bez platných dokladů nebo bez povolení k takovému pobytu. Nelegální migrace znamená také široké sítě převaděčů a mafií, zkrátka nelegálních praktik, které nastupují všude tam, kde je velká touha nebo životní nutnost na straně jedné a takřka nepřekonatelná bariéra na straně druhé. Celkový počet ilegálních migrantů na území členských států Evropské unie je v současnosti odhadován na 3–6 milionů osob. Riziky nelegální migrace jsou především nezákonný zisk jejich organizátorů, nelidské podmínky transportovaných, a také ekonomické a sociální dopady této činnosti na celou společnost „hostitelského“ státu.

Zapojením České republiky do Schengenského systému v jehož rámci se zachycení nelegální migrantů vrací do první „bezpečné“ země, do které vkročili, se ČR dostala do tzv. bezpečnostní zóny tzn. v chápání Schengenu je obklopena samými bezpečnými zeměmi a v případě zadržení nelegálních migrantů je vrací do první bezpečné země, tedy nejčastěji na Slovensko.

Enviromentální migrace

Dlouhodobá devastace životního prostředí, způsobená člověkem nebo v důsledku přírodních fenoménů může vést až k situaci, kdy jsou lidé z postižených oblastí nuceni opustit své domovy a vyhledat obživu jinde. Již dnes se vědci shodují, že ztráty způsobené přírodním ohrožením budou v 21. století narůstat. Důvody jsou dva: růst světové populace a rozšiřování aktivit obyvatel do oblastí, které jsou náchylné k přírodnímu ohrožení (Marsh, Grossa 2002).

Příčiny:

- náhlé přírodní katastrofy jako je např. zemětřesení nebo tropické cyklóny;
- těžba přírodních zdrojů; výstavba velkých přehrad
- nehody a průmyslové havárie jako je např. havárie jaderné elektrárny v Černobylu;
- konflikty a války, které vedou ke zhoršení životního prostředí

Příklady:

- havárie Černobylské jaderné elektrárny (1986)
- stavba přehrady Tři soutěsky v Číně – bylo již vysídleno 850 tis. obyvatel (2006)
- tsunami v Indonésii (2004)
- zemětřesení na Haiti (2010)

Slovníček

Imigrace – migrace DO země.

Emigrace – migrace ZE země.

Exil – Vyhnanství zejména z důvodů politického, náboženského, národnostního aj. pronásledování.

Azyl – ochrana uprchlého cizince, který ve státě, jehož je státním občanem, má opodstatněné obavy z pronásledování, z rasových, náboženských nebo národnostních důvodů, kvůli zastávání určitých politických názorů nebo příslušnosti k určité sociální skupině, a vzhledem k těmto obavám se nechce nebo nemůže vrátit zpět do svého domovského státu.

Vízum – oprávnění ke vstupu a pobytu na území. Rozlišují se krátkodobá víza (do 90 dnů) a dlouhodobá víza (nad 90 dnů), kdy o ně musí žádat každý cizinec, pokud není občanem státu Evropské unie. Žádost o ně je možné vždy podat jen mimo území ČR (nelze např. přijet na turistické vízum a v ČR požádat o dlouhodobé). Ani platné vízum není vždy stoprocentní zárukou, že je cizinec vpuštěn na území ČR a že mu tento akt bude vysvětlen.

Cílová země – Země, která je cílem migrace.

Tranzitní země – Země, kterou migrant pouze „prochází“.

Integrace – proces, při němž jsou migranti a uprchlíci přijati do společnosti. Jedná se o obousměrný proces – měly by být respektovány jak kulturní hodnoty hostitelské společnosti, tak příchozích osob.

Naturalizace – nabytí občanství někým, kdo při narození občanem či státním příslušníkem dané země nebyl.

Nelegální migrant – někdo, kdo nemá legální postavení v cizí zemi (např. kvůli propadnutí víza) nebo cestovní doklady potřebné ke vstupu do země a pobytu v ní.

Cizinec – Obecné označení pro někoho, kdo nepochází „odsud“, kdo se odlišuje, samotnými cizinci často vnímáno jako negativně zabarvený pojem, dle zákona o pobytu cizinců občan jiného státu. V lidovém pojetí, bohužel, často i někdo, kdo již sice má české občanství, ale je přijímán stále jako někdo odlišný – někdo, kdo není náš, protože prostě není Čech.

Migrační politika – pravidla pro imigraci v jednotlivých zemích. Zahrnuje také plán na integraci cizinců, boj proti nelegální migraci apod.

Azylová politika – postup jednotlivých zemí při udělování statusu uprchlíka. EU se snaží zajistit rovnocenné podmínky ve všech členských zemích.

Trvalý pobyt – pobyt, který může cizinec získat nyní již po pěti letech nepřetržitého pobytu na území ČR (donedávna to bylo 10 let), nyní je na získání tohoto pobytu již navíc i právní nárok (tzn. že cizinci musí být zdůvodněno, proč mu eventuálně nebyl trvalý pobyt povolen a ten se může proti takovému rozhodnutí odvolat). Cizinec s trvalým pobytem již požívá veškerých práv a povinností jako čeští občané s výjimkou volebního práva, branné povinnosti, práce v ozbrojených složkách a na pozicích, kde je státem odůvodněně požadováno české občanství. *(Další pojmy naleznete např. na www.czechkid.cz/si.html)*

Situace v ČR

Vzhledem k tomu, že se Československo a následně Česká republika otevřela světu po dlouhé době teprve v roce 1989, je i pro nás fenomén migrace a uprchlictví něčím novým, někdy i obávaným. Navíc je česká společnost v důsledku historického vývoje (holocaust, odsun sudetských Němců, 40 let komunistické izolace, rozdělení Československa,) stále velmi homogenní a cokoli nového vnímá s jistou nedůvěrou (minority tvoří pouhá 4 % populace). Demografická situace však jasně ukazuje, že Česká republika potřebuje a bude potřebovat migraci už jenom proto, aby tu byl dostatek ekonomicky aktivního obyvatelstva. Snaha posílit pracovní trh a strukturu populace vůbec je patrná všude v Evropě. Např. ČR ztrácí každým rokem 20 000 obyvatel. Téměř 90 % cizinců, kteří žijí legálně na území ČR, je přitom v produktivním věku (15–59 let), což je výrazně více než u české populace. Snahou je však imigraci co nejvíce regulovat a trendem je též aktivní výběr „žádaných“ migrantů, tj. např. kvalifikovaných odborníků, nejlépe v „perspektivním“ věku a s rodinou.

Cizinci v České republice 2010 (data k 31. 12. 2009) – dle ČSÚ **Cizinci v ČR celkem podle státního občanství (31. 12. 2009)**

Celkem:	432 503, z toho z EU 137 017 (31,8 %)
Nejvíc z EU:	Slovensko (73 446) Polsko (19 273) Německo (13 792)
Nejvíc mimo EU:	Ukrajina (131 932) Vietnam (61 115) Rusko (30 297) Moldavsko (10 042)

Nejvíce cizinců v ČR spadá do věkové kategorie 25–34 let

Žadatelé o azyl (mezinárodní ochranu):

Celkem je evidováno 757 žádostí,
v rámci věkových kategorií je jich nejvíce v kategorii 0–14 let, a to 198
v rámci Evropy nejvíce Ruská federace (9), Ukrajina (8), Bělorusko (4), Kosovo (3)
mimo Evropu nejvíce Kazachstán (26), bez státní příslušnosti (14)

Nezletilí bez doprovodu – nově podané žádosti v roce 2009

0–14: 5 nezletilých (3 Ukrajina, 1 Mongolsko, 1 Sýrie)
15–17: 7 nezletilých (1 Ázerbajdžán, 1 Irák, 1 Mongolsko, 1 Kongo, 2 Konžská demokratická republika,
1 Nigérie)

Azyl:

V roce 2009 azyl udělen 75 lidem, z toho nejvíc 21 z Myanmaru = Barmy
Počet žadatelů o azyl v roce 2009: 1258
Nejvíce žádostí o azyl bylo evidováno v roce 2001 – 18 094, v tomto roce bylo uděleno 83 azylů

Azylanti v ČR podle věku a pohlaví

Celkem: 2097, z toho 879 ženy

Zaměstnanost cizinců

Celkem zaměstnaných: 318 462,
z toho evidovaných na úřadech práce 230 709
s platným živnostenským oprávněním 87 753
Nejvíce Slovensko, pak Ukrajina, Vietnam

Cizinci bez povolení k zaměstnání zachycení v rámci kontrol: 3170, 1357 Ukrajina, 1027 Vietnam

Děti, žáci a studenti podle státního občanství v MŠ, ZŠ, SŠ ve školním roce 2009/2010

Mateřské školy:

Celkem: 314 008 dětí
Z toho Čechů: 310 045
Cizinců: 3 963 (1,3 %), z EU 1040, nejvíce mimo EU Vietnam (1138)

Základní školy:

Celkem: 794 459 žáků
Z toho Čechů: 780 620
Cizinců: 13 839 (1,7 %), z EU 3 781, nejvíce mimo EU Ukrajina, Vietnam, Slovensko, Rusko

Střední školy:

Celkem: 556 260 žáků

Z toho Čechů: 548 360

Cizinců: 7 900 (1,4 %), z EU 1 914, nejvíce mimo EU titíž

Vysoké školy – cizinci:

Celkem: 34 552

Odsouzení podle trestního zákona v roce 2009:

Celkem: 95 582

Občané ČR: 88 907

Cizinci: 6 675 = 7 %

PRÁVA CIZINCŮ

VOLEBNÍ PRÁVO

Ústava ČR zakotvuje základní podmínku aktivního volebního práva, práva volit, do nejvyššího zákonodárského sboru, tedy do Parlamentu ČR. Touto základní podmínkou aktivního volebního práva je státní občanství ČR.

PRACOVNÍ PRÁVO

Mezinárodní pakt o hospodářských, sociálních a kulturních právech č. 120/1976 Sb. v l. 6 odst. 1 garantuje právo na práci každému bez rozdílu, tedy i bez rozdílu v závislosti na státním občanství.

Obě **úmluvy OSN o právním postavení uprchlíků a osob bez státní příslušnosti** v l. 15 a v l. 16 požadují, aby bylo azylantům a bezdomovcům přiznáno právo na práci a právo na svobodné podnikání v minimálním rozsahu cizince.

Zde je nezbytné opakovaně upozornit na dikci ustanovení § 2 odst. 2, podle něhož mohou být zaměstnávání toliko cizinci, kterým „...bylo uděleno povolení k zaměstnání a povolení k pobytu“. Zákon o zaměstnanosti sice váže platnost povolení k zaměstnání na platné vízum za účelem zaměstnání, avšak k udělení víza cizinecký zákon vyžaduje platné povolení k zaměstnání (§ 31 odst. 2 cizineckého zákona) a k prodloužení víza za účelem zaměstnání pak trvání stejného účelu pobytu (§ 33 odst. 2 cizineckého zákona), neboli cizinec je povinen předložit platné, opakovaně vydané, povolení k zaměstnání k žádosti o prodloužení víza. Toto nové povolení k zaměstnání mu však úřad práce v praxi mnohdy nevydá s odůvodněním, že cizinec dosud nemá zajištěn pobyt a povolení by tak stejně pozbylo platnosti.

PRÁVO SOCIÁLNÍHO ZABEZPEČENÍ

Listina mezinárodním smlouvám definuje právo na sociální zabezpečení ve l. 30 jako právo na hmotné zabezpečení ve stáří a při nezpůsobilosti k práci, nebo při ztrátě živitele, kdy podmínky stanovuje opět zákon. Z hlediska personálního rozsahu je pak toto právo na hmotné zabezpečení zakotveno jako právo státoobčanské, neboli právo přiznané toliko státním občanům ČR.

Z pohledu **zákona č. 155/1995 Sb. o důchodovém pojištění**, ve znění pozdějších předpisů, je personální rozsah vymezen subjekty povinnými (§ 5) a subjekty oprávněnými (§ 6). Nejde tudíž o rozlišování na státní občany ČR a ostatní. Při jisté míře zjednodušení lze říci, že účastníkem důchodového pojištění je každý, kdo je zaměstnancem, osobou samostatně výdělečně činnou, nebo každý, kdo se dobrovolně přihlásí.

Zajímavé odkazy

www.unhcr.cz – úřad vysokého komisaře pro uprchlíky OSN

www.iom.cz – mezinárodní organizace pro migraci

www.migraceonline.cz – informační stránky o migraci Multikulturního centra Praha

www.czechkid.cz – online hra o životě v multikulturní společnosti

www.rozvojovka.cz (enviromentální migrace)

Instrukční papíry ke hře na úředníky

Instrukce pro úředníky: Obdrželi jste zároveň lístek, který vám říká, jaký typ úředníka jste. Postupujte dle instrukcí, sami se rozhodněte, zda budete „zlí“, skoupi nebo vstřícní. Nebojte se říci „Nevím, musím zjistit“ apod., každopádně dle instrukcí vyhovět nebudete moci. Hlídejte dvě minuty, po nich klienta bez milosti odvolejte a vezměte dalšího v řadě.

ÚŘEDNÍK SOCIÁLNÍHO ODBORU

CIZINEC S VÍZEM

„NE, nejde, pro vás tu nejsme, proti zákonu, jděte pryč (pozn. např. na cizineckou policii, nevěděť však, kde to je, kdy tam jsou, co tam mohou a kde co mohou atd.), nové povolení vám beztak nevydáme.“

CIZINEC S AZYLEM

„Nerozumím, co to máte za průkaz, co je to za pobyt azyl?, azylanti přece na nic nemají nárok, musím zjistit, přijďte příští týden, no tak já se zeptám vedoucí, jestli vám něco můžeme dát, máte děti?“ apod.

CIZINEC S TRVALÝM POBYTEM

„A kde že máte napsáno, že máte trvalé bydliště právě u nás?, a to si nemůžete najít práci?, to jste sem přijel/la jenom abyste dostával/la dávky?, a už jste v evidenci úřadu práce?, a co kdybyste radši prodal/la ty šperky?, máte děti?“ apod.

ÚŘEDNÍK ÚŘADU PRÁCE

CIZINEC S VÍZEM

„Ne, nic, to nejde, vy nemáte na nic nárok, podívejte se na nástěnku venku, ale stejně nemáte povolení na jinou práci a jiné povolení nedostanete apod.“

AZYLANT a CIZINEC S TRVALÝM POBYTEM

1. „Vy k nám patříte? A už máte změněné trvalé bydliště?“ pokud ano, tak:
2. „Podívejte, pro vás práci nemáme, našich lidí je nezaměstnaných až dost a my se musíme postarat nejdřív o ně, přijďte za dva měsíce...“ nebo
3. „Nevím, nerozumím, musím zjistit, jestli máte nárok, přijďte jindy...“

ÚŘEDNÍK CIZINECKÉ POLICIE

CIZINEC S VÍZEM

„Vy už nemáte práci? Tak to vám skončil důvod pobytu, ruším platnost víza, do tří dnů vycestovat! Bez debat! Nezajímá!“

AZYLANT A CIZINEC S TRVALÝM POBYTEM

1. „Vyplňte si laskavě nejdřív formulář!“
2. „Potřebuji notářsky ověřenou kopii nájemní smlouvy, nebo tu halt nechte originál, poplatek je 300 Kč, to že nemáte peníze, mě nezajímá, nezdržujte!“

Instrukce pro cizince: Vylosujte si svou roli, jste cizinec s různým druhem pobytu a dostal/la jste se do situace křížení různých problémů a potřeby jejich řešení. Sami si určete a stylizujte se do role určitého cizince – rozhodněte se, zda máte děti, ženu, nebo jste sami atd. Nevíte, kam dřív, co můžete, co nikoliv, a tak to prostě zkoušíte. Tzn. že stojíte fronty a ptáte se. Nepoznáte, jaký úřad dělá co, nemáte se koho zeptat dřív, než si vystojíte frontu na daného úředníka. Toho se můžete zeptat jen jednou, jestli řeší to a to. Můžete mluvit i jiným jazykem nebo špatně česky... Odpoví-li ne, musíte buďto na konec fronty nebo do jiné. Dalších lidí ve frontě se neptáte – dá se říci, že jim nedůvěřujete (jsou divní, jsou to také cizinci, navíc bůhví odkud...), ale bavit se o něčem jiném můžete! Kápnete-li na správného úředníka, nespokojíte se se zpravidla odmítavou odpovědí, ale snažíte se mu vysvětlit, jaká je vaše situace atd. atp., nejdéle však dvě min., ať se dostane i na ostatní. Prosím udržujte diskrétní zónu.

CIZINEC S VÍZEM

Ztratil/la jste práci, na jejímž základě máte pracovní povolení a vízum. Jdete na úřad práce, aby vám pomohli najít jinou práci, ptáte se, zda vám alespoň vydají nové povolení, když si práci rychle naleznete.

Jdete se domluvit na cizineckou policii, že vám brzy skončí vízum, že si ho jdete s předstihem prodloužit, ale že momentálně nemůžete doložit novou práci – skončila, ale už máte příslib nové.

Už nemáte téměř vůbec žádné peníze, ani na život tady, ani na návrat domů, jdete se tedy zeptat, jestli by vám nějak nepomohli na sociálním odboru.

AZYLANT

Přestěhoval/la jste se a potřebujete si tedy změnit trvalé bydliště na cizinecké policii.

Nemáte práci, jdete se proto zaevidovat na úřad práce.

Nemáte žádné peníze, na bydlení ani na jídlo, jdete požádat o pomoc na sociální odbor.

CIZINEC S TRVALÝM POBYTEM

Přestěhoval/la jste se a potřebujete si tedy změnit adresu trvalého bydliště na cizinecké policii.

Nemáte práci, jdete se proto zaevidovat na úřad práce.

Nemáte žádné peníze, na bydlení ani na jídlo, jdete požádat o pomoc na sociální odbor.

Příběhy migrantů

Avina:

Jmenuji se Avina. Utekla jsem z Palestiny s rodiči a svými dvěma bratry, když mi bylo devět let, teď je mi osmnáct. Opustili jsme náš dům a kamarády kvůli válce, která nám nedovolila v klidu spát. Pořád jsme se báli o střechu nad hlavou a dokonce i o naše životy. Pamatuji si třeba, že jsme šli spolu s ostatními dětmi do školy, stejně jako každý den, když nás v ulici obstoupilo několik vojáků s pistolemi. Strašně jsme se báli a oni na nás křičeli, ať se vrátíme domů, že nemáme co dělat ve městě. Běželi jsme s pláčem domů a od té doby jsme do školy nechodili, nesměli jsme. Přestěhovali jsme se s rodinou k babičce a dobře jsme udělali, protože v noci po našem stěhování shodila letadla bombu na náš dům. Měli jsme velké štěstí, že jsme to přežili. Sbalili jsme si věci k útěku do České republiky, kde žil mamčin bratr.

Na letišti nechtěli maminku pustit do letadla, protože byla těhotná. Potom ji našťěstí pustili, ale vzali nám skoro všechny naše věci. Po strašně dlouhé době jsme dorazili na letiště v Praze. Policisté nás naložili do auta a odvezli nás někam daleko, do velké budovy, kde nás spolu s ostatními uprchlíky zavřeli do místnosti a nechali nás tam dost dlouho. Už si to nepamatuji přesně, vím jen, že jsem se cítila hrozně špatně. Měla jsem hlad, byla mi zima a byla jsem unavená. Mluvili jsme s různými úředníky, brali nám otisky prstů... Myslela jsem, že to nikdy neskončí. Po nějaké době nás převezli do uprchlického tábora v Zastávce u Brna. Nastěhovali jsme se do dvou malých pokojíků a vybalili jsme těch pár tašek, které nám po cestě zbyly. Koupelna, záchody, kuchyň i pračka byli na chodbě, společné pro všechny. Konečně jsme se ale nemuseli bát každého silnějšího zvuku, mužského zakřičení nebo jen zajít na chvíli ven na procházku.

V táboře jsme strávili pět let. Mamince se narodil další syn, já a bratři jsme chodili do školy, modlili se naše modlitby, kamarádili jsme se s českými dětmi. Nejmenší bratříček začal postupem času chodit do školky a my jsme pořád seděli v těch dvou malých místnostech a čekali na azyl – na to, že nám dovolí bydlet, chodit do školy a pracovat v České republice. Když už jsme to čekání nemohli vydržet, dostali jsme azyl. Konečně jsme se přestěhovali do domku, začali jsme chodit do nové školy, vařit si vlastní jídlo ve vlastní kuchyni, chodit na záchod, který byl jen náš a sprchovat se v naší vaně.

Takhle teď žijeme několik let. Chodíme do mešity, já jsem vyrostla a začala jsem svoje vlasy zakrývat šátkem, jak to podle našeho náboženství, islámu, mají ženy dělat. Jinak chodím na zdravotní školu, kde budu tento školní rok maturovat, na brigády a se svými kamarádkami do kina nebo kavárny. Občas se mi stýská po babičce a kamarádech, kteří zůstali v Palestině. Doufám, že jednou tam válka skončí a my je tam budeme moct jet navštívit.

Petr:

Jmenuji se Petr. Narodil jsem se na Ukrajině, ale teď žiji v České republice. Když jsem byl malý, ještě na Ukrajině, jezdil můj táta každé léto na několik měsíců pracovat do Česka. Na Ukrajině bylo totiž práce málo a i to málo bylo zaplacené mizerně. Rodiče se ale často hádali, mám totiž ještě dva sourozence, a i když máma chápala, že otec jezdí na ty dlouhé měsíce pryč proto, aby nás uživil, vadilo jí, že je na naši výchovu sama (no když si vzpomenu, jak strašně jsme se sestrou a bráchou zlobili, ani se jí nedivím). Nakonec se naši rozhodli přestěhovat se do Česka nadobro. Sehnali potřebná víza, našli si práci (což zní jednoduše, ale bylo to vyřizování na půl roku) a přestěhovali nás sem.

Teď už tu takhle žijeme šest let, moji sourozenci chodí na základní školu a já na střední, chtěl bych jít potom na vysokou a stát se veterinářem. Trošku mě mrzí, že rodiče tu mají práci, která je obecně vnímaná jako podřadnější. Měl jsem vždycky, hlavně na základce, stres, když se mě někdo třeba před třídou ptal, co dělají moji rodiče – odpověď „táta pracuje na stavbě a máma dělá prodavačku v Tesku“ vždycky vyvolala úšklebky na tvářích některých spolužáků. Nejhorší mi na tom ale připadá, že táta vystudoval na Ukrajině střední zdravotnickou školu a jezdil tam se sanitkou a máma vystudovala ukrajinštinu na univerzitě, ale tady jim jinou práci dát nechtěli...

Celkově jsem v České republice rád, naučil jsem se myslím celkem dobře česky, často ani nejde poznat, že jsem vlastně cizinec. I když já už se tu jako cizinec necítím, cítím se tu být doma.

Myadag:

Jmenuji se Myadag a jsem Mongolka. Když se někde představím, musím ještě další minutu vysvětlovat, jak se mé jméno píše či vyslovuje, přitom v naší řeči vlastně znamená jednoduše květina.

Studuji v Ulanbátaru (to je hlavní město Mongolska) druhý ročník vysoké školy, konkrétně bohemistiku a anglistiku, což znamená, že se učím česky a anglicky. Zjistila jsem, že v rámci svého studia můžu získat stipendium na roční studijní pobyt v České republice, tak jsem se přihlásila a podařilo se mi to. Proto jsem teď tu, bydlím na kolejích a učím se česky. Dost lidí je překvapených z toho, že se nějaká holka někde v Mongolsku učí česky, ale já si myslím, že to je moc pěkná řeč. Vlastně mě k ní přivedla babička. Když byla mladá, nějakou dobu v České republice studovala (tehdy to bylo v rámci nějakých výměn studentů komunistických zemí) a často mi vyprávěla svoje zážitky. Musím ale přiznat, že mě zase na druhou stranu překvapilo, že se tu dá studovat mongolština a že jsem dokonce potkala několik lidí, kteří ji studují. To bylo moc příjemné, po několika měsících moct vést rozhovor ve svém rodném jazyce.

Budu v Česku ještě půl roku, sice se mi tu hodně líbí, ale už se mi celkem stýská po domově. Až dostuduju vysokou školu, chci se do České republiky určitě zase na nějaký čas vrátit – třeba jako lektorka mongolštiny.

Luiz:

Jmenuji se Luiz a jsem z Brazílie. S partou kamarádů jsme se rozhodli strávit prázdniny před nástupem na vysokou cestováním po Evropě. Přiletěli jsme do Španělska, tam jsme si půjčili auto a projeli jsme nesku-tečně nádherná místa, nejdřív ve Španělsku, pak ve Francii, dál jsme pokračovali přes Itálii, z té do Vídně a teď jsme v České republice. Jedna kamarádka, co jede s námi, tu totiž má babičku, která nás pozvala, ať u ní bydlíme. Takže tu teď zůstaneme deset dní.

Kamarádčina babička bydlí v Brně, to už jsme si stihli projít. Je tu hodně restaurací a kaváren, večera večer jsme zašli do divadla na španělsko-českou hru, což bylo perfektní. Ještě plánujeme jet do Znojma, potom aspoň na dva dny do Prahy a až pojedeme do Německa, vezmeme to určitě přes Český Krumlov a České Budějovice. Česká republika je úplně jiná než Brazílie. Je tu i úplně jiný vzduch a počasí. Hodně se mi líbí místní příroda. A o Češích musím říct, že jsou pohostinní. Tedy je pravda, že jsem se pořádně seznámil jen s tou kamarádčinou babičkou – od té je moc pěkné, že kamarádce dovolila nastěhovat jí do bytu takovou hlučnou bandu mladých lidí z Brazílie. A ještě nám neustále vyvažuje dobroty!

Je dost možné, že už se do Česka nikdy v životě nepodívám, proto chci za těch deset dní projezdit a poznat co nejvíc míst.

J A K Ě

J E T O B Ý T

U P R C H L Í K E M

A JA' BUDU TAKY
UPRCHLÍKEM?

Jaké je to být uprchlíkem

Kdo je to uprchlík a proč je nucen odejít ze země svého původu? Jaké těžkosti na své cestě potkává a co ho čeká v zemi, kde chce získat azyl? Kolik uprchlíků přichází do ČR a odkud pochází? Žáci a žákyně se v tomto workshopu prostřednictvím rolové hry ocitnou v kůži uprchlíků a uprchlic, kteří utíkají ze své země před válečným konfliktem. Zazijí si okamžik útěku a musí řešit problémy na hranicích. V bezpečí hostitelské země pak zakouší nástrahy azylové procedury a pocítí jazykovou bariéru. V závěru jsou pak vysvětleny základní pojmy související s touto problematikou a ujasněny nejdůležitější informace o lidech, kteří jsou nuceni opouštět své domovy.

Čas: 90 min

Cílová skupina: 2. stupeň ZŠ a SŠ

Počet žáků: 15–25

Klíčová slova: uprchlík, azyl, azylová procedura, přijímací a pobytové středisko, země původu, důvody odchodu ze země původu

Cíle:

- » odhalit názory žáků na problematiku uprchlictví, zejména v České republice
- » prostřednictvím zážitkové hry jim dát možnost vcítit se do situace uprchlíků a jejich problémů během cesty i na nejrůznějších úřadech
- » umožnit žákům zažít na vlastní kůži těžkosti odchodu ze země původu do jiné
- » sdělit žákům základní informace o tematice uprchlictví a azylové procedury

Metody:

- » hra v rolích
- » diskuze a reflexe
- » přednáška

Hra na uprchlíky

Čas: 45 min (můžete trvat i méně)

Cíl: zamyšlení se nad situací lidí opouštějících svoji rodnou zemi a donutit žáky se více vžít do situace uprchlíků

Pomůcky: uprchlický příběh (v textu)

Postup:

- Rozdělte třídu do skupin po 4–6 žácích. V jednotlivých skupinách si mezi sebou zvolí rodinné funkce (rodiče, děti,...). Můžeme s nimi rozebrat, jaké role si zvolili a proč.
- Vyprávějte následující příběh (u tohoto workshopu je nutné mít druhého lektora, ten v tuto chvíli mlčí).
Představte si, že jste rodina, která sedí u večeře, a najednou vám volá kamarád, že se k městu blíží vojáci, zabíjí cestou lidi a znásilňují, vypalují vesnice, proto je nutné okamžitě odjet. Jako rodina se

musíte rozhodnout, co si vezmete s sebou. Máte na to málo času, který se ještě zkrátí, proto se musíte rozhodovat opravdu rychle.

- Rodina sepíše během pěti minut deset opravdu nejnütnějších věcí. Poté rodina po rodině nahlas čte, co se rozhodla vzít s sebou. Můžete se ptát, proč se rozhodli tak a tak, komentovat. Příběh pokračuje.
Se všemi věcmi, které jste si zabalili, běžíte k autobusu, který je pro tuto situaci rychle přistaven. Zároveň už je slyšet střelba a výbuchy. Všude kolem je chaos, křik, lidé zmateně pobíhají. Máte strach. Když dojedete k autobusu, tak se zjistí, že je málo místa a musíte tu nechat pět věcí.
- Po pěti minutách následuje přečtení vyhozených věcí a rozebírají se důvody.
I tak je ale v autobusu stále málo místa, nemáte na vybranou, musíte tu nechat jednoho člena rodiny.
- Opět každá rodina nahlas řekne koho nechala u autobusu a uvede důvod. (Pro opravdu nejistou situaci, můžete nastínit i to, že se vlastně neví, kdo přežije, jestli ten, co odjede, nebo ten/ta, co zůstane.)
Během cesty zvoní kamarádovi telefon a vy zjistíte, že vojáci vraždí ve vašem městě a v celé zemi a, že musí přes hranice pryč. Dorazíte na hranice, nevíte jakého státu, tam musíte vystoupit z autobusu. (vyjdou z lavic před tabuli, kde už sedí druhý vedoucí workshopu a hraje celníka). Všude jsou vojáci mají kulometry a psy, kteří nevypadají zrovna moc přátelsky. Vaše jediná šance je domluvit se s celníkem a vysvětlit mu vaši situaci.
- Celník na ně mluví nějakou cizí řečí a odmítne jejich pasy, prosby. Musí říct slovo „azyl“ jinak je nepustí. Pokud ano, hra končí. Když na to nepřijdou, jedou k jiným hranicím
Dobrá, vaše snaha nestála za nic. Zdá se, že vám celník vůbec nic nerozuměl. Nevěděl, co po něm chcete, ani že je ve vaší zemi nějaká válka. Proto musíte nastoupit do autobusu a jet dál. Opět nevíte kam. Po několika dalších úmorných hodinách autobus zastaví a vy jste opět na hranicích. Není tu už tolik vojáků, i celník nevypadá tak našťvaně.
- Tady na ně mluví celník jinou řečí (třeba už anglicky), opět jim moc nepomáhá. Ptá se, co se děje. Cílem je opět, aby žáci došli k tomu, že zažádají o azyl. Pokud k tomu dospějí, hra končí v této fázi. Pokud ne, pokračují dále.
Možná jste byli blízko, možná ne, každopádně vás celník zase poslal pryč. Zkuste se zamyslet proč? Zkuste vymyslet, co by tak mohl chtít, aby vás pustil. Jedete dál, v autobuse je už opravdu k nevydržení. Máte poslední možnost. Jste opět na celnici a máte vysvětlit, o co vám jde.
- Zde už celník mluví česky. Ani náhodou jim ale neusnadňuje snažení. Hra končí, až řeknou azyl nebo se je snažte navést správnými otázkami, dokud slovo azyl někdo nepoužije.

Po skončení hry může následovat shrnutí hry a nějaké otázky:

- *Myslíte si, že situace, kterou jsme zde nastínili, byla reálná? Děje se to u nás?*
- *Existuje nějaký stát, kde by se tato situace mohla stát?*
- *Jak jste se cítili jako uprchlíci?*
- *Jaké bylo rozdělit a nechat jednoho člena rodiny zemřít?*
- *Jak jste se cítili, jaké to bylo...?*
- *Co s lidmi asi bude teď? Kam půjdou? Mají už „vyhráno“?*
- *Máte nějaké zkušenosti s uprchlíky?*

Žádost o azyl

Čas: 20 min

Cíl: více se vžít do situace uprchlíků, pochopit také neschopnost při potížích neznalosti jazyka, jazyková bariéra

Pomůcky: formulář „žádosti o azyl“

Postup:

- Po dosažení vstupu do země se žáci dostávají do situace, kdy mají vyplnit formulář žádosti o azyl. Úředník jim rozdá nesrozumitelný formulář, který je napsaný v divném jazyce, kterému nikdo nerozumí. (viz materiály ke kopírování.)

Dotazník

prosíme vyplňte čitelně!!!

Země původu: . . . . .

Státní občanství: . . . . .

Národnost: . . . . .

Jméno: . . . . .

Příjmení: . . . . .

Datum narození: . . . . .

Rodné číslo: . . . . .

Popište důvod opuštění země původu: . . . . .

- Žáci dostanou pět minut na to, aby to správně vyplnili. Úředník nereaguje na dotazy. Po pěti minutách formuláře vybere. Někomu řekne hned, že to má celé špatně. Ostatní mají dvě minuty na úpravu.
- Je možné, že někdo z celé skupiny vyplní dotazník správně, v této situace ho vyčleňte ze skupiny a řekněte, že je na nejlepší cestě k získání azylu, ale že ještě musí projít několika pohovory a čekat na schválení žádosti.

Může následovat diskuze:

- Jak jste se cítili? Myslíte si, že je takováto situace reálná? Jak to funguje v ČR?*
- Jak jste vnímali komunikaci a neschopnost dorozumět se?*
- Jak myslíte, že se cítí uprchlík v cizí zemi, když nezná jazyk?*

Diskuze, doplnění informací o uprchlictví

Čas: 15 minut

Cíl: poskytnout žákům a žákyním základní přehled o uprchlickém tématu, uvedení do problematiky.

Pomůcky: oddíl Nejdůležitější informace o uprchlictví

Postup:

Kdo je uprchlík? V suché řeči nejvýznamnějšího mezinárodního právního dokumentu (Úmluva o právním postavení uprchlíků z roku 1951) je uprchlík osoba, která „se nachází mimo svou vlast a má oprávněné obavy před pronásledováním z důvodů rasových, náboženských nebo národnostních nebo z důvodu příslušnosti k určitým společenským vrstvám nebo i zastávání určitých politických názorů, je neschopna přijmout, nebo vzhledem ke shora uvedeným obavám, odmítá ochranu své vlasti...“

- Navažte na předchozí aktivity. Zaměřte se na to, jak funguje azylová procedura v České republice, co se děje s lidmi, když zažádají o mezinárodní ochranu, kde a jak žijí, čím vším musí projít. Udejte základní číslo žádostí o azyl.
- Je vhodné rozvinout důvody, proč se lidé rozhodnou utéct z rodné země, vysvětlit status uprchlíka a jeho právní postavení. Zmínit základní dokument z roku 1951 Ženevskou úmluvu.
- Neopomenout to, z jakých zemí k nám uprchlíci přicházejí. (viz nejdůležitější informace)
- Uvést na pravou míru migraci z enviromentálních příčin, dát ji kontextu s uprchlictvím a definici statutu uprchlíka. (viz nejdůležitější informace)
- Pozbuďte žáky k diskuzi o tématu.

Kolečko

Čas: 10 minut

Cíl: zpětná vazba na workshop

Postup:

- Na konci workshopu požádejte žáky, aby na chvíli zavřeli oči, znovu si před sebou promítli průběh celého workshopu a zkusili vybrat jednu věc, která jim nejvíce utkví v paměti.
- Až si každý na něco vzpomene, zahajte kolečko tím, že řeknete svůj nejsilnější dojem a vyzvete ostatní, aby postupně po kolečku pokračovali.
- Tato varianta je vhodná pro vnímavější třídy, ve kterých panuje otevřená atmosféra.

Nejdůležitější informace k workshopu

Jaké je to být uprchlíkem?

Právo na azyl:

Úmluva o právním postavení uprchlíků (dále Úmluva) byla přijata Valným shromážděním OSN v Ženevě v roce 1951 a je dodnes základním právním dokumentem, který definuje uprchlíka: „...pojem uprchlík se vztahuje na kteroukoli osobu, která se nachází mimo svou vlast a má oprávněné obavy před pronásledováním z důvodů rasových, náboženských, národnostních či z důvodu příslušnosti k určitým společenským vrstvám nebo i zastávání určitých politických názorů, a je neschopna přijmout nebo vzhledem ke shora uvedeným obavám odmítá ochranu své vlasti...“. Úmluva vychází z článku 14 Všeobecné deklarace lidských práv, který stanoví, že: „Každý má právo vyhledat si v jiné zemi útočiště před pronásledováním a požívat tam azyl.“

Cizinci, kteří uprchli ze své země před pronásledováním, mají možnost v České republice požádat o tzv. **mezinárodní ochranu**. Druhy mezinárodní ochrany udělované v ČR jsou: **azyl a doplňková ochrana**. Azyl je cizinci udělen, pokud je prokázáno, že má odůvodněný strach z pronásledování z důvodu rasy, náboženství, národnosti, příslušnosti k určité sociální skupině (např. pohlaví nebo sexuální orientace) nebo pro zastávání určitých politických názorů. Ve zvláštních případech, jako je vážná nemoc nebo u dětských obětí obchodu s lidmi, může být azyl udělen z humanitárních důvodů. Po pěti letech může azylant požádat o české občanství.

Druhým typem je *doplňková ochrana*, která se uděluje v případech, kdy žadateli hrozí v zemi původu nebezpečí vážné újmy, které však nespadá pod důvody udělení azylu – např. trest smrti, mučení, nelidské či ponižující zacházení, ohrožení života či lidské důstojnosti během mezinárodního či vnitrostátního ozbrojeného konfliktu. Získání doplňkové ochrany opravňuje k legálnímu pobytu na území po dobu určenou ministerstvem. Před uplynutím této doby má žadatel možnost požádat o její prodloužení.

Žadatel o azyl je osoba, která požádala o udělení azylu (vstoupila do azylového řízení). V roce 2008 bylo v ČR podáno 1 656 žádostí o azyl, uděleno bylo 157. Pět nejzastoupenějších národností byly: Ukrajina (321 žádostí, tvoří 19 %), Turecko (251,15 %), Mongolsko (193,12 %), Vietnam (108,7 %), Bělorusko (79,5 %) (převzato z www.csu.cz). Pro srovnání, ve Velké Británii bylo v roce 2008 podáno 25 930 žádostí. Nejpočetnější národnosti byly: Afgánistán (3 505 žádostí), Zimbabwe (3 165), Írán (2 270), Demokratická republika Kongo (2 255) a Irák (1 850).

Tendence v České republice je spíše se snižující počet udělených azylů – například v roce 2010 to bylo 125. Celkově je úspěšnost průměrně asi 3,8 %. (každý čtvrtý ze sta je úspěšný).

Azylant je osoba, které byla v České republice udělena mezinárodní ochrana formou azylu. Azylant v ČR pobývá na základě trvalého pobytu a má stejná práva jako čeští státní občané (s výjimkou práva volebního).

Azylová procedura:

O udělení azylu a doplňkové ochrany rozhoduje **Ministerstvo vnitra ČR – Odbor azylové a migrační politiky**. O mezinárodní ochranu je možné požádat písemně na ministerstvu nebo ústně do protokolu policie:

1. Na policii – na zahraničním přechodu, v přijímacím středisku (v Zastávce u Brna nebo na Letišti Praha – Ruzyně), na oblastním ředitelství služby cizinecké policie ((pokud se cizinec dostaví sám a dobrovolně),

v zařízení po zajištění cizinců (pouze ve lhůtě sedmi dnů od té doby, kdy policie poučí o možnosti žádat o azyl, tedy pouze prvních sedm dnů po příchodu do tohoto zařízení).

2. Na Ministerstvu vnitra ČR, a to pokud je cizinec: hospitalizován ve zdravotnickém zařízení, umístěn ve vězení (vykonává vazbu, nebo trest odnětí svobody), umístěn v Zařízení pro děti-cizince.

Nejčastější problémy žadatelů o azyl a uprchlíků v ČR:

Jedním ze základních problémů je především **délka azylového řízení**. Není-li žádost o azyl rozhodnuta ve zkráceném řízení (udání pouze ekonomických důvodů, udání úmyslně nesprávných údajů, země původu je považována za bezpečnou), tak se může čekání protáhnout i na dobu několika let. Navíc je **procento udělených azylů velmi nízké**. Problémem je i **umístění uprchlických středisek**. Některé uprchlické tábory se nacházejí na těžko dostupných místech, spojení s okolním světem je omezené. Pro člověka, který je nucen žít několik let v jakémsi provizoriu a nejistotě z toho, jaká bude jeho budoucnost, je to velmi obtížná situace. V uprchlických táborech dochází také k narušování tradičních rodinných rolí a kulturních vzorců (muž nemůže pracovat a živit rodinu, žena nemůže připravovat tradiční pokrmy) a v součinnosti s ostatními faktory se u mnoha lidí projeví psychosomatické obtíže. Velice často si žadatelé o azyl stěžují na **omezenou možnost pracovat**. Žadatel o azyl, který stráví jeden rok v azylovém středisku a ať chce či ne, stává se závislým na poskytované pomoci, se jen těžko staví na vlastní nohy. Otázka práce a jakékoli možnosti smysluplného využití přemíry volného času je jednou ze základních otázek, které žadatel o azyl pokládá pracovníkům vládních i nevládních organizací. Žadatelé o azyl žijící mimo uprchlická střediska mají jen minimální možnosti podpory ze strany státu.

Uznaní uprchlíci mají podstatně lepší podmínky k životu než žadatelé o azyl. Mohou pobývat v integračních střediscích, požádat o přidělení integračního bytu a navštěvovat zdarma kurzy českého jazyka. Přesto to nemají jednoduché. Integrační střediska jsou navzdory svému označení často opět ve značně odlehlých lokalitách a integrace je pak v podstatě jen prázdným slovem. Vzhledem ke stále všudypřítomné **xenofobii** se také často potýkají s obtížemi při hledání zaměstnání, ubytování nebo ve škole. Předsudky, které jsou stále silně zakořeněny v mnohých z nás, tak brání tomu, aby mezi námi našli uplatnění lidé často vysoce vzdělaní a schopní.

Psychosociální aspekty uprchlictví:

Uprchlík je normální člověk, který se ocitl v nenormální situaci, a je třeba mít na paměti, že nepřestává mít základní lidské potřeby ani v novém či nepřátelském prostředí. Odborná literatura řadí mezi tyto potřeby (pomineme-li potřebu jíst, spát a cítit se v bezpečí) potřebu rodinného života, soběstačnosti, fungující komunikace, zachování lidské důstojnosti, zaměstnání a smysluplné činnosti a potřebu někam patřit. Je třeba říci, že v českých podmínkách a vzhledem k celosvětovým trendům, které směřují spíše ke zpřísnování migrační politiky, nedochází mnohdy k naplnění výše uvedených potřeb. Člověk – uprchlík opustí svůj domov, někdy i rodinu, spálí za sebou mosty, prodá dům, byt, investuje všechny prostředky do cesty za bezpečnějším a lepším životem. V zemi, kde žádá o azyl a kde doufal, že bude moci tento nový život začít, jej pak často čeká tvrdé setkání s realitou. Nejenže jeho možnosti jsou po dobu azylové procedury značně omezené, zjistí také, že získat azyl je takřka nemožné, stejně jako legalizovat svůj pobyt jiným způsobem. Doba strávená čekáním na rozhodnutí o žádosti o azyl pak může být vnímána jako několik ztracených let života. Minulost neexistuje a budoucnost je velmi nejasná. Přičteme-li ještě psychická traumata způsobená válkou, útekem, zkušeností nelegálního migranta či oběti organizovaného zločinu, pak je jasné, že uprchlíci a žadatelé o azyl jsou vysoce ohroženi psychickými a psychosomatickými obtížemi.

V uprchlické populaci bývají vyčleňovány také tzv. skupiny vyžadující zvláštní pozornost a přístup. Patří sem děti a nezletilí žadatelé o azyl bez doprovodu dospělé osoby, ženy, staří lidé, zdravotně postižení, drogově závislí a oběti mučení a nelidského zacházení. V individuální práci s žadateli o azyl a uprchlíky je vždy třeba zohlednit všechny výše uvedené faktory, opominuty nesmí zůstat ani kulturní a společenské vzorce, které jsou platné v zemi, odkud uprchlík přichází.

POJEM NA ZÁVĚR!

migrace z důvodů přírodní katastrofy či živelné pohromy bývají často mylně spojovány s uprchlictvím, v Úmluvě z roku 1951 je jasně definovaný uprchlický status. Nicméně tato problematika je aktuální v dnešní době, pro média velmi zajímavá, proto o ní informují a mladí se snadno o katastrofách dozví. Ve workshopech se snažíme tato fakta uvést na pravou míru.

Enviromentální migrace

Dlouhodobá devastace životního prostředí, způsobená člověkem nebo v důsledku přírodních fenoménů může vést až k situaci, kdy jsou lidé z postižených oblastí nuceni opustit své domovy a vyhledat obživu jinde. Již dnes se vědci shodují, že ztráty způsobené přírodním ohrožením budou v 21. století narůstat. Důvody jsou dva: růst světové populace a rozšiřování aktivit obyvatel do oblastí, které jsou náchylné k přírodnímu ohrožení (Marsh, Grossa 2002).

Příčiny:

- náhlé přírodní katastrofy, jako je např. zemětřesení nebo tropické cyklóny;
- těžba přírodních zdrojů; výstavba velkých přehrad;
- nehody a průmyslové havárie jako je např. havárie jaderné elektrárny v Černobylu;
- konflikty a války, které vedou ke zhoršení životního prostředí.

Příklady:

- havárie Černobylské jaderné elektrárny (1986)
- stavba přehrady Tři soutěsky v Číně – bylo již vysídleno 850 tis. Obyvatel (2006)
- tsunami v Indonésii (2004)
- zemětřesení na Haiti (2010)

Užitečné adresy:

www.cizinci.cz

Stránky poskytují zásadní dokumenty a informace podporující koordinaci postupu v realizaci integrace cizinců v České Republice. Najdete zde mnoho závěrečných zpráv z výzkumů a informační příručky pro cizince.

www.migraceonline.cz

Všeobecné informace o migraci, články, odborné studie, diskuse o novelách zákonů, projekty atp.

www.domavCR.cz

Stránky jsou spravovány Mezinárodní organizací pro migraci Praha (IOM) s cílem zvýšení úrovně informovanosti cizích státních příslušníků dlouhodobě usazených v České republice.

Zdroje:

www.csu.cz

www.homeoffice.gov.uk

Khollová, P., a kol. *Můj život v České republice*. OPU, Praha 2010. Dostupné na www.opu.cz.

Günterová, T. *Uprchlíci a žadatelé o azyl v České republice*.

Dostupné na: www.varianty.cz/download/doc/activities/71_0.pdf

Δοταζινζκ

προσζμε ψπλστε \ιτελνζ!!!

Ζεμ ζ π ζ ποδν: . . . . .

Στ<τνζ οβ \ανστωζ: . . . . .

Ν<ροδνοστ: . . . . .

θμ ζ νο: . . . . .

Π) ζ φμενζ: . . . . .

Δατυμ ναροζενζ: . . . . .

Ροδν ζ \ζολο: . . . . .

Ποπιετε δ ζ ποδ οπυατενζ ζεμ ζ π ζ ποδν: . . . . .

Δοταζινζκ

προσζμε ψπλστε \ιτελνζ!!!

Ζεμ ζ π ζ ποδν: . . . . .

Στ<τνζ οβ \ανστωζ: . . . . .

Ν<ροδνοστ: . . . . .

θμ ζ νο: . . . . .

Π) ζ φμενζ: . . . . .

Δατυμ ναροζενζ: . . . . .

Ροδν ζ \ζολο: . . . . .

Ποπιετε δ ζ ποδ οπυατενζ ζεμ ζ π ζ ποδν: . . . . .

Δοταζινζκ

προσζμε ψπλστε \ιτελνζ!!!

Ζεμ ζ π ζ ποδν: . . . . .

Στ<τνζ οβ \ανστωζ: . . . . .

Ν<ροδνοστ: . . . . .

θμ ζ νο: . . . . .

Π) ζ φμενζ: . . . . .

Δατυμ ναροζενζ: . . . . .

Ροδν ζ \ζολο: . . . . .

Ποπιετε δ ζ ποδ οπυατενζ ζεμ ζ π ζ ποδν: . . . . .

Jaké je to být uprchlíkem

lístky možno použít ke kopírování

O D

PŘEDSUDDKŮ

K RASISMU

MYSLÍM, ŽE JSEM TOLERANTNÍ!
JEN MĚ OPRAVDU ŠTVE,
KDYŽ SE NĚKDO
NĚJAK LIŠÍ!

Od předsudků k rasismu

Co je to předsudek a stereotyp? Jak předsudky vznikají a kdo všechno je má? Je normální mít předsudky? A jaké může mít předsudečné uvažování důsledky? Tento workshop je zaměřen zejména na osobní zkušenosti žáků. Dotýká se situací, které jim jsou známe, ale také nastavuje zrcadlo a přibližuje situace, ve kterých jsou i Češi předmětem stereotypního uvažování ze strany jiných národů. Také se zaměřuje na vliv médií při utváření stereotypních představ a snaží o zamyšlení žáků nad tím, kam stereotypních uvažování může vést, když ho nemáme pod kontrolou. Vysvětluje, v čem spočívá xenofobní, diskriminační a rasistické smýšlení a jednání a snaží se o to, aby ho žáci uměli rozpoznat.

Čas: 90 min

Cílová skupina: 2. st. ZŠ a SŠ

Počet žáků: 15–25

Klíčová slova: předsudek, zjednodušený pohled, tolerance, diskriminace, xenofobie, rasismus

Cíle:

- » seznámit se s pojmem předsudek a s druhy předsudků
- » uvědomit si svoje předsudky a předsudky ve společnosti
- » uvědomit si komunikační bariéry na základě předsudků
- » uvědomit si rizika předsudků, xenofobní pohled, který může ústit v diskriminační až rasistické smýšlení
- » vliv médií na utváření předsudků (jejich kritické čtení)

Metody:

- » rozhovor, diskuze
- » přednáška (základní pojmy)
- » práce s textem a kritické myšlení

Uvítání, představení se

Čas: 10 minut

Cíl: představení se interaktivním způsobem a navození tématu workshopu, upozornění na zkreslující první pohled

Pomůcky: výroky napsané na papíru, tabule, magnetky

Postup:

- Před workshopem si každý z dvojice vyučujících připraví tři výroky o své osobě, každý z nich napíše na zvláštní papír. Výrok by měl směřovat na usuzování o lidech z prvního pohledu, kdy dáváme na první dojem (zvyky, koníčky, původ, pobyt v zahraničí), např. „Ráda sportuji, „Jsem špatný řidič“ apod.
- Každý z vyučujících se postaví na jednu stranu místnosti. Výroky jeden po druhém připínají na tabuli. Postupně jeden po druhém čtou (*tuto aktivitu lze provést, i když workshop vede jen jeden člověk, v tomto případě budou tři výroky pravdivé a tři nepravdivé*).

- Žáci mají za úkol přiřadit jednotlivé charakteristiky k jednotlivým osobám. Na základě svého rozhodnutí si stoupnou buď k jednomu, nebo druhému.
- Na závěr vedoucí na tabuli rozdělí výroky na dva sloupčky dle toho, ke komu opravdu patří. Mohou se žáků zeptat, zda je přiřazení některého výroku zvlášť překvapilo či zda někdo uhodl majitele všech výroků.
- **Následuje shrnutí této aktivity** a její zařazení do kontextu workshopu – jsme zvyklí hodnotit člověka na základě prvního dojmu. Pokud ho lépe poznáme, má často úplně jiné vlastnosti, než jsme mu přisoudili na první pohled. Zkusme na to myslet, až zase někoho potkáme poprvé, počkejme s hodnocením, až ho lépe poznáme.
- *Stalo se vám někdy, že vás někdo hodnotil podle toho, jak vypadáte? Může nastat výměna zkušeností.*

Co je to předsudek?

Čas: 15–20 minut

Cíl aktivity: seznámení se s pojmem předsudek a upřesnění jeho významu

Pomůcky: tabule, nebo papír s napsanými výroky

Postup:

- Na začátku této aktivity odhalíme následující předsudečné výroky (můžete vybrat). Vyzveme žáky, aby si je samostatně v tichosti prošli. *(pozor: Pokud se ve třídě objeví zástupce některé zmíněné sociální skupiny, vynechte tento předsudečný výrok. Ve třídě nesmí být nikdo postaven do role, že by musel proti většině a argumentovat proti předsudku!)*

Cizinci nám berou práci

Kdo má dredy, fetuje

Mladí poslouchají příšernou hudbu

Romové kradou

Ženy jsou špatné řidičky

Ukrajinci jsou mafiáni

Muslimové jsou teroristi

Kluci nepláčou

Politici jsou zkorumpovaní

Všichni, kteří mají krátké vlasy, jsou skinheadi

- Dejte žákům čas, aby si výroky přečetli a podněcujete je otázkami: *Vidíte nějakou souvislost mezi těmito výroky? Koho se tyto výroky týkají? Jak mohly vzniknout? Můžou mít všichni členové skupiny stejné vlastnosti? Je možné si na základě jedné negativní zkušenosti s konkrétním člověkem vytvořit jasnou představu o skupině, ke které patří? Slyšeli jste takové výroky? Kde? Myslíte si, že jsou pravdivé? Jak byste proti nim argumentovali?*
- Zároveň se o každém výroku můžeme bavit zvlášť, ptáme se na názor žáků.
- Následuje výrok:

Češi nekrást tady!

- **Otázky:** *Kde si myslíte že se tento nápis objevil? Jak takový nápis mohl vzniknout? Jak byste se cítili, kdybyste v obchodě v cizí zemi viděli podobný nápis? Bylo by vám příjemné v tomto obchodě mluvit česky? Myslíte si, že v obchodě kradli všichni Češi nebo jenom někteří? Domníváte se, že tento nápis odradil lidi, kteří chtěli v západních obchodech krást? Nebo pouze ponížil turisty z Čech?*

Žáci a žákyně mohou být konfrontováni s předsudky, které se týkají jejich nebo našich vlastních referenčních skupin. Jako příklad mohou posloužit nápisy z počátku 90. let, které se objevily v řadě rakouských obchodů a supermarketů:

Češi nekrást tady! Použitelné jsou také zkušenosti z brigád či nekvalifikovaných zaměstnání v západní Evropě – v tomto postavení byli i Češi vnímáni jako potenciální nebezpečí z Východu. U takových předsudků není obtížné odhalit jejich neadekvátně zevšeobecnující charakter a žáci a žákyně jsou schopni velmi přesně popsat mechanismy jejich vzniku (jakým způsobem se stane, že se špatná zkušenosti s několika jedinci promění ve „špatnou zkušenost s Čechy“). Dnes již spíše odlehčujícím dojmem bude působit tematizace německo-českých stereotypů z minulosti: koho v současné době rozhoří, že roku 1839 uváděl rakouský slovník slovo Boehme (Čech) jako nadávku, že pro krádež užívali rakouští Němci výraz boehmischer Zirkel (české kružítko) a sloveso schlawinern (sloveso od Slovan, tedy „slovanit“) znamenalo zahálet, být líný? Nepřipomínají však tyto předsudečné výrazy dnešní vtipy o některých skupinách postavených na nejnižších stupních společenského žebříčku?

- *Co se dále říká o Česích, jací jsou?* Nechte prostor žákům, popřípadě je navedte – všichni Češi mají rádi pivo, co Čech, to muzikant, **Češi smrdí** (lze odvyprávět následující příběh, pokud nemáte svůj vlastní)

Češi smrdí“ aneb o relativnosti urážení (Fabiano Golgo)

Zajímalo by mě, co si Češi myslí o skutečnosti, že v Brazílii, když chce někdo říct, že se člověk pořádně neosprchoval nebo když chce někoho obvinít, že se nestará o vlastní osobní hygienu, říkáme, že ten člověk užívá „banho tcheco“ – což doslova znamená, že se „*myje počesku*“.

Proč? Protože čeští přistěhovalci, kteří přijeli pracovat do Brazílie pro Jana Antonína Baťu, prosluli tím, že se nemyli. A brazilský prezident Juscelino Kubitschek tohle slýchal jako malé dítě, protože jeho matka byla českého původu, a tak tento výraz koncem padesátých let v Brazílii zpopularizoval. Od té doby, kdykoliv chce nějaký Brazilce urazit jiného Brazilce, že nedodržuje základní hygienické zvyklosti, ptá se, jestli ten člověk užívá „banho tcheco“ – jestli se „*myje po česku*“. Pokaždé, když chtěla moje matka donutit mého bratra, aby neignoroval povinnou sprchu před večerí, ptala se ho: „*ty jsi snad Čech?*“ anebo říkala „*špinaví čeští chlapi žádou brazilskou večerí nedostanou*“.

A pokud, milý český čtenáři, tě to neuráží – je to špatná pověst, která je založená na skutečnosti, protože ve srovnání s jihoamerickou kulturou Češi skutečně dodržují hygienické zvyklosti jen velmi nedbale – pak co ten fotbalista „Gremio“ z brazilského fotbalového týmu, který se jmenuje Anderson Simas Luciano, ale veřejnost ho zná pod přezdívkou „Tcheco“. Proč? Protože, jako dítě, mu začala maminka říkat „*Čechu*“, protože se po fotbalovém zápase nechtěl sprchovat...

- *Jak bychom tyto výroky mohli pojmenovat jedním slovem?*
- Na závěr této aktivity shrňte to, co žáci během odpovědí už uvedli, dejte dohromady to, co opravdu předsudek je:

Předsudek

- × Je nějaký názor, který se týká určité skupiny lidí
- × Říká, že každý, kdo patří do skupiny má úplně stejné vlastnosti
- × Je pevnou součástí našeho myšlení (předsudků se těžko zbavujeme)
- × Umožňuje rychlou orientaci ve světě, šetří nám čas (posuzovat každého člověka individuálně by zabralo moc času)
- × Někdy může být i pozitivní
- × Máme je všichni a mít předsudek je zcela normální, důležité je si tento fakt uvědomit a snažit se s ním pracovat

- Nyní vyzvěte žáky, aby každý napsal na lísteček jeden předsudek, který oni sami mohou mít o nějaké skupině osob. Když jsou všichni hotoví, sesbírejte lístečky do jednoho pytle a řekněte žákům, že teď je jejich úkolem vzpomenout si na lísteček příště, až je tento předsudek napadne a tentokrát se podle něj nezachovat – aktivita má zároveň za cíl, aby si žáci ujasnili, co přesně předsudek je a spojili si ho s vlastní zkušeností – vyučující má navíc z lístečků možnost zpětné vazby k tomu, jak dobře pojem předsudek vysvětlil – aktivita je zvláště vhodná pro mladší děti.

Jaký je to předsudek? (jednodušší verze pro ZŠ)

Čas: 30 minut

Cíl: seznámit se s širokou škálou možných předsudků a jejich možných dopadů na jednotlivce

Pomůcky: kartičky s příběhy, druhy předsudků sepsané do tabulky (materiály ke kopírování), lepicí hmota

Postup:

- Rozmístěte po třídě kartičky s příběhem, na kterém jsou popisy postav.
- Každý žák dostane tabulku s druhy předsudků a se jmény postav. Úkolem je každou z postav zařadit k těm druhům předsudků, který může vůči ní vzniknout, panovat ve společnosti. Žáci prochází třídou, čtou si příběhy a zaznamenávají do tabulky, které předsudky patří ke které postavě.
- Kontrola přiřazení proběhne společně ústně, může být doprovázena diskuzí, vlastními zkušenostmi žáků.

Vliv médií na utváření předsudků (verze pro SŠ)

Čas: 30 minut

Cíl: na základě předchozího výkladu rozpoznat předsudečné výroky v novinových článcích, zapojit kritické myšlení a narušit všeobecně přijímané tvrzení, že všechno, co je v médiích, je pravda

Pomůcky: novinové články pro každou skupinu

Postup:

- Každá skupina dostane jeden papír s novinovým článkem. Studenti si je přečtou. Jejich úkolem je vyhledat věty, které jsou předsudečné nebo svádějí k vytvoření předsudků o určité skupině lidí. Tyto věty podtrhnou.
- Ptejte se jich na podtržené věty. Každý předsudečný výrok запиše ten, kdo jej objevil, na tabuli. Ptejte se: *Co je na těchto výrocích předsudečného? Co výrok přesně říká o konkrétní skupině lidí (která to je?)? Jak se předsudky poté mohou projevat v lidském chování? Z čeho může pramenit stanovisko autora? Jak byste mu oponovali? Lze podtržené věty přeformulovat tak, aby se v nich nebezpečí vzniku předsudků neobjevovalo?*

Tečkovaná

Čas: 10 minut

Cíl: pochopit, jak se může cítit člověk, když je součástí většiny a menšiny, nebo sám

Pomůcky: samolepící barevné tečky

Postup:

- Žáci mají zavřené oči, jsou postaveni do kruhu. Mají za úkol po celou dobu NEMLUVIT! Všem nalepíme na čelo samolepku s jednou barvou. Snažíme se barvy rozdělit tak, že nám vznikne většina (tedy osm žáků ve skupině), dále několik menších skupin (například 3 × červená, 3 × žlutá, 2 × zelená, 2 × modrá), také může zůstat někdo sám. (*POZOR! Pokud se rozhodnete proto, že zůstane někdo sám, dbejte na to, abyste nevybrali třídního outsidera a jeho roli více neposílili.*)
- Při hře žáci nevidí, jakou barvu mají sami na čele. Jejich úkolem je co nejrychleji najít všechny, kteří mají na čele stejnou barvu, a vytvořit s nimi skupinku. Hráči stále nesmějí vůbec mluvit.
- Pokud úkol splní následuje reflexe a otázky:
  1. *Bylo pro vás těžké se dostat do skupin?*
  2. *Jak jste se cítili, když jste poprvé našli někoho, kdo měl stejnou barvu jako vy?*
  3. *Snažili jste si pomáhat si mezi skupinami?*
  4. *Jak se cítil ten, kdo skončil sám?*
- Přemýšlejte nad tím, jak těžké je pro příslušníka minority včlenit se mezi majoritu:
  5. *Jsou všichni členové skupiny utvořené na základě jednoho kritéria stejní? Např. jsou všichni Češi stejní?*
  6. *Znamená příslušnost ke skupině, že mají všichni její členové automaticky a „od přírody“ stejné vlastnosti?*
  7. *Existují ve skutečnosti nějaké obdoby „teček“, které vás řadí do určité skupiny?*
  8. *Jsou tyto „tečky“ ve všech případech dobrovolně zvolené?*
  9. **Je pro člověka důležité někam patřit? Jaký je pocit nepatřit do žádné skupiny?**
  10. *Do jakých různých skupin vy sami patříte? (sportovní tým, oddíl, školní kroužek...)*
  11. *Může se do těchto skupin přihlásit kdokoliv?*
  12. *Vytvořte nyní skupiny, které budou mít čtyři členy. Jak vám nyní je?*

Příběhy se základními pojmy

Čas: 15 min

Cíl: osvojit si nové pojmy xenofobie, diskriminace, rasismus, popř. i neonacismus, na základě toho pochopit kam až může vést stereotypní uvažování ohledně jiných kultur a národů

Pomůcky: kartičky s xenofobními, diskriminačními a rasistickými příběhy

Postup:

- Napište na tabuli pojmy – xenofobie, diskriminace a rasismus. Zeptejte se žáků, zda ví, co který pojem znamená (tento krok není nutný u středních škol).

- Přečtěte první příběh a zeptejte se žáků, co je to podle nich za jednání? Následuje vysvětlení termínu a debata, kde je prostor pro osobní zážitky žáků.
Stalo se vám někdy něco podobného? Jak byste se zachovali, kdybyste něčeho podobného byli svědky? Jak byste se cítili v kůži Katky nebo Lukáše? Myslíte, že se takové věci v naší společnosti dějí? Přijde vám toto chování správné?
- Podobně postupujte i s následujícími příběhy, u verze pro střední školy ponechte více prostoru pro „hádání“, jaké jednání je xenofobní, jaké diskriminační (rasistické). Dále se v diskuzi více zaměřte na vyjádření jejich názorů na situace (je totiž pravděpodobné, že pojmy již budou znát).
- Pokud máte dostatek času, je zajímavé příběhy s hrát – rozdělte žáky do skupinek a každé přiřadte jeden z příběhů, skupinky získají několik minut na to, aby si mezi sebou rozdělily role a příběh nacvičily; pak skupinky příběhy postupně předvedou a zbytek třídy hádá, jaká jednání předvedli.

Verze pro základní školu:

Katka chodí do sedmé třídy. Jednoho dne k nim do školy přišla nová spolužačka z Kazachstánu. Paní učitelka ji posadila vedle Katky. Když přišla Katka domů, nadšeně vyprávěla rodičům, že sedí s dívkou z jiné země, že sice neumí moc česky, ale je milá. Druhý den Katka ve škole zjistila, že s ní dívka již nesedí, protože rodiče volali paní učitelce, aby je rozsadila. Byla docela zklamaná a doma se ptala, proč to rodiče udělali. Řekli jí, že nechtějí, aby seděla s nějakou holčkou odněkud „z džungle“.

(xenofobní jednání)

Pan Daniel hledá již několik týdnů práci. Pokaždé, když najde vhodný inzerát, zavolá do firmy a dohodne si pohovor. Po telefonu jsou zaměstnavatelé většinou vstřícní a milí, tvrdí, že má dobrou kvalifikaci a že mu místo dají. Když ale přijde a zaměstnavatel vidí, že je Rom, místo je najednou obsazeno a žádné další volné není. Pan Daniel se tomu divil, a tak zkusil zavolat na stejný inzerát podruhé a představit se jiným jménem. Zaměstnavatel mu řekl, že místo je ještě volné a že může přijít na pohovor.

(diskriminační)

Amar je student, který přijel do ČR z Indie v rámci výměnného pobytu. Ve škole se mu docela dařilo, našel si nové přátele. Když se vracel v noci z diskotéky, přepadla ho skupina skinheadů. I když poblíž stálo několik lidí, nikdo mu nepomohl, ani nezavolal policii. Amar utrpěl mnoho zranění, musel do nemocnice a trvalo dlouho, než se vzpamatoval z šoku.

(rasistické)

Verze pro střední školu:

Lukáš je student vysoké školy. Někdy si chodí přivydělávat do nadnárodní firmy, kde se seznámil s Yvette. Pozval ji do kina, potom na koncert a po pár týdnech spolu začali chodit. Lukáš chtěl svou přítelkyni představit rodičům, ale když jim řekl, že Yvette je z Francie, reagovali velmi podrážděně. Tvrdili například, že cizinky ze západu jsou divné a moc nóbl a že by si měl najít pořádnou českou holku. Nakonec Lukášovi řekli, že se s ní seznámit nechtějí a že ji nemá vodit domů.

(xenofobní)

Pan Daniel hledá již několik týdnů práci. Pokaždé, když najde vhodný inzerát, zavolá do firmy a dohodne si pohovor. Po telefonu jsou zaměstnavatelé většinou vstřícní a milí, tvrdí, že má dobrou kvalifikaci a že mu místo dají. Když ale přijde a zaměstnavatel vidí, že je Rom, místo je najednou obsazeno a žádné další volné není. Pan Daniel se tomu divil, a tak zkusil zavolat na stejný inzerát podruhé a představit se jiným jménem. Zaměstnavatel mu řekl, že místo je ještě volné a že může přijít na pohovor.

(diskriminační)

Pan Hung s rodinou se přistěhoval do malého města a otevřel si zde orientální bistro. To se ale nelíbilo místním vandalům, kteří na bistro pana Hunga v noci zaútočili a zdemolovali ho. Na zdi načmárali nadávky odkazující k jeho etnickému původu. Pan Hung byl v šoku, ale bistro obnovil. Po pár dnech provozu se stalo totéž. Pan Hung i jeho rodina se začali bát o svůj život a raději se z města odstěhovali.

(rasistické)

Slečna Lucie začala pracovat ve velké firmě jako manažerka. Spolu s ní byli na stejnou pozici přijati další dva kolegové. I když slečna Lucie pracuje stejně dlouho a se stejným nasazením, má nižší plat než dva manažeři na stejné pozici. Na důležité úkoly vedení vždy vybere muže a dlouhodobé projekty svěřuje rovněž jim, i když nemají více zkušeností ani lepší výsledky. **(diskriminační)**

Džamil je profesionální fotbalista. Do ČR se přistěhoval z Afriky, protože mu český klub nabídl výbornou smlouvu. S ostatními hráči týmu vychází dobře a skvěle se mu s nimi hraje. Dokážou ocenit, že umí hrát a výborně pracovat s míčem. Když ale hrál poprvé velký zápas, čekalo ho nepříjemné překvapení. Pokaždé, když se dotkl míče, fanoušci protihráčů začali pískat a skandovat nenávistná hesla a nadávky. Když běžel na střídačku, házeli na něj slupky od banánů a křičeli, že je opice. Džamil byl šokován, cítil se ponížena a odmítl hrát další zápas. **(rasistické)**

Škála

Čas: 10 minut

Cíl: zpětná vazba na workshop

Postup:

- Udělejte ve středu třídy prostor a označte protilehlé stěny třídy jako pól plus a minus. Pak kladte žákům otázky na průběh workshopu: Jak moc vás bavila tato aktivita? Líbilo se vám když...? Souhlasíte, že...?
- Po zaznění otázky se žáci rozmístí po třídě od jednoho pólu k druhému. Kdo je u zdi označené jako pól plus, tomu se aktivita či situace velice líbila nebo bez výhrad souhlasí. Kdo je u zdi označené jako pól minus, ten se hodně nudil, nelíbilo se mu to nebo nesouhlasí. Ve středu třídy je neutrální zóna.
- Sedíte-li v kolečku, je možné škálu vytvořit tak, že si žáci stoupnou, zůstanou sedět nebo si naopak dřepnou. Jednodušší varianta je také ukazování palce nahoru, dolů nebo vodorovně.
- Tato aktivita je vhodná pro nemluvné třídy nebo třídy, kde se zapojuje pouze menšina.

Nejdůležitější informace k workshopu

Od předsudků k rasismu

Co je předsudek?

Přisuzování vlastností člověku nebo skupině lidí dopředu, aniž bychom je znali. Velmi rozšířené jsou předsudky vůči jiným národům a kulturám. Předsudek může být pozitivní („Francouzi jsou velmi elegantní“) i negativní („černoši jsou méně civilizovaní než běloši“). Předsudky jsou zafixované „obrazy v hlavě“, díky kterým vnímáme chování a vlastnosti členů různých skupin jako jednotné, neměnné a dané („všichni mladí se neumí chovat“).

Výhodou předsudků je, že umožňují rychlou orientaci ve světě a v nových faktech, slouží jako obrana a vytvářejí pocit bezpečí pro jejich majitele. **Nebezpečí** spočívá v tom, že nás nezajímá jedinec, nesnažíme se ho hlouběji poznat (myslíme si např., že každý Ukrajinec je dělník na stavbě a nezajímá nás, že vystudoval VŠ a rád hraje fotbal). **Předsudky uzavírají možnost komunikace, zvyšují strach, stupňují napětí, nesou nebezpečí konfliktu.** Existuje poměrně vysoké riziko, že lidé s předsudky vůči jiným skupinám se k nim budou chovat diskriminačně.

Druhy předsudků:

- Předsudek vůči věku: předsudky vůči někomu pro jeho věk
- Náboženský předsudek: předsudky vůči někomu pro náboženství, které vyznává
- Rasový předsudek – předsudek vůči lidem patřícím k jiné rase, etnické skupině, vůči jejich kultuře, jazyku, zvykům, způsobu života
- Předsudek vůči osobám s postižením – předsudek vůči lidem s fyzickým nebo duševním postižením, např.: s postižením zraku, k lidem na vozíku apod.
- Předsudek vůči příslušnosti k mužskému nebo ženskému pohlaví – předsudek vůči osobě proto, že je muž nebo žena
- Ekonomické nebo třídní předsudky – předsudky vůči lidem na základě toho, zda jsou bohatí nebo chudí
- Profesní předsudky – předsudky vůči lidem na základě jejich profese
- Předsudek vůči sexuální orientaci

Generalizace – zevšeobecnění: V souvislosti se stereotypy je generalizace spojena s přehnanou paušalizací (nejčastěji charakteru jednotlivých osob), která není podložena dostatečnými zkušenostmi nebo která je použita v nevhodné situaci.

Kategorie: Souhrnná představa v naší mysli o vlastnostech a charakteru určitých skupin, o kterou se opíráme při našem jednání a chování.

Stereotypy mají svůj původ **v racionalizaci myšlení a ve snaze se ve světě co nejrychleji a nejefektivněji zorientovat.** Člověk naráží denně na velké množství nejrůznějších informací, které je nucen v minimálním čase analyzovat, vyhodnotit a zachovat se co nejadekvátněji situaci, ve které se nachází. K tomu je zapotřebí velká míra zobecnění, mnohdy pak čerpání nejen ze zkušeností, které jsme zažili, ale také z událostí, které jsme zaznamenali jinde. Rychlá kategorizace je proto standardním způsobem, jakým ve světě přemýšlíme a jakým reagujeme.

Problém se stereotypy vzniká ve chvíli, kdy podobné jednání „přeženeme“ a ve snaze ulehčit „mozkové kapacitě“ generalizujeme víc, než bychom měli bez schopnosti reflektovat tyto své kategorie. Zapomínáme na konkrétní podmínky, za kterých byla naše předešlá zkušenost platná a které současná situace nesplňuje, spojujeme dohromady situace (zkušenosti) či některé znaky, které jsme u některých lidí zaznamenali, které spolu vzájemně nesouvisí apod. K podobných chybným generalizacím dochází poměrně často, když se snažíme aplikovat postupy, které se nám osvědčily dříve, většinou si však chybu v našem uvažování uvědomíme na základě neuspokojivého výsledku našeho snažení a v dalších situacích pak vycházíme více z konkrétních nastalých podmínek. V případě stereotypního chování vůči lidem, konkrétně pak vůči cizincům či různým menšinám, je však situace komplikovanější, protože zde nefunguje zpětná vazba – člověk nezískává informaci o chybnosti svého chování a nemá tedy možnost reflektovat a poučit se z chyby, kterou udělal. Nedochozí tedy ke změně našeho pohledu, resp. máme pocit, že jsme se zachovali správně. Stejně postupy pak používáme nadále, často naše poznatky ještě naopak rozšiřujeme na jiné skupiny a kategorie, které se nám zdají podobné. V případě etnických skupin je mnohdy problémem nedostatečná osobní zkušenost s příslušníky těchto skupin. Kategorie, které jsou vytvářeny, vznikají na základě osamocených zkušeností, ke kterým přidáváme poznatky, které jsme zaslechli v médiích, od známých. Chybí nám dostatek relevantních podnětů, abychom byli schopni správně generalizovat. Charakteristiky jednotlivých lidí pak často nesprávně přisuzujeme celé skupině/etniku a to na základě pouze dílčích poznatků či na základě jedné, konkrétní zkušenosti – příkladem je pak např. přiřazení charakteristiky „kriminálního“, kategorii „přistěhovalce“ apod.

Stereotypy jsou díky procesu, jakým vznikají (odvozením z událostí, které jsme buďto zažili nebo např. viděli v televizi, reflexe názorů bližních), **značně stabilní, je těžké je měnit či se od nich oprostit.** K tomu přispívá také skutečnost, že nám dlouhodobost kategorií dodává určitý pocit jistoty tím, že nám nabízí uspořádaný a konzistentní obraz světa a jeho interpretaci. Impulsem ke změně kategorie bývá proto většinou až opravdu silný zážitek, který natolik výrazně nekoresponduje s naší dosavadní představou/kategorií, že pro nás neexistuje jiná možnost, než ji zásadním způsobem upravit nebo úplně opustit.

Vliv médií na vytváření předsudků

Je prokázáno, že veřejné mínění je silně ovlivňováno médii. Mediální obraz reality se ale od skutečné reality liší – média nutně musí plastickou a barvitou skutečnost zjednodušit, jinak by televizní zpravodajství mohla vypadat zhruba jako nepřetržité paralelní snímání množství různých míst na zeměkouli. A i to by bylo zkrácené, například umístěním kamer. Při tvorbě novinových článků či reportáží tak občas dochází ke zplošťování obrazu životní reality některých skupin či obecných společenských jevů vůbec.

Míra a podoba tohoto zjednodušení závisí na několika faktorech. **Vytvářený mediální obraz příchozích je do jisté míry značně zatížen zažitými stereotypy, které jsou v souladu s běžnou praxí redakcí.** Ty nechtějí své příjemce zatěžovat „čímsi, o čem sami nic moc nevědí a nezajímá je to“. Mezi nejzávažnější důvody proč tomu tak je, novináři radí vedle šibeničních termínů uzávěrek i roli negativního zaměření většiny zpráv. Problém je ale také na straně čtenářů či posluchačů, kteří nekriticky přejímají tuto mediální „hyperrealitu“ za skutečnost. Rozšířenost magického sousloví „vždyť to psali v novinách“ je nebezpečným krokem k pasivní společnosti bez vlastního názoru, která sebou nechá manipulovat, ať už médii či kýmkoliv jiným, kdo má moc dostatečně přesvědčivým způsobem nechávat „mizet realitu“.

Jak se mohou předsudky projevit?

- **Xenofobii** neboli strachem z cizího. Obvykle se projevuje jako nesnášenlivost k lidem z jiných zemí, stejně jako nedostatek respektu vůči jejich tradicím a kultuře.
- **Diskriminací** – znevýhodňováním nějaké skupiny lidí, ke které chováme předsudky. Pokud nedokážeme předsudky držet pod kontrolou, může dojít k jejich veřejnému projevu – narážky a osočování přejde v diskriminaci (znevýhodňování) určité skupiny lidí. Diskriminace pak může přejít

až k extrémně agresivním činům jako jsou fyzické útoky nebo vraždění. Nejčastější důvody diskriminace jsou rasa, etnický původ, náboženství, věk, pohlaví, zdravotní stav a sexuální orientace.

- **Rasismem** Zahrnuje rasové násilí, rasovou diskriminaci a zároveň ideologii, která vychází z přesvědčení, že lidské vlastnosti jsou dané určitými fyzickými rysy (např. barvou pleti), a která hlásá nadřazenost jedné lidské rasy nad ostatními. První náznaky rozlišování lidského druhu na rasy lze zaznamenat až v 17. století.

Rasista je člověk, přesvědčený, že

- 1) příslušnost k odmítané skupině je každému patrná,
- 2) všichni její příslušníci mají podobné (špatné) vlastnosti a
- 3) se do ní lidé rodí a příslušnost k ní tedy nemohou nikdy změnit.

Vůbec přitom nezáleží na tom, zda se dotyční lidé za skupinu sami pokládají, nebo ne. Pokud ovšem většinová společnost projevům rasismu účinně nebrání, nutí to ohroženou skupinu k sebeobraně, a tedy ji jako skupinu teprve vytváří.

Německý vůdce Adolf Hitler přenesl rasistické teorie do politiky a reálného života, výsledkem čehož byl nacistický režim zodpovědný za smrt miliónů lidí.

Neonacismus – i ve 21. století se najdou lidé, kteří obdivují nacistickou ideologii a věří v nadřazenost jedné rasy nad druhou – neonacisté. Používají symboliku nacistického Německa, zpochybňují zločiny druhé světové války jako koncentrační tábory a holocaust nebo se dokonce chovají násilně vůči cizincům či lidem jiné barvy pleti. Na cizince, Romy a další lidi, které považují za „odlišné“, přitom svádí všechny negativní jevy ve společnosti.

Zdroje:

www.czechkid.cz/si1230.html – základní informace o předsudcích, stereotypech

www.infoservis.net/down/ocerneni-kor03.pdf – Etnické stereotypy v médiích

Kartičky s příběhy (vyberte dle vlastního zvažení)

David

Je mi devatenáct let a právě jsem dokončil střední školu. Jsem po mozkové mrtvici a dělá mi potíže pohybovat rukama a nohama. Ve škole jsem měl asistenta, který mi pomáhal. Dělal jsem hodně sportů a i teď hodně plavu. Mám motorové kolečkové křeslo.

Honza

Mám akutní schizofrenii. Předtím, než jsem začal brát prášky, slyšával jsem ve své hlavě hlasy, které mi říkaly, že mi lidé okolo mě chtějí ublížit. Teď už je to lepší. Učitelé ve škole mi pomáhají, abych v látce nezaostal za ostatními. I kamarádi mi hodně pomohli. Hodně mě baví koukat na filmy, ale nelíbí se mi, jak jsou ztvárněni lidé s psychickou nemocí. Jednou bych se sám chtěl stát režisérem.

Anna

Je mi dvacet let. Miluju hudbu a vyhrála jsem několik soutěží ve zpěvu. Rodiče nevědí, že holka, se kterou mě tak často vídají, není jen moje kamarádka, ale že s ní chodím. Vůbec nevím, jak jim to jednou řeknu. Cítím se tak nějak nesvá, když se mluví o sexualitě. Ve škole pořád slyším nevybíravé narážky na homosexuály. Je mi to líto a štve mě to.

Jarda

Jsem gay, ale neřekl jsem to nikomu. Od svých deseti let jsem upoután na kolečkové křeslo. Marně přemýšlím nad tím, jestli jsou horší urážky, které lidé pronášejí na adresu homosexuálů, nebo podivně ochranné postoje, které mají vůči lidem s hendikepem.

Pierre

Pocházím z Kinshasy v Kongu. To je ve střední Africe. Do České republiky jsem se dostal před dvěma lety, když mi zemřeli oba rodiče. Jsem členem fotbalového týmu nedaleko hostelu, kde teď bydlím. Našel jsem si tam hodně kamarádů. Všude potkáte hloupé lidi, kteří na vás mají narážky, ale už jsem se je naučil ignorovat. Není to vždycky lehké. Hodně mi chybí moje rodina, která by mi pomohla v těžkých chvílích.

Martina

Žiju v Ústí nad Labem. Můj táta chodí do práce, máma je doma a stará se o mé sourozence. Ve škole mě to moc nebaví, je tam jen málo Romů a Češi se s námi nebaví. Nemají nás rádi. Naštěstí to nemám daleko do Romského komunitního centra, kde máme každé odpoledne přichystaný program. Trávím tam veškerý čas, kdy nemusím pomáhat mámě doma. Hodně zpíváme, tancujeme a hrajeme na různé nástroje, tím se vždycky skvěle odreagují.

Nijda

Můj táta vlastní obchod s rychlým občerstvením v centru. Já a máma mu hodně pomáháme, ale moc nám to nevadí, je to tam celkem fajn. Hodně se stýkáme s dalšími Libanonci tady ve městě, můj přítel je také Libanonec. Umím celkem dobře česky, ale kamarádit s Čechy mě moc neláká, a navíc je to hodně těžké, když vy-padáte jinak než oni. O moc raději trávím čas třeba v tátově obchodě nebo na velkých večerích se známými.

Jana

Bydlím s matkou v malém bytě v Liberci. Do školy chodím celkem ráda, ale štve mě, když si ostatní povídají o tom, kde všude byli o prázdninách a o značkových botách, které jim rodiče koupili. Já si značkové oblečení nemůžu dovolit a musím pracovat, abychom s mámou zaplatili všechny výdaje. Ráda bych měla nějaké normální koníčky, ale nemám na ně čas.

Druhy předsudků

- Předsudek vůči věku: předsudky vůči někomu pro jeho věk
- Náboženský předsudek: předsudky vůči někomu pro náboženství, které vyznává
- Rasový předsudek – předsudek vůči lidem patřícím k jiné rase, etnické skupině, vůči jejich kultuře, jazyku, zvykům, způsobu života
- Předsudek vůči fyzickému vzhledu – předsudek vůči lidem proto, jak vypadají
- Předsudek vůči osobám s postižením – předsudek vůči lidem s fyzickým nebo duševním postižením, např.: s postižením zraku, k lidem na vozíku apod.
- Předsudek vůči příslušnosti k mužskému nebo ženskému pohlaví – předsudek vůči osobě proto, že je muž nebo žena
- Ekonomické nebo třídní předsudky – předsudky vůči lidem na základě toho, zda jsou bohatí nebo chudí
- Profesionální předsudky – předsudky vůči lidem na základě jejich profese
- Předsudek vůči sexuální orientaci

	David	Honza	Anna	Jarda	Pierre	Mary	Cais	Martina	Nijda	Jana
Proti věku										
Náboženský										
Rasový										
Vůči vzhledu										
Vůči postižení										
Vůči pohlaví										
Ekonomické										
Vůči sexuální orientaci										

	David	Honza	Anna	Jarda	Pierre	Mary	Cais	Martina	Nijda	Jana
Proti věku										
Náboženský										
Rasový										
Vůči vzhledu										
Vůči postižení										
Vůči pohlaví										
Ekonomické										
Vůči sexuální orientaci										

	David	Honza	Anna	Jarda	Pierre	Mary	Cais	Martina	Nijda	Jana
Proti věku										
Náboženský										
Rasový										
Vůči vzhledu										
Vůči postižení										
Vůči pohlaví										
Ekonomické										
Vůči sexuální orientaci										

Novinové články

Muslimové v Brně stupňují své požadavky

zdroj: webové stránky Národní strany www.chceteje.cz

Brněnští muslimové (nebo spíše islamisté?) chtějí novou mešitu v Brně. Tentokrát větší a s minaretem (rozuměj věžičkou). Naše slova se naplnila. Ano, je čas říci: „My jsme to říkali!“ Je také zapotřebí dodat, že sami muslimové tehdy říkali, že jim tato (současná) mešita bude stačit a nároky stupňovat nebudou.

Den se se dnem sešel a pod záminkou tolerance to zkoušejí na českou veřejnost znovu. Nechají si to Brňané líbit? A nechají si to líbit všichni Češi, Moravané a Slezané? Vždyť každá další modlitebna je jen dalším semeništěm nenávislných myšlenek šířených fanatickými učenci schovávajícími se za stejně nenávislnou knihu Korán. Jediným cílem je islamizace celého světa. K té se dojde neustálým stupňováním požadavků, tak jako to kdysi zkoušel v Evropě Hitler se svým nacismem. Pokud nebudou požadavky splněny, bude se řešit situace jinak. Na Východě stínají islamisté Západanům hlavy, je jen otázkou času, kdy nabudou u nás takové síly, kdy jim v tom již nikdo bránit nebude. Ale zatím jsme tu my!

Potěšil nás názor některých Brněnských radních, kteří se zatím vyslovují k neopodstatněným islamistickým požadavkům negativně, a prohlašujeme, že aktivitám brněnských muslimů budeme věnovat náležitou pozornost. Ne, milý Hasane, spontánní protest před vaší klubovnou byl jen krátkým zpestřením cesty na důležitější politický mítink. Čím více budete otravovat s další mešitou, tím více budou naše proti aktivitu patrnější.

Uprchlíci se brání prohlídkám doslova „zuby nehty“

Ozvěny Frýdecko-Místecka, 26. 1. 1999

Uprchlíků z exotických zemí v naší republice valem přibývá, a tak i záchytný tábor ve Vyšních Lhotách praská ve švech. Protože v davech se již ztrácel přehled, uskutečnila v minulém týdnu Policie České republiky rozsáhlou pátrací akci přímo v táboře s cílem odhalit nelegálně se zdržující osoby, ale také kradené věci, zbraně, střelivo a drogy. Lidé z Afghánistánu, Srí Lanky, Kosova, Albánie a dalších oblastí, kde o ně zdaleka není postaráno jako v České republice, pochopitelně s policisty příliš nespolupracovali, protože jim „vyhmátli“ deset kamarádů. Podobně jako z policejních prohlídek nejsou uprchlíci nadšení ani ze zdravotních. O tom by mohl vyprávět zdravotnický personál frýdecko-místecké polikliniky, který pravidelně zkoumá zdravotní stav žadatelů o azyl na základě zakázky Ministerstva vnitra. „Je to velmi náročná práce. Nejen, že člověk může přijít do styku s jakoukoli nemocí, která pro naši oblast není typická, ale občas se musíme vypořádat i se značnou agresivitou. Ti lidé kolikrát škrábou a koušou, protože se nechtějí nechat rentgenovat. U žen máme kvůli náboženství obrovské problémy s odhalováním těla. Je tu ale u toho ochranka, takže jsme zatím vždy vše zvládli. Nejhorší na tom je, že se s nimi nedá nijak domluvit žádným civilizovaným jazykem,“ shrnuje své pocity jedna ze zdravotních sester plicního oddělení.

Nejsme rasisté, ale...

Zdroj: Britské listy, 19. 7. 1999

Obyvatelé čtyř panelových domů ve Vimperku protestovali proti tomu, že se město rozhodlo vybudovat v přízemí jejich domů byty pro uprchlíky z Kosova. V petici, kterou podepsala většina nájemníků, se píše, že národy jako kosovští Albánci mají od útlého mládí brutální sklony, protože žily v nesnášenlivém prostředí. Nájemníci žádají, aby byty sloužily jen obyvatelům české národnosti. Pokud město jejich protestu nevyhoví, odmítnou platit nájemné. Starosta města Miroslav Kvasnička připustil, že „by se dalo usuzovat na určité rysy odporu proti jiné rase“. Obyvatelé ale oponují, že se jen bojí, že se po nastěhování uprchlíků zvýší kriminalita.

Tereza Matejčková: Nejhlupejší generace?

Zdroj: webové stránky www.ceskaskola.cz

„Nevěřte nikomu pod třicet, s největší pravděpodobností je to blbec.“

Mark Bauerlein, americký vysokoškolský učitel, přišel v roce 2008 s prozatím patrně nejkrutějším, ale také nejdiskutovanějším odsouzením současné mladé generace.

Bauerlein tvrdí, že současní studenti netrpí nižším inteligenčním kvocientem. Problém však spočívá v tom, že ve věku, ve kterém mají vykonat největší intelektuální pokrok, se poddávají nicnedělání, o nic se nezajímají, nezajímají se ani o to, že je problém se o nic nezajímat, a především pohrdají největšími vzdělávacími možnostmi, jaké kdy byly jakékoli generaci nabídnuty. Generace, která by mohla patřit k nejvzdělanějším, ne-li být tou nejvzdělanější, proto vyniká hloupostí a klesající gramotností.

Rozptýlení, které je způsobeno soustavně zapnutým internetem, navíc páchá nevratné škody na schopnosti koncentrace. V důsledku toho nejsou současní mladí lidé schopní dlouhodobějšího pracovního nasazení. Není pak divu, že si své flákání rádi prodlouží do věku, ve kterém by měli být již dávno zapojení do běžného pracovního provozu. Jenže málokterí jsou výkonu běžného pracovního provozu schopní.

Barevné tečky

MULTI

KULTURNÍ

SPOLEČNOST

MULTIKULTURA?
TO NENÍ MŮJ PROBLÉM!
TO JE VAŠ PROBLÉM!

Multikulturní společnost: utopie nebo realita?

Co je to kultura? A jak ovlivňuje naše soužití s dalšími lidmi? Jsou naše vlastnosti spíše vrozené, nebo naučené prostřednictvím kultury? A je možné soužití lidí z různých kultur na jednom místě? Workshop se snaží hledat odpovědi na tyto otázky především v diskusi se žáky, kteří v rámci workshopu promýšlí způsoby, jak by takové soužití bylo uskutečnitelné. Vyjasní si nejprve, co je to kultura a jak ovlivňuje naše myšlení a jednání. Workshop následně ukáže překážky, jaké kultura staví lidskému porozumění, prostřednictvím jednoduché hry simulující těžkosti mezikulturní komunikace. V poslední aktivitě pak žáci a žákyně vytváří vlastní model ideální multikulturní vesnice a hledají řešení problémů, na které by soužití v této vesnici mohlo narážet.

Čas: 90 minut

Cílová skupina: 2. st. ZŠ a SŠ

Počet žáků: 15–25

Klíčová slova: kultura, multikulturní společnost, hodnoty, etnocentrismus

Cíle:

- » seznámit se s pojmem kultura jako zastřešujícím pojmem pro pochopení termínu multikulturní společnost
- » zažít odlišnosti v komunikaci (interkulturní komunikace)
- » umět určit, jaké znaky vykazuje multikulturní společnost, jak ji poznám
- » uvědomit si, jaké radosti a nesnáze nám může multikulturalita přinést

Metody:

- » brainstorming, diskuze
- » důraz na různosti komunikace při setkání a spolupráci s druhými
- » práce ve skupinách vedoucí ke kritickému myšlení

Co je kultura?

Čas: 20 minut

Cíl: vyjasnit pojem kultura

Pomůcky: velký papír, fixy, izolepa (popřípadě stačí jen tabule, fixa či křída)

Postup:

- Rozdělte žáky do čtyřčlenných až pětičlenných skupinek. Skupinky budou pracovat formou brainstormingu. Je důležité pojem vysvětlit a říct, že jde o chrlení nápadů bez hodnocení, zkrátka jim řekněte, ať zaplní papír co nejvíce slovy a nápady.
- Každá skupina obdrží velký papír a fixy. Zadejte tuto otázku: Co všechno je kultura a co podle vás do ní patří? Nechte skupinky pracovat dle potřeby.
- Všechny papíry vyvěste (nebo pište pojmy na tabuli) a společně projděte jednotlivé pojmy. Akceptujte vše, co jakýmkoli způsobem souvisí s člověkem a jeho jednáním nebo činností, tedy např. rodina

(uspořádání příbuzenských vztahů), výchova, způsob oblékání, pojetí krásy, stravování, jazyk, formy komunikace, ekonomika (směna, výroba, distribuce statků...), politika, hudba, literatura, umění, formy dvoření a namlouvání, zákony, normy, pojetí spravedlnosti, rozdělení prestiže (společenské postavení v závislosti na věku, pohlaví, společenské vrstvě, zaměstnání, atd.), pojetí pravdy, pojetí světa a vesmíru (kosmologie), náboženství, pojetí JÁ, hodnoty (žebříček hodnot) atp. U sporných věcí se ptejte žáků, z jakého důvodu danou věc zařadili pod kulturu. Pokud žáci nebudou schopni vytvořit dostatečně obsáhlý soubor kulturních prvků, podněcujte je otázkami na další složky, případně pak dosud nejmenované složky prozradte a žádejte od žáků vysvětlení, proč daný prvek patří do kultury.

- Formulujte krátkou definici kultury

Kulturou se tedy dnes rozumí vše, co lidé dělají, co říkají a co si myslí – čili rozsáhlý soubor (komplex) jevů, který zahrnuje oblast vědění, víry, jazyka, morálky, výroby, směny, práva, umění, zvyků, výchovy a jednání, zkrátka vše, co lidem umožňuje společně se orientovat ve světě a společně svůj svět utvářet. Veškeré lidské vnímání a rozumění je zprostředkováno kulturou, resp. různými kulturami. To, co my považujeme za dobré či špatné, hezké či ošklivé, chutné či nechutné nebo pravdivé a nepravdivé platí jenom v kontextu naší kultury.

- Dále se více zaměřte na dvě charakteristiky kultury: **negenetičnost a nevědomost**
Zeptejte se žáků, zda si myslí, že kultura je dědičná? Nechte je tipovat, poté vysvětlíte.

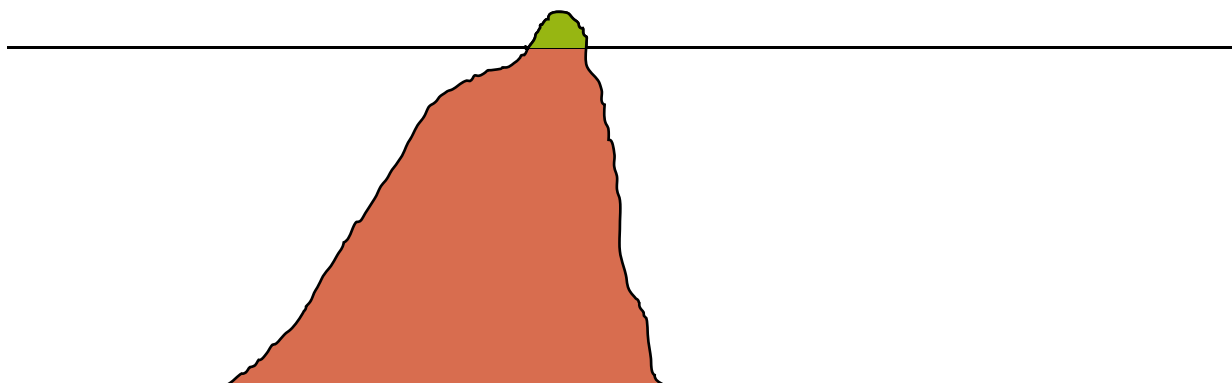
1/ Kultura je z definice negenetická, k jejímu předávání dochází výhradně v procesu učení. To znamená, že dítě narozené rodičům, kteří jsou nositeli jedné kultury, avšak od narození vychované „náhradními“ rodiči z kultury druhé, je v plném smyslu nositelem výhradně kultury těch rodičů, kteří je vychovali. Dokladem toho, že kulturní kompetence se získávají učením a nikoli genetickým přenosem, mohou být případy **tzv. vlčích dětí**.

Příběh Amaly a Kamaly je jedním z nejlépe zdokumentovaných případů vlčích dětí – dětí, které vyrůstaly se zvířaty izolovány od lidské společnosti. Obě dívky byly nalezeny v roce 1920 v Indii křesťanským misionářem Josephem Singem. Žily v džungli společně s vlky a zcela přijaly jejich chování. V době, kdy je misionář našel, bylo Kamale asi osm let a Amale přibližně dva roky. Dívky se chovaly jako vlci, běhaly po čtyřech a nahé, neuměly mluvit, vydávaly pouze kňučivé zvuky. Jedly ze země a pouze syrové maso. Nesnesly dotyk člověka ani žádné oblečení, ale nevadila jim zima ani horko. Spaly pouze na zemi a většinou ve dne, aktivní byly hlavně v noci. Kromě strachu neprojevovaly téměř žádné lidské emoce. Poté, co je misionář vzal ze společnosti vlků, snažil se je vrátit do lidské společnosti. Bohužel se mu to nepovedlo, malá Amala zemřela již po roce. Protože strávila s vlky kratší dobu a nebyla na jejich společnost zcela zvyklá, rychle se učila lidskému chování, dělala pokroky v řeči téměř jako běžné batole. Předpokládá se, že kdyby nezemřela, stala by se opět „člověkem“ a vlčího chování by se zcela zbavila. Starší Kamala se dožila 16 let. Nikdy se nenaučila mluvit, zvládala pouze několik slov a nedokázala vytvořit větu. Naučila se chodit po dvou, ale ne zcela vzpřímeně. Pokud se chtěla pohybovat rychle, běhala po čtyřech. Ačkoli byla v péči lidí osm let, nikdy se jí nepodařilo stát se opět členem lidské společnosti. Nestala by se jím, ani kdyby žila déle (existovaly „vlčí děti“, které se dožily stáří, ale nikdy se nenaučily mluvit ani žít s lidmi).

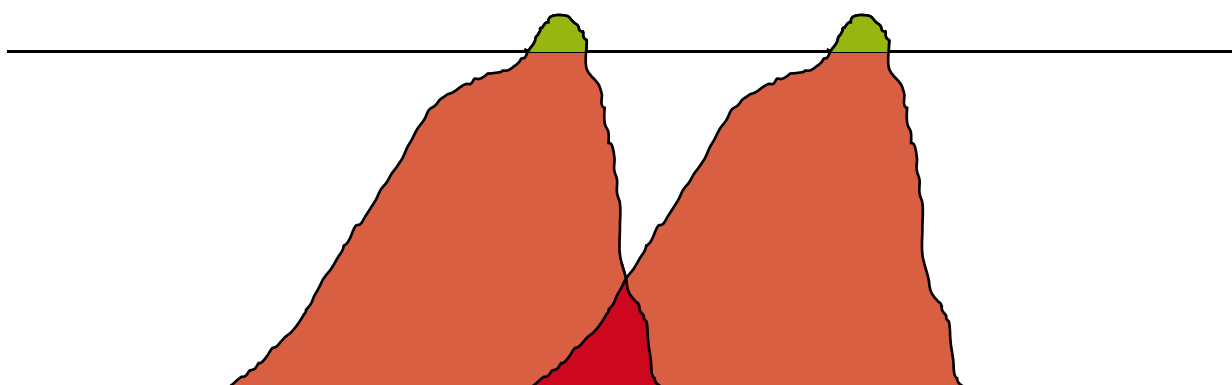
Případy „vlčích dětí“ jsou pro vědce důkazem, že řeč, lidské chování a celá kultura jsou **získané**, nikoli vrozené. I když je každý člověk geneticky vybaven, aby se naučil lidskému chování a stal se členem společnosti, kulturu a vzorce chování získává především **vlivem prostředí (tedy společnosti ostatních lidí) a výchovy**.

Z této vlastnosti kultury vyplývá také to, že je **proměnlivá**, mění se v prostoru a čase. Je obtížné stanovit, co do dané kultury patří a co už ne, neustále dynamicky přijímá nové vlivy a prvky a jiné opouští. Tato vlastnost kultury se zdá být samozřejmá, ale je velmi vhodné ji zdůraznit – často na to zapomínáme.

2/ Kultura je z velké části nevědomá. Nakreslete na tabuli **model ledovce**. Tmavší část je vědomá úroveň – patří sem reprezentativní složky jako je umění, způsob oblékání, příprava jídel, stolování, společenské hry, sport, atd. Nejvýznamnější část je pod úrovní vědomí, je nevědomá– výchovné ideály, postoje, vzorce chování, pojetí krásy, hodnoty...

- Co se stane, když dojde ke střetu dvou kultur, jak bude vypadat model nyní. Nastává střet.

- Při střetu nastává nepochopení a odmítnutí, což je přirozená obranná reakce. Střetu kultur se nelze vyhnout, je to jev, který nastává normálně, nelze mu zabránit. Čelit mu můžeme tím, že si o dané kultuře něco zjistíme, připravíme se na jinakost a snažíme se ji chápat.
- Tento střet si nyní vyzkoušíme v další aktivitě.

Domlouvání schůzek a diskuze

Čas: 25 min

Cíl: zažít bariéry v komunikaci a uvědomit si jejich vliv na postoje k druhým, uvědomit si příčiny nedorozumění a naučit se nedorozuměním předcházet

Pomůcky: kartičky s rozvrhem, nastříhané proužky s charakteristikami, psací potřeby

Postup:

- V další aktivitě si vyzkoušíme, jak to může vypadat, když se mají lidé pocházející z odlišných kultur na něčem konkrétním dohodnout. Sdělte žákům, že jejich úkolem bude domluvit si schůzku se

spolužáky (s každým zvlášť). Schůzka se potvrzuje zapsáním křestního jména do časového rozvrhu. Cílem je domluvit si setkání s co nejvíce lidmi, ovšem s každým pouze jedno. Časový limit je cca pět minut. Před zahájením této aktivity dostane každý účastník lístek s instrukcí, neboli jednou konkrétní charakteristikou, která určuje způsob jeho komunikace. Každý si lísteček přečte a nikomu neukazuje ani nesděljuje, co na něm má napsáno. Podle této charakteristiky se žák musí chovat po celou dobu domlouvání schůzek.

Následuje diskuse a odhalení charakteristik:

- 1) *Jaké jsou vaše první dojmy a pocity?*
- 2) *Jaká setkání, situace jste zažili?*
- 3) *Kdo z vás poznal, jaké charakteristiky měli ostatní?*
- 4) *S jakými lidmi jste se setkali, co vás zaujalo na jejich chování?*
- 5) *Co jsme si mysleli o tom druhém?*
- 6) *S kým se vám dohadovalo dobře a s kým to bylo obtížnější a v čem?*
- 7) *Jaké bylo plnit instrukci na lístečku?*
- 8) *Znáte takové situace, zažili jste něco podobného v životě?*
- 9) *Setkali jste se někdy s těmito nebo jinými odlišnostmi?*
- 10) *Co si myslíme o druhém, pokud se setkáme s chováním, kterému nerozumíme?*

11) Co můžeme udělat pro to, abychom si vzájemně lépe porozuměli, překonali možné bariéry v komunikaci?

- **Následuje diskuse na téma multikulturní společnost (integrace, segregace).**
- Můžete zkusit vysvětlit na základě předchozí aktivity, co znamená multikulturní společnost?

Multikulturní společnost/multikulturalita – v jedné společnosti/na jednom území žijí lidé z různých kulturních prostředí. Multikulturalita znamená nejenom rozdílnost kultur v chování, tradicích, hodnotách a normách, ale i (hlavně!) hledání způsobů soužití – od existence vedle sebe, k respektu, toleranci až k dialogu a spolupráci.

- Můžeme říct o České republice, že je multikulturní?

Multikulturní Česko Když v roce 1918 vzniklo Československo, jednalo se o zemi kulturně velmi smíšenou. Kromě toho, že zahrnovalo dva majoritní národy Čechů a Slováků, žila na jeho území německá menšina čítající tři miliony obyvatel. Kromě menšiny německé se zde nacházely i další skupiny, jako byli Rusíni, Maďaři, Židé, Poláci a další. Druhá světová válka a období komunismu kulturní různorodost zničily. Po roce 1989 se otevřely hranice a i když je Česká republika prozatím v Evropě jedna z nejhomogennějších zemí, situace se mění. Přichází uprchlíci z krizových oblastí světa, lidé z chudších zemí zde hledají práci, zahraniční studenti využívají nabídky vzdělávacích institucí, společenská a ekonomická potřeba si žádá příchod stále většího počtu odborníků a pracovních sil z Evropy. Společnost v České republice už je a nadále bude multikulturní.

- Čeho si vážíte na české kultuře? Co z české kultury by podle vás mohlo obohatit kultury jiné?
- Dokázali byste vyjmenovat, čím byla evropská kultura obohacena kulturami jinými?
- V čem podle vás spočívá nebezpečí střetávání a míšení kultur? Jak může kontakt s jinou kulturou obohatit či ohrozit kulturu naši?

Ideální multikulturní vesnice (snadnější verze pro ZŠ)

Čas: 40 min

Cíl: vyzkoušet si v praxi, co vše je zahrnuto do kultury, žáci se zamýšlí nad složitostmi soužití

Pomůcky: velké archy papírů, fixy, popřípadě pastelky

Postup:

- Žáci se rozdělí do skupin po čtyřech až pěti. Každá skupina společně vytvoří pomyslnou multikulturní vesnici, která bude mít sto obyvatel, dle těchto pokynů:
  - Jací lidé budou ve vaší vesnici žít?
  - Odkud pochází? Jak mají zvyky a tradice? Co budou jíst? Kde budou pracovat? Jaké budou mít náboženství? Jaké budou mít školy?
  - Jakými jazyky se zde bude hovořit a jak bude zajištěno, aby si lidé rozuměli?
  - Kdo bude ve vesnici rozhodovat a jak?
  - Jak bude ve vesnici rozdělen majetek?
  - Jaký bude mít vaše vesnice název?
  - Navrhněte znak vaší vesnice a nakreslete její plánek. Kde by vaše vesnice mohla ležet?
  - Vymyslete další podrobnosti podle vaší fantazie.
- Žáci mají 20 minut na vytvoření ideální vesnice z jejich pohledu, kde vedle sebou žijí různé národy, vše si zapisují na velký papír. Mohou vytvořit i plánek vesnice, graf složení obyvatelstva atd. Poté, co dokončí práci, zástupci z jednotlivých skupin prezentují vesnici ostatním. Papíry se vyvěsí na viditelné místo.
- **Pozor!** Je možné, že žáci nerozdělí vesnici podle národností nebo etnických skupin – nenavádějte je k tomu, naopak. Multikulturalita spočívá v přítomnosti různorodých kulturních prvků, u nichž je často nemožné vystopovat přesný původ nebo je připsat jediné skupině. Skupiny jsou navíc proměnlivé a není možné stanovit jejich přesné hranice. V novém prostředí skupiny a při soužití s dalšími skupinami přirozeně přejímají prvky jiných kultur a s nimi se mění i identita jednotlivců, kteří se mohou cítit součástí několika těchto kultur nebo žádné. Je tedy velmi problematické objektivně označit člověka za Němce, Čecha nebo Roma. Mladším dětem nemá smysl tuto složitou problematiku vysvětlovat, neměli bychom jim však vnucovat dělení lidí na národnosti či etnické skupiny, pokud s ním sami nepřijdou.
- Může se stát, že žáci budou preferovat pouze českou národnost, v tomto případě není vhodné to kritizovat, protože vyjádří svůj postoj k multikulturalitě! Lze na to upozornit v diskuzi, reflexi, že v tomto případě by se nejednalo o multikulturní vesnici, je možné více rozebrat.
- Následuje debata, upevnění základních pojmů, které ve workshopu zazněly. Debata by také měla směřovat k pochopení multikulturní tematiky, k problémům, které ze společného soužití mohou pramenit.
- *Co je jedinečného na vaší vesnici? Je vaše vesnice skutečně multikulturní? Proč ano, proč ne? Chtěli byste v takové vesnici žít? Myslíte, že by ve vaší vesnici mohly vzniknout nějaké problémy? S čím by problémy mohly souviset? Jak by se daly řešit? Můžete takové situace dětem nabídnout: Jak by řešili neshody mezi skupinami uvnitř vesnice nebo s druhou takovou vesnicí? Co kdyby vypukla epidemie nebo došly potraviny?*
- **Pokud ve vesnici žije většina Čechů, vznikají mezi nimi problémy?**

Multikulturní společnost. Utopie? (verze pro SŠ)

Čas: 40 min

Cíl: vymyslet strategii soužití mezi jednotlivými kulturami, uvědomit si kulturní odlišnosti i příčiny nedorozumění a naučit se nedorozuměním předcházet, také se připravit na různosti komunikace při setkání a ve spolupráci s druhými

Pomůcky: velké archy papírů, fixy, popřípadě pastelky

Postup:

- Žáci se rozdělí do skupin po čtyřech až pěti. Každá skupina bude představitelkou určitého společenství lidí/kultury, která má jistá specifika. Položte tyto otázky:
  - Jací lidé ve vašem společenství žijí? Jaké náboženství, jaká víra bude převládat? Kolik tam bude mužů a kolik žen? Jaké bude věkové rozdělení?
  - Jak budou lidé ve vašem společenství žít – zvyky, tradice, svátky, jak se k sobě budou chovat, jak budou vycházet?
  - Co bude danou vesnici charakterizovat? Symbol, znak? Čím bude proslulá, známá?
  - Jak budou žít, čím se budou živit, jaké pracovní pozice budou zastávat?
- Po 15 minutách proběhne rychlá prezentace všech kultur/společenství před celou třídou.
- Dosud jednotlivé společenství/kultury žily odděleně, tím, že se rozrůstají dochází k více kontaktům a vzájemným vlivům. Vypadá to, že se spojí do menších vesnic/jedné vesnice, kde budou žít vedle sebe, spolu, společně? Obyvatelé se spolu tedy musí naučit žít, protože každá kultura má jiné priority, jinak se chová, budou studenti muset najít nějaké kompromisní řešení. Bude to probíhat tak, že se vždy spojí dvě až tři skupiny a budou jednat a zamýšlet se nad otázkami:
  - Jak byste zařídili, aby bylo soužití příjemné?
  - Jak by se příslušníci kultur měli chovat, aby nedocházelo k případným střetům?
  - Existuje nějaká věc, hodnota, kterou byste nechtěli, na které byste se neshodli, a soužití by bylo obtížné? Proč? (mělo by zde zaznít něco o kulturních hodnotách, případně připomenout ledovec)
  - Jak byste konkrétní neshody vyřešili? Vzdali byste se svých zvyklostí, abyste zajistili příjemné soužití? Vyžadovali byste, aby se svých zvyklostí vzdala jiná kultura?
  - Jak byste se cítili, kdyby po vás ostatní chtěli, abyste přijali jejich hodnoty? Bylo by to jednoduché? Připadalo by vám to spravedlivé?
  - **Na čem byste se dohodli, aby se všem žilo příjemně?**
- Následuje prezentace větších skupin a představení společného záměru soužití. Můžete se studentů doptávat, zda bylo složité se dohodnout? Co bylo nejtěžší a podobně.
- **Pokud studenti při tvorbě svých vesnic rozdělují lidi do národnostních nebo etnických skupin, ptejte se jich:**
  - Jak jste skupiny vybírali? Proč zrovna tyto? Jak se tyto skupiny nazývají? (národnosti, etnické skupiny – vysvětlete, jaký je mezi tím rozdíl)
  - Podle čeho byste do nich lidi zařadili? Podle jejich občanství? Země odkud do vesnice přišli? Podle toho, za koho se považují, nebo jak je označují jiní? Podle jejich jazyka nebo náboženství?
  - Kdyby ve společenství žili oni sami, v jaké skupině by byli? Bylo by to pro ně důležité? Která z otázek v zadání (jazyk, náboženství, škola, práce,...) by pro ně byla důležitější než etnická nebo národnostní skupina?
  - Podle jakých dalších kategorií by mohli lidi ve vesnici rozdělit? (fotbalisté, vegetariáni, ženy, kuřáci,...) Mělo by to svůj účel? Bylo by to v něčem praktičtější než národnostní skupiny?

- Měli by lidé žijící ve vesnici tuto skupinovou identitu po celý svůj život? V další generaci? Měli by stejné kulturní zvyklosti po celý svůj život a v další generaci? Co je důležitější – to v jaké skupině se narodili, nebo jaké mají zvyklosti?

Celá tato část reflexe má studenty vést k pochopení toho, že národnost nebo etnicita jsou proměnlivé a těžko vymezené kategorie. Na závěr těchto všetečných otázek shrňte: Skupiny se mění a není možné stanovit jejich přesné hranice. V novém prostředí skupiny a při soužití s dalšími skupinami přirozeně přejímají prvky jiných kultur a s nimi se mění i identita jednotlivců, kteří se mohou cítit součástí několika těchto kultur nebo také žádné. Je tedy velmi problematické objektivně označit člověka za Němce, Čecha nebo Roma. Identita se může měnit také během života jediného člověka, v závislosti na tom kde žije, s kým žije, jakým jazykem mluví, jaké má občanství apod. Ani oni sami nejsou pouze Čechy, ale mají i další identity, které pro ně často mohou být důležitější než jejich národnost. I dalším lidem by tedy mělo být umožněno, aby mohli žít takový život, jaký si přejí, bez ohledu na to, do jaké národnostní nebo etnické skupiny patří.

Batoh

Čas: 10 minut

Cíl: zpětná vazba na workshop

Pomůcky: papíry

Postup:

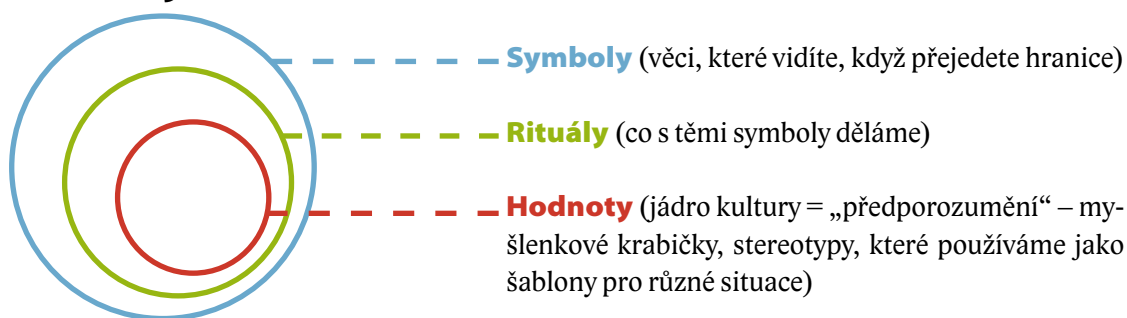
- Žáci na konci workshopu dostanou dva papíry. Na jeden nakreslí batoh, kam budou zaznamenávat všechno, co by si z workshopu chtěli odnést domů, resp. co se jim líbilo. Na druhý papír pak napíší všechno, co se jim nelíbilo. To nechají na hromadě ve třídě.
- To, co je v batohu, se přečte, můžou si to vzít domů, aby si něco fyzického odnesli.
- Tato aktivita je vhodná pro mladší žáky.

Nejdůležitější informace k workshopu

Multikulturní společnost: utopie nebo realita?

Kulturou se dnes rozumí vše, co lidé dělají, co o tom říkají a co si o tom myslí – čili rozsáhlý soubor (komplex) jevů, který zahrnuje oblast vědění, víry, jazyka, morálky, výroby, směny, práva, umění, zvyků, výchovy a jednání, zkrátka vše, co lidem umožňuje společně se orientovat ve světě a společně svůj svět utvářet a konceptualizovat. Veškeré lidské vnímání a rozumění je zprostředkováno kulturou, resp. různými kulturami. To, co my považujeme za dobré či špatné, hezké či ošklivé, chutné či nechutné nebo pravdivé a nepravdivé platí jenom v kontextu naší kultury. Do kultury patří vše, co člověk během své historie vytvořil a dále vytváří, tedy všechny předměty, myšlenky, způsoby chování, zvyky, hodnoty a normy. Kultura **prostupuje všechny oblasti našeho života a zabarvuje brýle, kterými hledíme na svět**. Skrze svoji kulturu hodnotíme to, co se nám jeví jako krásné (hubené manekýnky), zábavné (show na TV Nova), spravedlivé (poválečný odsun Němců) nebo čestné (říkat své názory lidem přímo). Jen společnost úplně odříznutá od zbytku světa by mohla mít naprosto stejnorodou, izolovanou kulturu nezávislou na kulturách ostatních.

Z čeho je tvořena kultura?

Kultura není pevná a neměnná, naopak, neustále se díky různým vlivům proměňuje. Zároveň nemusí být nutně spjatá s určitým národem či územím. Např. každá generace má svoji kulturu (svoji hudbu, vlastní způsoby komunikace, pravidla, vkus apod.), každá skupina lidí (např. hokejisté, umělci, zaměstnanci a zaměstnankyně určité firmy, křesťané, punkeři...) a dokonce každá rodina má svoji vlastní kulturu (která např. stanovuje kdo se ke komu jak chová, jaká jsou pravidla, kdy se rodina setkává, co jí, jak tráví dovolenou, jaké tradice dodržuje apod.).

Kultura je z definice negenetická, k jejímu předávání dochází výhradně v procesu učení. To znamená, že dítě narozené rodičům, kteří jsou nositeli jedné kultury, avšak od narození vychované „náhradními“ rodiči z kultury druhé, je v plném smyslu nositelem výhradně kultury těch rodičů, kteří je vychovali. Dokladem toho, že kulturní kompetence se získávají učením a nikoli genetickým přenosem, mohou být případy **tzv. vlčích dětí – dětí, které vyrůstaly se zvířaty izolovány od lidské společnosti.**

A dále kultura má nevědomý charakter, který můžeme vysvětlit na modelu ledovce, tzn. ta část ledovce, která vyčnívá nad hladinu (zhruba 2 %) charakterizuje vědomé aspekty, zbytek se odehrává na poli nevědomém, mnoho věcí jako výchovné ideály, pojetí krásy, postoje a hodnoty si neuvědomujeme. Často tedy nevíme, proč jednáme tak, nebo tak.

Multikulturní společnost popisuje stav, kdy v jedné společnosti/na jednom území žijí lidé původem z různých kulturních prostředí. Multikulturalita znamená nejenom rozdílnost kultur v chování, tradicích, hodnotách a normách, ale i hledání způsobů soužití – od existence vedle sebe, k respektu, toleranci až k dialogu a spolupráci. **V multikulturním prostředí se setkáváme s mnohými jevy a situacemi, kterým nemusíme rozumět a které se nám zdají zvláštní, „jiné“.** Taková zkušenost nás zpravidla překvapí, občas rozčílí, někdy nás třeba potěší a vnitřně obohatí. Díky takovým zkušenostem si uvědomujeme, co považujeme v životě za běžné, normální a co za cizí nebo nepřijatelné. A zároveň zjistíme, že **naše zvyklosti, pravidla chování a názory nejsou jediné možné či jediné správné.**

Nejčastěji se nám něco takového přihodí v zahraničí, kde se my stáváme cizinci, zkušenost s něčím „jiným“ nám ovšem může poskytnout i naše bezprostřední okolí.

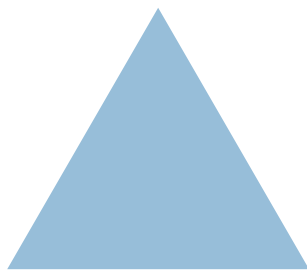
Uspořádání vztahů v multikulturní společnosti může mít různou podobu:

- » **Integrace** – způsob soužití, kdy si jednotlivé skupiny mohou zachovat svoje kulturní zvláštnosti, ale ty jim nijak nebrání ve vzájemných vztazích a soužití. Společnost tvoří různí, ale rovnoprávní členové. Jedná se vždy o obousměrný proces – na integraci musí spolupracovat většina, stejně jako menšina, která se do dané společnosti chce začlenit.
- » **Asimilace** – ti, kdo jsou v menšině, se musí vzdát svých kulturních zvyklostí a přijmout chování, hodnoty a zvyky většinové kultury, aby se mohli plnohodnotně účastnit života ve společnosti.
- » **Segregace** – menšina je od zbytku společnosti zcela izolována, žije na oddělených místech (např. v ghetech) a jejím členům/kám je odepřeno účastnit se života ve společnosti.
- » **Genocida** je extrémní případ vztahů mezi odlišnými skupinami. Většina upírá členům menšin právo na život a usiluje o jejich fyzickou likvidaci.

Multikulturní Česko? ANO! Když v roce 1918 vzniklo Československo, jednalo se o zemi kulturně velmi smíšenou. Kromě toho, že zahrnovalo dva majoritní národy Čechů a Slováků, žila na jeho území německá menšina čítající tři miliony obyvatel. Kromě menšiny německé se zde nacházely i další skupiny, jako byli Rusíni, Maďaři, Židé, Poláci a další. Druhá světová válka a období komunismu kulturní různorodost zničily. Po roce 1989 se otevřely hranice a i když je Česká republika prozatím v Evropě jedna z nejhomogennějších zemí, situace se mění. Přichází uprchlíci z krizových oblastí světa, lidé z chudších zemí zde hledají práci, zahraniční studenti využívají nabídky vzdělávacích institucí, společenská a ekonomická potřeba si žádá příchod stále většího počtu odborníků a pracovních sil z Evropy.

Jak je tvořena naše identita a pohled na svět?

NORMY/HODNOTY

JÁ

STRUKTURY (rodina, školy, party, věkové skupiny ve škole)

- Ovlivňují nás a zároveň za ně máme zodpovědnost, vše v tomto trojúhelníku se dohaduje, vyjednává... Co se říká a jak to ve skutečnosti funguje/jak to aplikujeme – zpětně ovlivňuje struktury = jde často o nevyřčené věci, se kterými se automaticky počítá.

Rozvrh schůzek

	ráno	dopoledne	odpoledne	večer
Pondělí				
úterý				
středa				
čtvrtek				
pátek				

Při rozhovoru se dotýkáš rukou čela druhého.
Při rozhovoru si držíš vzdálenost od druhého trochu větší, než je natažená paže.
Při rozhovoru se díváš co nejvíce přímo do očí druhému.
Při rozhovoru „klopíš zrak“, nedíváš se do očí druhému.
Při rozhovoru se ptáš „Jak se máš?“, VELMI tě zajímá odpověď.
S každým si na začátku rozhovoru potřes rukou, stiskni mu ji oběma rukama.
Při domlouvání rozumíš, ale nemůžeš mluvit, používej gesta, ruce, posunky.
Při rozhovoru mluv hodně NAHLAS.
Nikdy nehovoříš s holkama (pro kluky)/s klukama (pro holky)
Vždy a po celou dobu se usmívejte bez přímé příčiny.
Při rozhovoru říkej každé druhé slovo dvakrát.

Rozvrh schůzek

	ráno	dopoledne	odpoledne	večer
Pondělí				
úterý				
středa				
čtvrtek				
pátek				

Při rozhovoru se dotýkáš rukou čela druhého.
Při rozhovoru si držíš vzdálenost od druhého trochu větší, než je natažená paže.
Při rozhovoru se díváš co nejvíce přímo do očí druhému.
Při rozhovoru „klopíš zrak“, nedíváš se do očí druhému.
Při rozhovoru se ptáš „Jak se máš?“, VELMI tě zajímá odpověď.
S každým si na začátku rozhovoru potřes rukou, stiskni mu ji oběma rukama.
Při domlouvání rozumíš, ale nemůžeš mluvit, používej gesta, ruce, posunky.
Při rozhovoru mluv hodně NAHLAS.
Nikdy nehovoříš s holkama (pro kluky)/s klukama (pro holky)
Vždy a po celou dobu se usmívejte bez přímé příčiny.
Při rozhovoru říkej každé druhé slovo dvakrát.

T É M A :

I S L Á M

Téma islám

Co je islám, islamofobie a čeho se bojíme? V čem se islám a muslimové liší od křesťanství? Jak fungují média a co nám říkají o skutečném světě? Jaké jsou další pojmy vztahující se k tomuto náboženství? Specifický tematický workshop zaměřený na fenomén islámu v moderní společnosti představí studentům základní pojmy, diskuse nad médii a jejich rolí v zobrazování muslimů, muslimy ve světě, v Evropě a v České republice a diskuse nad tím, co je příčinou strachu z muslimů a jaké jsou možné cesty řešení. V rolové hře si vyzkouší vžít se do situace muslimských dívek na české škole a pokusí se rozhodnout o vhodnosti zahalování. Tento workshop je vhodnější pro střední školy.

Čas: 90 min

Cílová skupina: 2. stupeň ZŠ a SŠ

Počet žáků: 15–25

Klíčová slova: islám, náboženství, muslim, korán, zahalení, tradice, terorismus, média

Cíle:

- » přiblížit žákům učení islámu a vysvětlit základní pojmy týkající se islámu
- » prostřednictvím osobního zážitku a řešením problémové situace ukázat žákům různé pohledy na jednu a tutéž situaci, podpořit tak větší míru tolerance a schopnost vcítit se do problémů druhého
- » na základě konfrontace s příběhy dovést žáky k zamyšlení, ke schopnosti nezobecňování na základě jedné (často negativní) zkušenosti, skrze příběhy si mohou uvědomit, že všichni žijeme podobné životy a co chceme a potřebujeme je mnohdy obdobné

Metody:

- » test zábavnou formou na základní pojmy
- » hra v rolích a osobní zkušenost
- » diskuze a reflexe

Zahájení – úvod do problému

Čas: 15 min

Cíl: konfrontace různých způsobů zahalování, jejich vnímání a vcítění se žáků do situace, kdy by kvůli pokrývce hlavy byli terčem útoků

Pomůcky: šátek, jímž se zahalují muslimské ženy a mikina s kapucí, obrázky s různými typy zahalení

Postup:

- Na workshop či hodinu přijďte zahalení, jedna v šátku a druhý bude mít mikinu s kapucí na hlavě. (V případě, že jste sám či sama, hrajte jen jednu tu roli, která je Vám příjemnější).
- Žákům dejte obrázky s různým zahalením hlavy, nechte jim čas si je pořádně prohlédnout a nad obrázkem se zamyslet.

- Začněte se ptát:
  - × Kdo všechno si nějakým způsobem zahaluje, pokrývá hlavu?
  - × Proč se lidé zahalují? Jakým může mít člověk důvod k tomu, aby se zahalil? Kulturní tradice? Bezpečí? Příslušnost k nějaké sociální skupině?
  - × Vlastníte i vy něco na hlavu, čím ji pokrýváte, zahalujete? Kdy pokrývku používáte?
  - × Jak byste se cítili, kdyby vám někdo pokrývku z hlavy strhnul?
  - × Jak by vám bylo, kdyby se vláda rozhodla vám zakázat nosit vaši pokrývku hlavy? (v zimě by vám zakázali nosit čepici, kapuci, když by přšelo, pak i deštník...)
  - × Myslíte si, že by to bylo fér?
  - × Proč lidé reagují jinak na jeptišku a jinak na muslimku?
  - × Je tu nějaký rozdíl mezi muslimkou zahalující si hlavu a mladou ženou/mladým mužem oblékajícím si kapuci nebo čepici?
- Otázky nemusíte použít všechny, můžete si vymyslet vlastní. Důležité je, aby si žáci uvědomili, že muslimky nejsou jediné, kdo se zahaluje a aby s tímto faktem byli konfrontováni.
- Žákům můžete navrhnout, aby si šátek vyzkoušeli.

Co víš o islámu

Čas: 15 min u ZŠ, 10 min u SŠ

Cíl: seznámení se se základními pojmy týkající se islámu jako světového náboženství, žáci mají zjistit, co už ví a nové pojmy mají být vysvětleny v aktivitě

Pomůcky: tabulka s pojmy z různých náboženství

Postup:

- Žáci jsou vyzváni, aby v tabulce zaškrtnuli pojmy, které jsou spjaty s islámem.
- Posléze napište osm správných pojmů na tabuli. Může být uspořádána soutěž, kdo jich má nejvíc správně, nebo kdo měl všechny, atd.
- Následuje aktivita ANO/NE na vysvětlení pojmů. Čtete výroky, žáci si zapisují na papír, zda je dané tvrzení pravdivé či nikoli:

1) Islám je polyteistické náboženství s vírou v několik bohů.

2) Muhammad byl prorok islámu.

3) Stoupenec islámu se nazývá muslim.

4) Korán je nejsvětější chrám muslimů stojící v Damašku v Sýrii

5) Mekka je nejvýznamnější poutní místo pro muslimy.

6) Ramadán je měsíc půstu.

7) Mešita byla první žena, která se prosadila v islámském světě mezi muži.

8) Džihád znamená svatý klid.

- Žáci mají po každém tvrzení říci dobře, nebo špatně. Pojmy, s kterými si nevěděli rady je nutno objasnit, popřípadě může vysvětlovat někdo ze třídy a vy jen doplňujete.
- U posledního tvrzení se zastavte. Vysvětlete termín a oddělte od sebe učení islámu jako takové a islámský fundamentalismus a zneužití veršů Koránu k ničení. Jsou to dvě zcela odlišné věci a děti by měly vědět, že se nedají tak snadno spojovat, jak to prezentují média. Islámští fundamentalisté zneužívají islám ke svým cílům. Utvrzení hledají v Koránu. Korán stejně jako každý text umožňuje široký prostor pro interpretaci a jeden jeho výklad může být pojat různě. Celou situaci můžete představit na křesťanství a na Bibli. Existuje

řada výkladů Bible. Různí lidé či skupiny si ji vykládají po svém, proto také nelze ztotožňovat katolickou církev a odštěpenou sektu (Adventisté sedmého dne a jiní), byť vycházejí obě z toho, co je napsáno v Bibli. Podobně jako neexistuje jednotná křesťanská společnost, neexistuje ani zcela jednotná islámská.

Co je důležité? Nabádat žáky k ověřování veškerých informací a zneužitelnost internetu. Možnost rozvinutí tématu islám v médiích. Žáci a žákyně mohou říkat, co všechno se dozvěděli o islámu z médií. Kolik procent je negativních, kolik pozitivních. Stereotypizace je v médiích běžná. Často si téměř neuvědomujeme, že média neodrážejí sociální realitu, ale že ji výrazně a svérázně přetvářejí. Zvláště tam, kde publikum nemá vlastní zkušenost s nějakou skupinou, je velmi pravděpodobné, že bude považovat za „skutečnost“ to, co o této skupině nabízejí média.

Co bys dělal, kdyby...

Čas: 45 min

Cíl: vystavení žáků situaci, ve které mají přidělené role a kde z různých úhlů pohledu musí vyřešit nastíněnou situaci a dojít k nějakému kompromisu

Pomůcky: pravidla pro diskusi do skupin, hlasovací arch (ano – zrušit zahalení vs. ne – nerušit zahalení) – může být na tabuli

Postup:

- Rozdělte třídu do pěti skupin a každé skupině dejte pravidla pro diskusi.
- V roli moderátora/vypravěče začněte vyprávět příběh:
Do vaší školy přišly dvě sestry muslimky z Íránu (jejich roli si můžete vyzkoušet s šátkem z úvodní aktivity), které jsou zahalené (na hlavách mají šátky, dlouhé rukávy, sukni). Jsou velmi milé a přátelské, s každým se snaží vyjít. Ale někteří učitelé se obrátili na ředitele, aby jim nošení šátků zakázal, protože rozptylují ostatní žáky a že to není náš zvyk, a prý se zahalují u nich doma v Íránu. Jiné učitelky tvrdí, že jim nošení šátků při výuce nevádí, že se tím výuka nenarušuje, že mají právo na to chodit upravené podle náboženských zvyklostí.
- Vyzvěte žáky, zda si ti, kteří zkoušeli islámský šátek, nechtějí zahrát roli muslimských dívek. (Lze pokračovat i bez „muslimek“, ale je lepší, když nejsou imaginární)
- Vyzvěte žáky, aby tajně hlasovali za sebe, zda by zahalení zrušili nebo ne. (hlasovací arch či veřejné hlasování napsané na tabuli)
- **Jednotlivým skupinám přiřadte role:**

- ředitel školy
- učitelé, kteří chtějí zakázat zahalování
- učitelé, kterým zahalování nevádí
- rodiče muslimských děvčat
- zástupci rodičů většiny dětí
- (šestou skupinkou můžou být muslimské dívky)

- Každá skupina si v klidu, společně zformuluje podklady pro diskusi, jasný **cíl**, tzn. čeho chce dosáhnout, domluví se na **postupu a návrhu řešení** situace a možných kompromisech, zda k nim vůbec přistoupí. Tato část by měla trvat zhruba pět až deset minut a v dalších několika minutách můžou domlouvat řešení i s ostatními skupinami. Každá skupina si zvolí svého mluvčího a pod vedením vypravěče může začít diskuzi. Ten uděluje slovo postupně každé skupině, funguje jako moderátor celé diskuze!

- Na závěr ředitel svolá setkání všech zúčastněných stran, kde musí padnout rozhodnutí. Jako poslední krok je odtajnění výsledků hlasování. I k tomuto výsledku může ředitel přihlédnout.
- Následuje reflexe, žáci by měli vystoupit ze svých rolí. Ptejte se:
  - Jak jste se cítili v daných rolích?
  - Proč jsme tuto aktivitu dělali?
  - Co si z toho odnášíte?
  - Co byste si chtěli zapamatovat a na co byste nejraději zapomněli?
- Může následovat diskuze na téma islám a muslimové v ČR.

Mediální mýty (alternativa k předchozí aktivitě)

Čas: 45 min

Cíl: prozkoumat způsob, jak ovlivňují mediální reprezentace vnímání muslimských komunit veřejností

Pomůcky: archy s titulky o teenagech a muslimech pro každého studenta či dvojici (dle uvážení)

Postup:

- Tato aktivita je rozdělena do dvou částí. Studenti nejprve prozkoumají, jak média prezentují teenagery a přemýšlejí nad tím, jak na ně samé působí tento mediální obraz a jak je ovlivňuje.

Co je mediální mýtus? – Mediální mýtus se vytváří v momentě, kdy jsou určité skupiny ve společnosti reprezentovány skrze extrémní jednání některých členů této skupiny. Reprezentace tohoto extrémního jednání přitom v médiích dominují.

Část 1: Teenageři

Zeptejte se studentů: *Když se setkáte v tisku nebo televizi se zprávami o mladých lidech, jaký typ příběhů to je? O čem?*

Udělejte malý brainstorming se studenty na téma stereotypů o teenagech. Co o nich „říkají média“? Rozdejte studentům pracovní list s titulky o teenagech – následuje diskuse o titulcích:

- *Jaký dojem o mladých lidech podle studentů tyto titulky zanechávají?*
- *Vypovídají titulky o teenagech pravdu? Nebo představují zobecnění, která nepředstavují všechny teenagery, dost možná ani většinu z nich?*
- *Mohou titulky působit tak, že někteří lidé díky nim mohou cítit nejistotu nebo dokonce strach z mladých lidí?*
- *Mohou způsobit, že někteří se mohou zdráhat poznat lépe mladé lidi?*
- *Je možné, že si na základě dojmu z titulků mohou lidé myslet, že mladí nemají naší společnosti co nabídnout?*
- *Setkáváte se s tím, že by v médiích vystupoval někdo, jako jste vy nebo vaši kamarádi?*
- *Myslíte si, že takové zprávy v médiích ovlivňují to, jak k vám přistupují vaši rodiče nebo jiní dospělí? Zažili jste to někdy?*
- Můžete se studenty také zkusit identifikovat, která konkrétní slova považují za problematická, případně diskutovat, která slova by použili, aby titulky nevyzněly stereotypně, případně co dalšího by mohli udělat pro to, aby situaci změnili.
- Následující informace můžete i zkopírovat a rozdat studentům, nebo je jen napsat na tabuli: (jedná se o informace z výzkumu médií provedeného v roce 2010)

Nejčastější témata, o kterých se píše v souvislosti s teenagery: konzumní životní styl, problematické chování, šikana, výtržnictví, provokující skupiny na Facebooku, drogy a alkohol.

Velkým tématem je tzv. „mezigenerační válka“. Součástí takových reprezentací je zpochybňování morálních hodnot mladých lidí, od zdůrazňování neúcty a záště k důchodcům až po obviňování z netečnosti a nezájmu o politické a veřejné dění.

A co když se mladí chovají vzorně? Pak se jedná o výjimku potvrzující pravidlo. Neboli „zázrak“.

Část 2: Muslimové a muslimky v médiích

Zeptejte se studentů: *Když čtete nebo slyšíte zprávy o muslimech/muslimkách, čeho se většinou týkají?*

- Udělejte malý brainstorming se studenty na téma stereotypů o muslimech/kách. Co o nich „říkají média“?

Rozdejte studentům pracovní list s titulky o muslimech a islámu – následuje diskuse o titulcích:

- Když čtete titulky, jaký dojem o muslimech ve vás zanechávají?
- Jaká obsahují zobecnění, tedy tvrzení, která nereprezentují všechny, pravděpodobně ani většinu muslimů a muslimek?
- Mohou takové titulky ostatní lidi znejistit, nebo dokonce vystrašit ve vztahu k muslimům/kám?
- Mohou způsobit, že někteří se mohou zdráhat poznat lépe muslimy/ky?
- Je možné, že si na základě dojmu z titulků mohou lidé myslet, že muslimové/ky nemají naši společnosti co nabídnout?

- Můžete se studenty také zkusit identifikovat, která konkrétní slova považují za problematická, případně diskutovat, která slova by použili, aby titulky nevyzněly stereotypně, případně co dalšího by mohli udělat pro to, aby situaci změnili.
- Následující informace můžete i zkopírovat a rozdat studentům, nebo je jen napsat na tabuli:

Výzkumy ukázaly, že ze 498 teroristických útoků, o kterých v roce 2007 informovala média v EU, byl jen jeden spáchán muslimem.

Nejčastěji se média o muslimech v České republice zmiňují v souvislosti s konfliktem, především násilným či teroristickým útokem v zahraničí.

Ve Francii žije pět milionů muslimů, což je nejvíce v celé Evropě. Burky ale nosí jen asi 1 900 žen.

Česká média pravidelně zaměňují postoj jednotlivce s názorem celé komunity muslimů.

Shrnutí:

- Pamatujte si: nikdy nezobecňujte jednání jednoho člověka na celou skupinu – všichni jsme individuality!
- Buďte kritičtí k tomu, co slyšíte a čtete v médiích!
- Hledejte si více informací z alternativních, důvěryhodných zdrojů!
- Zvláště kritičtí buďte v případě informací dostupných na internetu!

Batoh

Čas: 10 minut

Cíl: zpětná vazba na workshop

Pomůcky: papíry

Postup:

- Žáci na konci workshopu dostanou dva papíry. Na jeden nakreslí batoh, kam budou zaznamenávat všechno, co by si z workshopu chtěli odnést domů, resp. co se jim líbilo. Na druhý papír pak napíší všechno, co se jim nelíbilo. To nechají na hromadě ve třídě.
- To, co je v batohu, se přečte, můžou si to vzít domů, aby si něco fyzického odnesli.

Nejdůležitější informace k workshopu

Téma: islám

Islám je monoteistické náboženství založené na učení proroka Muhammada, náboženského a politického vůdce. Lidé věří, že Bůh Muhammadovi vyjevil svá slova. Skrze ně vznikl Korán, který je základní svatou knihou islámu a který je společně se Sunnou (Muhammadovy činy a slova) považován za základní prameny islámu. Slovo islám znamená v arabštině „odevzdání se Bohu“ (arabsky Alláh).

Stoupenec islámu se nazývá muslim, což znamená „ten, kdo se podřizuje Alláhu“. Počet muslimů je 1 až 1,8 miliardy, což z islámu činí po křesťanství druhé největší náboženství světa. Muslimem se stává každý, kdo před svědky z upřímného srdce vyzná, arabsky nebo ve vlastním jazyce, že není boha kromě Alláha a Muhammad je Božím Poslem.

Obecně jsou muslimové povinni dodržovat **pět pilířů islámu**, tedy pět povinností:

- **víra v jedinečnost Boha a jeho proroka Muhammada**
- **každodenní vykonávání modliteb**
- **rozdávání almužny**
- **sebeočista prostřednictvím půstu**
- **pouť do Mekky, pro ty, kteří jsou schopni**

Muslimové se rozdělili na **sunnity** a **šíity**. Sunnité tvoří asi 90 % všech muslimů. V posledních desetiletích narůstají konflikty mezi sunnity a šíity, nejen v Iráku, kde jsou známy i z médií, ale také v Afghánistánu a Pákistánu, v němž na několika místech byly i násilné.

Sunnité se sami označují jako stoupeneci Sunny. To znamená, že odmítají každou odchylku od pravidel stanovených v Koránu a Sunně. Za nástupce po Muhammedovi uznali Abú Bakra. Většina jich žije ve všech muslimských státech s výjimkou Íránu, Ázerbajdžánu a Bahrajnu.

Šíité tvoří po sunnitech druhou největší skupinu v islámu. Na rozdíl od sunnitů uznávají za legitimní vůdce islámské obce po Muhammadovi jen Alího a jeho potomky. V rámci islámského světa tvoří menšinu, majoritní skupiny šíitů se nacházejí v Íránu, Ázerbajdžánu, Bahrajnu a Iráku.

Muslimské země se od sebe velmi liší. Muslimové žijí v padesáti zemích světa, některé mají demokratickou vládu, jako je např. v naší zemi, jiné mají teokracii, kdy je státní vláda těsně propojena s náboženskými pravidly islámu. Většina z tohoto druhého typu zemí byla v minulosti koloniemi západních velmocí, jejichž působení hluboce ovlivnilo jejich současnou podobu.

Někteří lidé se snaží poukazovat na univerzální rozdíly mezi Východem a Západem, které, i když pro ně mohou existovat důkazy ve svatých knihách, neodpovídají často realitě každodenního života. O oprávnění některých postojů a zvyklostí z hlediska islámu navíc živě diskutují sami muslimové

Na Západě i na Východě bylo vždycky, v současnosti i v minulosti, málo těch, kdo chtěli své životy vést plně v souladu se svatými knihami a jejich zákony (kolik křesťanů a křesťanek se opravdu stane jeptiškou nebo mnichem?). Většina lidí prožívá ve skutečnosti na celém světě své dny v souladu s mravy svého okolí, své obce.

Šaríja je arabský termín pro **islámské právo**, jeho význam můžeme přeložit jako „cesta k prameni“. Zabývá se všemi podstatnými problémy lidského života, přes rodinné právo, sexualitu a sociální záležitosti až po obchod a politiku.

Šaríja obsahuje některé kontroverzní otázky (např. odpadlictví od islámu). Je to však v první řadě otázka jejího výkladu, který může být stejně jako v případě ostatních náboženských textů umírněný, moderní či naopak fundamentalistický až militantní.

Džihád je termín označující náboženskou povinnost muslimů usilovat o obranu a rozšiřování islámu ve vlastním srdci i ve světě. Džihádu je možné rozumět různě: jako usilování o vlastní poslušnost a zbožnost, jako práci pro muslimskou obec, jako šíření islámské věrouky i jako ozbrojenému zápasu na obranu islámu.

Ženy a muži v islámu

Žena je v Koránu postavena na roveň muži jakožto Boží stvoření. Je také vysoce ctěna jako matka, vychovatelka dětí a strážkyně rodinného krbu. Žena je v tradičních islámských společnostech spojována především s domácím rodinným prostředím. (V extrémním případě to znamená, že je jí bráněno ve vzdělávání a ve vykonávání civilního zaměstnání, to je ovšem velmi ojedinělé.) Veřejný prostor je tradičně chápán jako především mužská doména (přesto v islámských zemích nalezneme např. vysoce postavené političky či manažerky). Povinností dobrého muslima je plně zabezpečit rodinu tak, aby žena i děti měli vše, co potřebují. Chce-li si muž najít ženu, musí nejdříve prokázat schopnost ji uživit.

Tradiční islám dovoluje mužům mít jednu až čtyři manželky. Musí je však všechny stejně milovat a zahrnovat stejnou péčí – pokud tomu tak není, může si žena takovému chování postavit. Drtivá většina muslimů však zůstává jen s jednou ženou, často si ostatně více žen ani nemohou dovolit z ekonomických důvodů.

Muslimské ženy podle svých slov souhlasí s mnoha tvrzeními žen ze západu. I ony, stejně jako ženy u nás, trpí domácím násilím, vyloučením z veřejné sféry (např. nedostatek žen v politice) nebo diskriminací v zaměstnání (např. nižší plat za stejnou práci). Přesto poukazují, že islám pro ně přináší hodnoty, které jsou pro ně cenné. Oceňují např. důraz na rodinné hodnoty. Západ podle nich vnímá negativně domluvená manželství (tedy ta, kdy rodina ženě pomáhá hledat vhodného manžela), muslimky považují za výhodu, že takové manželství je založeno na principech, které považují za mnohem hlubší, než je např. fyzická přitažlivost – podpora a rady ze strany členů rodiny mohou pomoci mladým lidem naučit se porozumění a vzájemné tolerance, v případě rozvodu pak široká rodina poskytne ženě i dětem péči, kterou potřebují.

Muslimky také oceňují upřednostňování zodpovědnosti k rodině před vlastními osobními zájmy. Dělení rolí mezi muže (obživá rodinu) a ženy (péče o děti a domácnost) je podle nich na rozdíl od západní společnosti, kde je ceněný výlučně úspěch v práci a kariéra (tedy domény, které jsou považovány spíše za mužské), v islámské společnosti rovnoprávné, protože u muslimů jsou ženy za svou domácí roli ceněny stejně vysoko, jako muži za úspěch v zaměstnání.

Muslimové v ČR

V ČR žije zhruba **20 000 muslimů, z toho cca 1000 skutečně praktikujících islám**. Muslimové s cizí státní příslušností v ČR jsou z největší části vysokoškolští studenti. Část českých muslimů tvoří Češi a Češky, kteří k islámu z různých důvodů konvertovali. Od pádu komunismu a zániku rozdělení světa na „dobrý“ Západ a „zlý“ Východ rostly postupně na Západě tendence vytvářet nový obraz nepřítelů v islámu. V západních médiích a bohužel i u některých politiků nacházíme islamofobní vyjadřování. Klíčem je klást důraz na skutečnost, že sklony k terorismu a extremismu sdílí jen malá část muslimů. Většina násilí odsuzuje a vnímá je jako urážku své víry. Islám je vnitřně rozrůzněný, sdílí mnoho hodnot s jinými kulturami, klade důraz na některé jiné hodnoty než Západ, není však méněcenný a zaslouží si úctu.

Islám v médiích

Různost výkladů islámu můžeme sledovat v dokumentu s názvem Fitna, což je krátký kontroverzně laděný film o muslimském světě. Uvidíte v něm úryvky z Koránu, na které je navázán obrazový doplňující materiál. Verše jsou ale vytrženy z kontextu a jsou pozměněny.

Súra 8 verš 60

Předcházející verše: *Obáváš-li se zrady od lidí, hod jim nazpátek úmluvu stejným způsobem, neboť Bůh věru nemiluje zrádce. Necht se domnívají ti, kdož nevěří, že Nás předhoní – nepodaří se jim uniknout Našemu zásahu!*

Verš prezentovaný ve Fitně:

Připrav tedy proti nim všechno, co schopni jste postavit ze síly, abyste zaselí strach do srdcí nepřátel.

V Koránu stojí: *Připrav tedy proti nim všechno, co schopni jste postavit ze síly a oddílů jezdeckých, abyste zastrašili nepřátele Boží i nepřátele své a jiné mimo ně, které ještě neznáte, ale které Bůh dobře zná. A cokoliv vydáte na cestě Boží, bude vám plně nahrazeno a nebude vám ukřivděno.*

Následující verše: ***A budou-li ochotni k míru, buď k němu ochoten i ty a spoléhej na Boha, vždyť On slyšící je i vševědoucí.***

Ve Fitně k tomuto výroku běží obrázky útoku na Světové obchodní centrum („dvojčata“). Úryvek je původně z dob válek. I křesťané bojovali za prosazení své víry těmi nejrůznějšími způsoby. Dá se toto tvrzení jednoznačně přenést na dnešní dobu a interpretovat zcela stejně jako v době před mnoha desítkami let, kdy vzniklo a kdy panovala jiná situace?

Název filmu pochází z arabského slova *fitna*, které znamená „nesouhlas a rozdělení mezi lidmi“. Proč byl zvolen asi tento název? Aby tento uměle vykonstruovaný výrok ještě prohloubil nesnášenlivost mezi lidmi a rozdělil je?

Odpovědi na otázky, které jsou pokládány během workshopu:

1/ Islám je polyteistické náboženství s vírou v několik bohů.

Špatně!!! Islám je monoteistické (= VÍRA V JEDNOHO BOHA) náboženství. Slovo islám znamená „podrobení se“ či odevzdání se Bohu (arabsky Alláh).

2/ Muhammad byl prorok islámu.

Dobře!!! Islám je náboženství založené na učení proroka Muhammada (počeštěná podoba slova Mohamed), náboženského a politického vůdce působícího v 7. století, jehož povolal Bůh, aby hlásal jeho vůli.

3/ Stoupenec islámu se nazývá muslim.

Dobře!!! Muslim znamená „ten, kdo se podřizuje Alláhu“. Počet muslimů je 1 až 1,8 miliardy, což z islámu činí po křesťanství druhé největší náboženství světa. Muslimem se stává každý, kdo před svědky z upřímného srdce vyzná, arabsky nebo ve vlastním jazyce, že není boha kromě Alláha a Mohamed je Božím Poslem.

4/ Korán je nejsvětější chrám muslimů stojící v Damašku v Sýrii.

Špatně!!! Korán je základní svatou knihou islámu a všech muslimů. Výraz v arabštině znamená „určeno ke čtení“, „určeno k recitaci“.

5/ Mekka je nejvýznamnější poutní místo pro muslimy.

Dobře!!! Mekka je město v Saúdské Arábii, známé hlavně díky tomu, že je posvátným a poutním městem islámu a každý muslim by ho měl během svého života alespoň jednou navštívit.

6/ Ramadán je měsíc půstu.

Dobře!!! Ramadán (či ramazán) je devátý měsíc islámského kalendáře. Během tohoto měsíce údajně pro-

rok Mohamed obdržel první Boží zjevení. Na paměť toho drží muslimové v měsíci ramadánu zvláštní půst – každý zdravý dospělý muslim se musí během ramadánu každý den od úsvitu do západu slunce zdržovat jídla, pití, kouření, žvýkání a sexu. Tento půst patří mezi pět pilířů islámu. (Další pilíře jsou – víra v jedinečnost Boha a jeho proroka Muhammada, každodenní vykonávání modliteb, rozdávání almužny a pouť do Mekky, pro ty, kteří jsou schopni).

7/ Mešita byla první žena, která se prosadila v islámském světě mezi muži.

Špatně! Mešita je budova, která primárně slouží muslimům k uctívání islámského boha. Pro muslimy se stává společenským centrem dané oblasti či městské čtvrti. V mešitě se zvlášť modlí ženy a zvlášť muži.

Je v Brně nějaká mešita?

U oblečení ke vstupu do mešity platí jiná pravidla pro muslimy a jiná pro ostatní návštěvníky, vždy je však kladen důraz na čistotu. Po muslimech je v některých mešitách vyžadováno islámské oblečení, v jiných je režim volnější, přesto je vždy vyžadován decentní oděv, který neodhaluje tvar postavy. Obecně lze říci, že oděv musí být volný a musí zakrývat tělo až k zápěstí a kotníkům, dále nesmí být volný krk. Oděv by neměl mít obrázky ani nápisy. Ženám by neměly být vidět vlasy a neměly by použít parfém, toto není vyžadováno pro nemuslimky. Ženy si v mešitě nezahalují tvář.

8/ Džihád znamená svatý klid.

Špatně!!! Džihád je termín označující náboženskou povinnost muslimů usilovat o obranu a rozšiřování islámu ve vlastním srdci i ve světě.

Vysvětlit termín – Džihádu je možné rozumět různě: jako usilování o vlastní poslušnost a zbožnost, jako práci pro muslimskou obec, jako šíření islámské věrouky i jako ozbrojenému zápasu na obranu islámu.

Důležité je oddělit od sebe učení islámu vs. islámský fundamentalismus. Postavit se ostře proti terorismu a médií vytvářenému obrazu o islámu, nastínit i různé možnosti chápání. Každá věc má dvě strany a pokusit se vykreslit negativní obrázek české společnosti.

Všichni z médií známe pojem **islámský fundamentalismus**, což by se dalo vysvětlit jako tendence islámu vrátit se k původním zdrojům. **Islám a islámský fundamentalismus jsou dvě rozdílné věci.** Islámští fundamentalisté zneužívají islám ke svým cílům. Utvrzení hledají v Koránu. Korán stejně jako každý text umožňuje **široký prostor pro interpretaci** a jeden jeho výklad může být pojat různě. Můžete si to představit na Bibli – existuje řada výkladů. Různí lidé či skupiny si ji vykládají po svém, proto také nelze ztotožňovat katolickou církev a odštěpenou sektu (Mormoni, Adventisté sedmého dne), byť vycházejí obě z toho, co je napsáno v Bibli. Podobně jako neexistuje jednotná křesťanská společnost, neexistuje ani zcela jednotná islámská.

Zajímavé a zdroje informací

www.umocr.cz – Ústředí muslimských obcí

www.IslamWeb.cz – Islámská nadace v Praze a Islámská nadace v Brně

<http://svazmuslim.cz> – Všeobecný svaz muslimských studentů (založený již roku 1991)

Kázání pražského imáma Emira Omice (původem z Bosny) jsou dostupná na Internetu na adrese www.minber.cz

www.alfirdaus.cz – Arabské centrum v Brně, výuka češtiny pro Araby

<http://czechkid.cz/si.html> – informace o islámu

Obrázky s různými typy zahalení

Tabulka s pojmy

BIBLE	JEŽÍŠ	VATIKÁN	MEKKA
BUDDHA	ALLÁH	KOSTEL	BŮH
KORÁN	ŠIVA	MEŠITA	ŽIDÉ
DAVIDOVA HVĚZDA	DŽIHÁD	KATEDRÁLA	RAMADÁN
MUSLIM	PAPEŽ	MUHAMMAD	INDIE
TÓRA	RABÍN	CHANUKA	BRAHMA

Pravidla pro diskuzi

- respektuj právo všech, aby se vyjádřili
- neskákej ostatním do řeči
- o slovo se hlas, jen když máš co říct
- mluv stručně, srozumitelně a hlavně k věci
- nerozčiluj se a nikoho slovně nenapadej, neurážej
- pamatuj, že smyslem diskuze je domluvit se!

Mladí Češi milují životní styl Evropy Žijí v bublině konzumu, stejně jako mladí v Evropě.	<i>MF Dnes, 14. 4. 2004</i>
Se „šamponem“ kávičku nepiju. Mladí kastují společnost podle oblečení	<i>MF Dnes, 16. 6. 2010</i>
Hrozba viru HIV mladé neděsí	<i>Havířovský Deník, 7. 10. 2010</i>
Roste generace tisíců mladých, kteří nikdy nepracovali	<i>Aktualne.cz, 29. 9. 2010</i>
Nechráněný sex je mezi mladými lidmi na vzestupu	<i>Český rozhlas, 26. 9. 2010</i>
Mládež si na internetu vybíjí zlost na důchodcích. Hrozí válka generací?	<i>MF Dnes, 3. 4. 2010</i>
Akce Bar políčila na podnapilou mládež v Opavě	<i>Aktualne.cz, 3. 10. 2010</i>
Ve Žďáru nad Sázavou kontrolují kouření školáků	<i>Ct24.cz, 29. 9. 2010</i>
Nigerijští muslimové pobili mačetami křesťany	<i>MF Dnes, 9. 3. 2010</i>
Muslimové, bijte ty Švýcary	<i>MF Dnes, 27. 2. 2010</i>
Zničí Evropa muslimy?	<i>MF Dnes, 5. 2. 2010</i>
Francouzské firmy se ocitají v zajetí islámských zvyků	<i>MF Dnes, 07. 11. 2009</i>
Když někdo vraždí muslimy, tak to tolik nevadí	<i>MF Dnes, 03. 11. 2009</i>
Muslimské burky tu nechceme, zotročují ženy, míní Sarkozy	<i>MF Dnes, 23. 06. 2009</i>
Boural klišé o muslimech, pak uťal hlavu své ženě	<i>MF Dnes, 18. 02. 2009</i>
Ráno šel pro knížku a večer se vrátil jako muslim	<i>MF Dnes, 06. 05. 2008</i>

NESEHNUTÍ (NEzávislé Sociálně Ekologické HNUTÍ) vzniklo v roce 1997. Zabývá se ochranou životního prostředí a lidských práv. Realizuje projekty, jejichž smyslem je zapojování veřejnosti do rozhodovacích procesů, vzdělávací aktivity v oblasti ochrany životního prostředí, lidských práv, rovných příležitostí i ochrany zvířat. Dlouhodobě se věnuje problematice negativního vlivu nekontrolované expanze nákupních center na životní prostředí, ekologickému poradenství, projektům na pomoc lidem žádajícím o azyl v ČR a sociálně znevýhodněným, prosazuje rovné příležitosti mužů a žen ve společnosti, vystupuje proti porušování lidských práv ve světě i v ČR a proti vývozům českých zbraní do konfliktních oblastí.

Více na www.nesehnuti.cz

PODPOŘTE NÁS!

Naše činnost je závislá také na finanční podpoře lidí, jak jste Vy. Staňte se jedním/jednou z nich! Podpořte nás částkou minimálně 1 Kč denně a staňte se tak sympatizantem či sympatizantkou NESEHNUTÍ! Vaši podporu zašlete na Transparentní účet č. 2600013234/2010 (Fio, družstevní záložna). Děkujeme!!

Více na www.podporte.nesehnuti.cz

PŘIPOJTE SE!

Je-li Vám naše činnost sympatická a chcete-li se aktivně zapojit, staňte se dobrovolníkem či dobrovolnicí NESEHNUTÍ!

Více na www.dobrovolne.nesehnuti.cz

NESEHNUTÍ

třída Kpt. Jaroše 18, 602 00 Brno

tel./fax: 543 245 342

e-mail: brno@nesehnuti.cz

web: www.nesehnuti.cz

Knihovna NESEHNUTÍ

Návštěvní hodiny: pondělí, středa 10–12 a 16–18 hodin.

www.knihovna.nesehnuti.cz

Ekologická poradna NESEHNUTÍ

Návštěvní hodiny: pondělí, středa 10–12 a 16–18 hodin.

www.ekobrana.cz, tel.: 543 214 144, ekoporadna@nesehnuti.cz

Informační centrum pro rovné příležitosti žen a mužů na trhu práce

Návštěvní hodiny: pondělí 10–12 a 16–18 hodin.

www.spolecnekrozmanitosti.cz

www.nesehnuti.cz

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

NESEHNUTÍ

MULTIKULTI
CHALLENGE **ACCEPTED**

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Vyšlo v prosinci 2012. Vytištěno na recyklovaném papíře.

NESEHNUTÍ Brno

kpt. Jaroše 18, 602 00 Brno

www.nesehnuti.cz

www.spolecnekrozmanitosti.cz

Workshopy s multikulturní tematikou

příručka pro učitele a učitelky základních a středních škol